

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Katedra politologie

**Komparativní analýza výsledků prezidentských voleb v Ghaně v roce 2012
a 2016 z hlediska geografického rozmístění volební podpory**

Diplomová práce

Autor: Bc. Emanuel Parker
Studijní program: N6701 Politologie
Studijní obor: Politologie – africká studia (NPAST)
Forma studia: prezenční

Vedoucí práce: Mgr. Jan Prouza Ph. D.

Strakonice, 2018

Zadání diplomové práce

Autor: Emanuel Parker

Studium: F16NP0061

Studijní program: N6701 Politologie

Studijní obor: Politologie - africká studia

Název diplomové práce: **Komparativní analýza výsledků prezidentských voleb v Ghaně v roce 2012 a 2016 z hlediska geografického rozmístění volební podpory**

Název diplomové práce AJ: Comparative Analysis of the Results of the Presidential Elections in Ghana in 2012 and 2016 in Terms of Geographic Distribution of the Electoral Support

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

V navrhované diplomové práci budeme analyzovat prostorové rozložení elektorátu nejvýznamnějších kandidátů prezidentských voleb v Ghaně v roce 2012 a v roce 2016 Nana Akufo-Addo z Nové vlastenecké strany (NPP), vítěze z roku 2016 a Johna Dramani Mahamy z Národního demokratického kongresu (NDC), jenž byl prezidentem od roku 2012. V teoretické části práce představíme přístupy různých autorů v rámci podoboru volební geografie. Zaměříme se na koncept územní podpory a k němu přidružené termíny. V praktické části práce budeme aplikovat poznatky na případovou studii prezidentských voleb v Ghaně v roce 2012 a 2016 s cílem objasnit faktory podmiňující volební chování na území jednotlivých ghanských regionů. Výsledky budeme komparovat s parlamentními volbami v Ghaně ze stejného období. Závěrem představíme vlastní názor na otázku aplikovatelnosti teoretických přístupů na ghanské prostředí.

Bernard, Josef a Kostecký, Tomáš a Šimon, Martin. 2014. "Existují prostorové kontextové vlivy na volební chování i v relativně nacionalizovaném stranickém systému? Příklad Česka" *Geografie* 119, č. 3, 240-258. Blgg, Matthew Mpoke a Kpodo, Kwasi. 2016. "Ghana's opposition leader Akufo-Addo wins presidential election." Reuters. 9.12.2016. Dostupné na: <http://www.reuters.com/article/usghana-election-idUSKBN13Y0HA>. Electoral Commission of Ghana. 2017. Dostupné na: <http://www.ec.gov.gh>. Greig, Isabelle. 2009. "Elections 2008 au Ghana: esquisse de géographie électorale, entre permanences et recompositions" *EchoGéo* 2009, n. č., 1-9. Dostupné na: <http://echogeo.revues.org/10995>. Johnson, Ronald J. 1980. "Electoral Geography and Political Geography" *Geographical Research* 18, č. 1, 37-50. Johnson, Ron a Shelley, Fred M. a Taylor, Peter J. 2014. *Developments in Electoral Geography*. London: Routledge. Lindberg, Staffan I. a Morrison, Minion K. C. 2005. "Exploring voter alignments in Africa: core and swing voters in Ghana" *The Journal of Modern African Studies* 43, č. 4, 565-586. Osei, Anja a Pommerolle, Marie-Emmanuelle. 2006. "La connexion entre les partis et les électeurs en Afrique: le cas Ghanéen" *Politique africaine* 4, č. 104, 38-60. Peace FM Online. 2017a. President: Election 2012. Dostupné na: ghanaelections.peacefm.com/pages/2012/president. Peace FM Online. 2017b. President: Election 2016. Dostupné na: ghanaelections.peacefm.com/pages/2016/president.

Garantující pracoviště: Katedra politologie,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Jan Prouza, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 23.6.2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval (pod vedením vedoucího diplomové práce) samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

.....
Emanuel Parker

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat vedoucímu diplomové práce Mgr. Janu Prouzovi, Ph.D. za odbornou pomoc, vynaložený čas a cenné rady, které mi v průběhu jejího sestavování poskytl.

Anotace

PARKER, EMANUEL. *Komparativní analýza výsledků prezidentských voleb v Ghaně v roce 2012 a 2016 z hlediska geografického rozmístění volební podpory*. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2018, 1–115. Diplomová práce.

Předkládaná magisterská práce se zabývá tématem komparativní analýzy výsledků prezidentských voleb v Ghaně v letech 2012 a 2016 z hlediska geografického rozmístění volební podpory. Cílem práce byla identifikace jader volební podpory dvou nejvýznamějších kandidátů, kteří figurovali ve výše zmíněných volbách - Johna Dramani Mahamy a Nana Akufo-Addo. Práce byla rovněž zaměřena na analýzu socioekonomických faktorů ve vztahu k volebním výsledkům jednotlivých kandidátů. Hlavními jednotkami analýzy byly volební obvody. Kvantitativní data byla sesbírána ze statistik výsledků voleb a reportů Sčítání lidu z roku 2010. V rámci teoretické části práce jsme představili podobor volební geografie. Nastínili jsme metody a představili pojmy, jež daný podobor používá. Rovněž jsme představili úskalí sběru a užití potřebných dat. V praktické části práce byly poznatky z podoboru použity k analýze ghanských prezidentských voleb z let 2012 a 2016. Nejprve byla analyzována a graficky znázorněna volební a supervolební podpora kandidátů. Poté byla ověřena stabilita voličské podpory. Dále byl zvažován vliv nezávislých socioekonomických proměnných (urbanizace, věk, náboženství a vzdělání) na volební výsledky obou kandidátů. Regresní analýza ukázala, že John Dramani Mahama získává vyšší podporu v obvodech, kde je vyšší podíl lidí starších šedesáti let a nižší podíl protestantů, zatímco Nana Akufo-Addo si připisuje vyšší podporu v obvodech s nižším podílem lidí starších šedesáti let a vyšším podílem protestantů.

Klíčová slova: volební geografie, Ghana, prezidentské volby

Annotation

PARKER, EMANUEL. *Comparative Analysis of the Results of the Presidential Elections in Ghana in 2012 and 2016 in Terms of Geographic Distribution of the Electoral Support*. Hradec Králové: Philosophical Faculty, University of Hradec Králové, 2018, 115 pp. Diploma Thesis.

The Master's thesis deals with the topic of comparative analysis of the results of presidential elections in 2012 and 2016 in Ghana in terms of spatial distribution of voting support. The aim of the thesis is to identify areas of voting support of the two main presidential candidates in 2012 and 2016 – John Dramani Mahama and Nana Akufo-Addo, and to analyze socioeconomic factors influencing their support. The spatial unit of analysis is the level of a constituency and we use quantitative data of elections results. In the theoretical part of the thesis, the field of electoral geography was introduced. We listed different methods electoral geography is using. We further focused on concepts a skilled researcher must be familiar with. We also introduced aspects of a data collection and its recommended use. In the practical part of the thesis, we apply the means of electoral geography in order to analyze the 2012 and 2016 Ghanaian presidential elections. We analyze and cartographically represent the voting support of the main candidates in the different election. Then, we focus on the stability of voters' support. We analyze the influence of independent socioeconomic variables (urbanization, age, religion and education) on voters' support of both candidates. The results of the regression analysis show, that John D. Mahama gets a higher support in constituencies with a higher ratio of elder population (age 60+) and a lower ratio of protestants. Nana Akufo-Addo gets a higher support in constituencies with a lower ratio of elder population and a higher ratio of protestants.

Key Words: electoral geography, Ghana, presidential elections

Obsah

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	9
SEZNAM TABULEK.....	10
SEZNAM OBRÁZKŮ A MAP.....	12
ÚVOD.....	13
1. TEORETICKÉ PŘEDSTAVENÍ PŘÍSTUPŮ A ANALYTICKÝCH NÁSTROJŮ PODOBORU VOLEBNÍ GEOGRAFIE.....	18
1.1. Historický vývoj podoboru volební geografie.....	18
1.2. Základní pojmy v rámci volební geografie.....	21
1.3. Základní přístupy v rámci volební geografie.....	23
1.4. Používané metody sběru dat.....	25
1.5. Shrnutí poznatků o volební geografii a vlastní teoretický rámec.....	26
2. KOMPARATIVNÍ ANALÝZA VÝSLEDKŮ PREZIDENTSKÝCH VOLEB V GHANĚ V ROCE 2012 A 2016 Z HLEDISKA GEOGRAFICKÉHO ROZMÍSTĚNÍ VOLEBNÍ PODPORY.....	29
2.1. Charakteristiky ghanského politického systému.....	29
2.1.1 Historický vývoj prezidentského úřadu v Ghaně před rokem 1992.....	29
2.1.2. Proměny v postavení prezidenta v Ghaně po roce 1992.....	32
2.2. Základní charakteristiky ghanského volebního systému.....	33
2.2.1. Charakteristiky ghanských voleb z hlediska demokratičnosti.....	33
2.2.2 Typ ghanského volebního systému.....	34
2.2.3. Charakteristiky ghanských regionů, volebních obvodů a přepočty hlasů na mandáty.....	35
2.3. Nejvýznamnější kandidáti prezidentských voleb.....	38
2.4. Představení a programové vymezení jednotlivých politických stran, stranická loajalita.....	40
2.5. Specifika ghanského prostředí a jejich souvislosti s organizací a průběhem voleb.....	42
2.6. Prezidentské volby z roku 2012.....	43
2.7. Prezidentské volby z roku 2016.....	50
2.8. Změny ve voličské preferenci, volební a supervolební podpoře kandidátů ve volbách mezi lety 2012 a 2016.....	54
2.9. Stabilita voličské podpory.....	58
2.10. Představení klíčových proměnných a zjišťování vztahů mezi nimi.....	59
2.11. Regresní analýza.....	62
2.11.1. Volby v roce 2012 a volební podpora Johna Dramani Mahamy.....	63
2.11.2. Volby v roce 2012 a volební podpora Nana Akufo-Addo.....	66
2.11.3. Volby v roce 2016 a volební podpora Johna Dramani Mahamy.....	68

2.11.4. Volby v roce 2016 a volební podpora Nana Akufo-Addo.....	70
2.11.5. Souhrn výsledků multilineárních regresních analýz.....	71
2.12. Analýza projevů „sousedského efektu“ ve studovaných ghanských volbách.....	72
2.13. „Skirt and Blouse“ hlasování.....	77
2.13.1. „Skirt and Blouse“ hlasování ve volbách v roce 2012.....	78
2.13.2. „Skirt and Blouse“ hlasování ve volbách v roce 2016.....	83
2.13.3. Analýza možných důsledků „Skirt and Blouse“ hlasování.....	86
2.14. Předvolební sliby kandidátů na prezidenta v roce 2012 a průběh prezidentského období Johna Dramani Mahamy.....	87
2.15. Předvolební sliby prezidentských kandidátů v roce 2016.....	89
2.16. Shrnutí výsledků analýzy a zodpovězení výzkumných otázek.....	90
2.17. Dosavadní vývoj politické situace za vlády prezidenta Nana Akufo-Addo v Ghaně.....	92
ZÁVĚR.....	94
PRAMENY A LITERATURA.....	98
Prameny.....	98
Tištěné.....	98
Internetové zdroje.....	98
Literatura.....	109

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

CPP	Lidová strana konventu (politická strana)
EU EOM	Volební pozorovatelská mise Evropské unie
NCD	Národní komise pro demokracii
NDC	Národní demokratický kongres (politická strana)
NPP	Nová vlastenecká strana (politická strana)
PMFJ	Lidové hnutí za svobodu a spravedlnost
PNC	Národní konvence lidu (politická strana)

SEZNAM TABULEK

Tab. 1 – Výsledky prezidentských voleb v Ghaně v roce 2012.....	44
Tab. 2 – Výsledky dvou nejúspěšnějších kandidátů v regionech v roce 2012.....	45
Tab. 3 – Výsledky prezidentských voleb v Ghaně v roce 2016.....	50
Tab. 4 – Výsledky dvou nejúspěšnějších kandidátů v regionech v roce 2016.....	51
Tab. 5 – Stabilita vzorců voličské podpory Johna Dramani Mahamy a Nana Akufo-Addo v letech 2012 a 2016.....	58
Tab. 6 – Interpretace výsledků korelačního koeficientu.....	59
Tab. 7 – Hodnoty Pearsonova koeficientu pro porovnání vztahů vybraných proměnných.....	62
Tab. 8 – Výsledky multilineární regrese při výzkumu faktorů ovlivňujících volební podporu Johna Dramani Mahamy v roce 2012.....	65
Tab. 9 – Výsledky multilineární regrese při výzkumu faktorů ovlivňujících volební podporu Nana Akufo-Addo v roce 2012.....	67
Tab. 10 – Výsledky multilineární regrese při výzkumu faktorů ovlivňujících volební podporu Johna Dramani Mahamy v roce 2016.....	69
Tab. 11 – Výsledky multilineární regrese při výzkumu faktorů ovlivňujících volební podporu Nana Akufo-Addo v roce 2016.....	71
Tab. 12 – Relativní zisky prezidentských kandidátů v obvodě Bole Bamboi v letech 2012 a 2016.....	73
Tab. 13 – Relativní zisky prezidentských kandidátů v obvodech spadajících pod aglomeraci hlavního města Akkry ve volbách 2012.....	74
Tab. 14 – Relativní zisky prezidentských kandidátů v obvodech spadajících pod aglomeraci hlavního města Akkry ve volbách 2016.....	75
Tab. 15 – Relativní zisky prezidentských kandidátů v obvodech Okaikwei North,	

Okaikwei Central a Okaikwei South.....	76
Tab. 16 – Relativní zisky prezidentských kandidátů v obvodě Upper West Akim v letech 2012 a 2016.....	77
Tab. 17 – Výsledky dvou nejúspěšnějších stran v regionech v roce 2012.....	78
Tab. 18 – Fenomén „Skirt and Blouse“ v roce 2012.....	82
Tab. 19 – Výsledky dvou nejúspěšnějších stran v regionech v roce 2016.....	83
Tab. 20 – Fenomén „Skirt and Blouse“ v roce 2016.....	85

SEZNAM OBRÁZKŮ A MAP

Obr. 1 – Ghanské regiony.....	36
Obr. 2 – Obvody s volební a supervolební podporou J. D. Mahamy v roce 2012.....	47
Obr. 3 – Obvody s volební a supervolební podporou N. Akufo-Addo v roce 2012.....	49
Obr. 4 – Obvody s volební a supervolební podporou J. D. Mahamy v roce 2016.....	52
Obr. 5 – Obvody s volební a supervolební podporou N. Akufo-Addo v roce 2016.....	53
Obr. 6 – Změny ve volební a v supervolební podpoře Johna Dramani Mahamy mezi lety 2012 a 2016.....	56
Obr. 7 – Změny ve volební a v supervolební podpoře Nana Akufo-Addo mezi lety 2012 a 2016.....	57
Obr. 8 – Vzorec pro výpočet Pearsonova korelačního koeficientu.....	58
Obr. 9 – Histogram normality distribuce hodnot volebních výsledků Johna Dramani Mahamy v roce 2012.....	64
Obr. 10 – Histogram normality distribuce hodnot volebních výsledků Nana Akufo-Addo v roce 2012.....	66
Obr. 11 – Histogram normality distribuce hodnot volebních výsledků Johna Dramani Mahamy v roce 2016.....	68
Obr. 12 – Histogram normality distribuce hodnot volebních výsledků Nana Akufo-Addo v roce 2016.....	70
Obr. 13 – Obvody s fenoménem „Skirt and Blouse“ v roce 2012.....	80
Obr. 14 – Obvody s fenoménem „Skirt and Blouse“ v roce 2016.....	84

ÚVOD

Volební geografie je podoborem politické geografie. Klade si za cíl propojit poznatky z analýzy voleb s prostorovými aspekty, jimiž se zabývá geografie. Již v době svého vzniku byl podobor pouze s několika málo výjimkami výrazně zaměřený na eur-americké prostředí. Aplikovatelnost poznatků volební geografie na vysvětlení volebního chování v zemi třetího světa byla otestována například ve studii autorů Petera Osei-Kwame a Petera J. Taylora. Jejich práce byla zaměřena na politickou geografii ghanských voleb mezi lety 1954 a 1979. V rámci předkládané diplomové práce budeme rovněž studovat problematiku dvou ghanských voleb z hlediska nástrojů volební geografie, avšak zaměříme se na dvoje konané volby, které byly z časového hlediska v době sestavování předkládané práce poslední. Zaměření na dané volby jsme si vybrali z důvodu, že se jich účastnili titíž nejlepší kandidáti, a díky jejich rozdílným výsledkům došlo v zemi k alternaci moci.

V práci budeme analyzovat prostorové rozložení elektorátu nejvýznamnějších kandidátů prezidentských voleb v Ghaně v roce 2012 a v roce 2016 – Nana Akufo-Addo z Nové vlastenecké strany (*New Patriotic Party*, NPP) a Johna Dramani Mahamy z Národního demokratického kongresu (*National Democratic Congress*, NDC). Zatímco v roce 2012 zvítězil John Dramani Mahama s převahou 50,63 % oproti 47,81 %, v roce 2016 voliči rozhodli ve prospěch kandidáta Nany Akufo-Addo v poměru 53,80 % ku 44,40 % hlasů (Peace FM Online 2018o; Peace FM Online 2018p). Ve volbách z roku 2012 voliči z osmi ze všech deseti regionů podporovali Johna Dramani Mahamu (kromě Ashanti a Východního regionu), zatímco v roce 2016 se k regionům, kde se Mahamovi nedařilo, přidaly kromě dvou již jmenovaných i Brong-Ahafo, Centrální region, Větší Akkra a Západní region (Peace FM Online 2018o; Peace FM Online 2018p).

Ghana je prezidentskou reprezentativní demokratickou republikou, v níž má prezident v rámci státního aparátu silné postavení (Commonwealth Secretariat 2018). Z výše uvedeného důvodu je volba prezidenta vždy důležitým tématem a případný nástup nového prezidenta do úřadu je přivítán s mnohými očekáváním. Ne vždy však dojde ke splnění předvolebních slibů, což může vést k nespokojenosti se stávajícím prezidentem a ke změně na postu prezidentského úřadu

po následujících volbách.

John Dramani Mahama, prezident v období mezi volbami 2012–2017, sliboval před svým prvním zvolením, že vyřeší problém s výpadky elektrické energie a probíhající energetickou krizí (Kpodo 2016). K častým výpadkům energie však docházelo po celé trvání jeho funkčního období. Nepříznivé ohlasy na jeho vládu byly navíc podpořeny výskytem a odhalením vládních korupčních skandálů, které prezident Mahama neměl zájem aktivně řešit (Arthur 2016a; Kaledzi 2013).

Do kampaně na prezidentské volby v roce 2016 vstupoval John Dramani Mahama se slibem vytvořit pro ghanské občany více pracovních příležitostí (Arthur 2016a). Mahamův protikandidát Nana Akufo-Addo se v kampani roce 2016 zavázal k otevření více továren a zavedení bezplatného středoškolského vzdělání. Kampaně obou nejsilnějších kandidátů se tak zaměřovala hlavně na zlepšení ekonomické situace země (Arthur 2016a; Arthur 2016b).

Cílem předkládané práce je komparace výsledků dvou po sobě jdoucích prezidentských voleb v Ghaně v letech 2012 a 2016, detekce změn ve voličské podpoře a analýza faktorů, které k této změně přispěly. Prostorovými jednotkami analýzy jsou ghanské volební obvody. Výsledky voleb z obou období jsou rovněž porovnány s výsledky parlamentních voleb v Ghaně ve stejných letech, a to za účelem zjištění, nakolik jsou voliči věrní v obou typech voleb jedné straně, či zda, jak popisuje fenomén „skirt and blouse“, stranickou příslušnost kandidátů do různých typů voleb spíše nerespektují. Výzkumná otázka zní, jaké socioekonomické proměnné měly vliv na podmíněnost voličské podpory obou nejsilnějších kandidátů v letech 2012 a 2016.

Domníváme se, že regionální rozdíly ve voličské podpoře obou kandidátů ve dvou po sobě následujících volbách byly způsobeny přímými dopady energetické krize na některé regiony. John Dramani Mahama podle našeho názoru získal za dobu, po kterou byl v prezidentském úřadě, image nespolehlivého politika, jenž není schopen vyřešit energetickou krizi, a dostát tak svých předvolebních slibů. Dále se domníváme, že ve volbách nehrála signifikantní roli etnická štěpná linie, ale že se voliči při výběru vhodného kandidáta hlavně soustředili na politická a ekonomická témata.

V předkládané diplomové práci využijeme metodu komparativní analýzy.

Komparativní metoda nám umožňuje srovnávat jednotlivé případy (v rámci předkládané práce výsledky prezidentských voleb z let 2012 a 2016) a určit rozdíly, které se zde vyskytují. Výhodou komparativní metody je fakt, že srovnává malé množství případů. Srovnávané volby se navíc konají na stejném území a účastníci se jich stejní nejúspěšnější kandidáti, což limituje počet proměnných a zajišťuje, že jsou oba případy vhodné ke komparaci.

V odborné literatuře se studiem volební geografie intenzivně zabývají například autoři Ron J. Johnston, Fred M. Shelley nebo Peter Taylor. Právě tito badatelé stáli za publikací poznatků z konference v Los Angeles v roce 1988, jež byla zaměřená na propagaci podoboru volební geografie. Vlivnými teoretiky v rámci volební geografie jsou dále například J. R. Prescott nebo R. P. Woostencroft. Často analyzovanému britskému prostředí se dopodrobna věnuje autor Charles J. Pattie. V českém prostředí se pak podoborem zabývá zejména Tomáš Kostelecký. Díky jeho tvorbě vydávané i v anglickém jazyce se jeho závěry mohou stát plnohodnotným příspěvkem do mezinárodní vědecké diskuze. K jeho významným pracím v oblasti volební geografie patří kniha s názvem: *Koho volí Vaši sousedé?: prostorové vzorce volebního chování na území Česka od roku 1920 do roku 2006, jejich změny a možné příčiny* (Kostelecký 2014). Mezi další vlivné autory z českého prostředí patří Petr Jehlička a Luděk Sýkora, kteří navrhli metodu výpočtu volební podpory, jež je v českých pracích hojně využívána (Jehlička a Sýkora 1991: 81–95). Ghanské volební geografii se věnují autoři Peter Osei-Kwame a Peter J. Taylor. Ze současné tvorby lze rovněž uvést Ziblima Iddi (Iddi 2016: 63–81).

V teoretické části diplomové práce uvedeme přístupy různých autorů v rámci podoboru volební geografie. U autorů rovněž představíme geografickou oblast, ve které svůj výzkum prováděli, a zda mají jejich závěry univerzální, či pouze lokální platnost. Dále se v teoretické části zaměříme na koncept územní podpory. Budeme se zabývat tím, jaké různé okolnosti a faktory ovlivňují územní podporu. Zde uvedeme specifické příklady z různých zemí, jimiž podpoříme odlišné koncepty jednotlivých badatelů.

V praktické části práce budeme aplikovat poznatky na případovou studii prezidentských voleb v Ghaně v roce 2012 a 2016 s cílem objasnění faktorů podmiňujících volební chování na území ghanských volebních obvodů. Nejprve

představíme kulturní a historické souvislosti, jež mohou mít vliv na rozhodování voličů ve volbách v Ghaně. Následně se zaměříme na charakter politického režimu a míru jeho demokratičnosti. Objasníme relevantnost výsledků voleb v Ghaně z hlediska demokratičnosti volebního procesu. Dále představíme průběh ghanského volebního procesu, co se týče jeho jednotlivých fází a pravidel. Poté se zaměříme na specifika tamního volebního systému.

Kvantitativní data, týkající se výsledků voleb ve výše zmíněných obdobích, budou sesbírána ze zveřejněných volebních výsledků od *Peace FM*, jelikož Volební komise, jež je povinna přicházet s oficiálními výsledky, na svém webu nezveřejňuje detailní výsledky z prezidentských voleb z roku 2012 (Peace FM Online 2018o; Peace FM Online 2018p; Peace FM Online 2018s; Electoral Commission Ghana 2018a). Podrobné oficiální výsledky (včetně výsledků z jednotlivých volebních obvodů) nejsou pro daný rok dohledatelné ani na archivovaných verzích oficiálních webových stránek Volební komise. Ze zdroje *Peace FM* vychází ve své studii například *Africa Research Bulletin* (Africa Research Bulletin 2017). Informace a data k socioekonomickým charakteristikám ghanského prostředí dále získáme z oficiálních statistik Sčítání lidu z roku 2010, které publikuje instituce *Ghana Statistical Service* (Ghana Statistical Service 2018).

Při sběru dat se zaměříme zejména na kandidáty ze dvou nejvlivnějších politických stran v Ghaně – z Nové vlastenecké strany a z Národního demokratického kongresu. Data jsou setříděna do tabulek a grafů a zpracována komparativní metodou. Výsledkem komparace je detekování regionů, v nichž se nadpoloviční většina voličů ve volbách v roce 2016 rozhodla podporovat opačného kandidáta, než tomu bylo ve volbách předchozích. Sesbírána jsou rovněž data reflektující prostorové rozložení elektorátu v obou volbách. Do předkládané práce zařadíme mapy s územním vymezením jednotlivých regionů a prostorovým rozložením volební podpory jednotlivých kandidátů.

Následuje kvalitativní analýza faktorů, jež ve specifických regionech přispěly ke změně ve voličské podpoře. V této podkapitole se pokusíme detekovat jednotlivé nezávislé proměnné, které mají dopad na územní změny ve volební podpoře jednotlivých prezidentských kandidátů. Výčet jedinečných událostí či politických rozhodnutí, jež ovlivnily dění v daných regionech, a s velkou pravděpodobností se podepsaly na změně ve voličské podpoře, pak uvedeme

v závěrečných podkapitolách práce.

V další části práce propojíme poznatky a přístupy z teoretické části se sesbíranými daty za účelem ověření, zda jsou přístupy studovaných autorů v rámci podoboru volební geografie aplikovatelné na současné ghanské prostředí. U jednotlivých voleb bude nejprve zkoumáno rozložení volební a supervolební podpory daných kandidátů. Dále budeme evaluovat stabilitu voličské podpory v obou po sobě následujících volbách. Následně za pomoci Pearsonova korelačního koeficientu ověříme, zda mezi vybranými socioekonomickými proměnnými (urbanizace, věk, náboženská inklinace a vzdělání) neexistuje multikolinearita, jež by v konečném důsledku bránila analýze za pomoci multilineární regrese. Před samotnou regresní analýzou ještě ověříme normalitu distribuce hodnot závisle proměnné – tedy volebních výsledků vybraného kandidáta v daných volbách. Následná regresní analýza nám pomůže k vydávání předpovědí ohledně toho, v jakých obvodech s určitými převažujícími socioekonomickými charakteristikami by daný kandidát mohl získávat vyšší volební podporu. Závěry však nelze vztáhnout na úroveň jednotlivých voličů.

Následně se zaměříme tzv. „sousedský efekt“ a jeho relevanci ve studovaných volbách. Nakonec analyzujeme výskyt a dopady fenoménu „skirt and blouse“, který je typický pro prostředí ghanských voleb. Dále shrneme, jaký konkrétní přístup se na ghanské prostředí hodí nejlépe. Jako limit tohoto způsobu analýzy lze uvést fakt, že zaměření na Ghanu nemusí reflektovat podobné trendy či tendence v jiných zemích Afriky či světa. Otázkou tedy je, nakolik má ghanský případ jedinečné charakteristiky, nebo zda obecně splňuje trendy, jež podobor volební geografie pozoruje i v jiných zemích. V rámci předkládané práce se snažíme objasnit odpověď i na toto dílčí téma.

Závěrem zodpovíme výzkumnou otázku. Poté zhodnotíme, nakolik je prostorový kontext v Ghaně významný ve vztahu k volbám a v analýze volebního chování. Následně představíme náš vlastní názor na aplikovatelnost používaných teoretických principů v podoboru volební geografie na ghanské prostředí. Dále kriticky zhodnotíme výsledky vlastní analýzy. Rovněž stručně nastíníme další dění v Ghaně za vlády nového prezidenta Nana Akufo-Addo. Nakonec uvedeme návrh výzkumného problému, který by studované téma rozšiřoval a přinesl nové zajímavé poznatky.

1. TEORETICKÉ PŘEDSTAVENÍ PŘÍSTUPŮ A ANALYTICKÝCH NÁSTROJŮ PODOBORU VOLEBNÍ GEOGRAFIE

Volební geografie je podoborem politické geografie. Autoři Fred M. Shelley, R. J. Johnston a Peter J. Taylor definují volební geografii jako „systematick[ou] prostorov[ou] analýz[u] voleb“ (Shelley, Johnston a Taylor 1990: 1). Vedle porozumění geografickým pojmům studovaný podobor rovněž vyžaduje základní znalosti principů a charakteristik jednotlivých zkoumaných politických subjektů, a zároveň podmiňuje seznámení badatele s principy a mechanismy volebního procesu (Prescott 1959: 300). Mnoho prací se zaměřuje především na Velkou Británii nebo na Spojené státy americké. Důkazem je průzkum anglicky psaných článků o volební geografii mezi lety 1990 a 2007, z nichž se 39 % zabývalo USA a 20 % zkoumalo prostředí Velké Británie (Leib a Quinton 2011: 12). Jednou z výjimek, studujících fenomén v zemi tzv. třetího světa je práce autorů Petera Osei-Kwame a Petera J. Taylora, zaměřující se na politickou geografii ghanských voleb mezi lety 1954 a 1979 (Osei-Kwame a Taylor 1984: 574). Ze současné ghanské tvorby, věnující se volební geografii, je nutné zmínit příspěvek Ziblima Iddi do sborníku *Issues in Ghana's Electoral Politics* od editora Kwame A. Ninsina. Iddi se věnuje regionálnímu rozložení hlasů v prezidentských volbách v roce 2008 (Iddi 2016: 63–81). V této části předkládané diplomové práce stručně představíme základní náhledy a příspěvky nejznámějších autorů zkoumajících oblast daného podoboru.

1.1. Historický vývoj podoboru volební geografie

Zárodky smýšlení o důležitosti propojení poznatků geografie a voleb nalezneme již v článku *Is Sectionalism in America Dying Away?*, který byl publikován roku 1908. Jeho autor Frederick Turner se v něm zabývá sekcionálním¹ v Americe. Při studiu daného fenoménu se opírá o výsledky voleb zanesené do mapy (Turner 1908: 661–675).

Historicky první práce spadající do podoboru volební geografie byla sestavena Edwardem Krehbielem (Krehbiel 1916: 419–432; srov. Prescott 1959:

¹ Sekcionalismus pro Turnera představuje fenomén názorového rozdělení Severu a Jihu v rámci státu za Občanské války v USA (Turner 1908: 661–662).

296). Krehbiel upozorňuje na rozdíly mezi přírodními geografickými faktory a faktory ekonomickými, jež mohou z těch předchozích vycházet, avšak ve výstupu jsou vytvořeny člověkem. Pro účely své studie se autor zaměřil na výsledky osmi parlamentních voleb konaných ve Velké Británii mezi lety 1885 a 1910. Krehbiel nejprve rozdělil zemi do několika geografických sekcí, v nichž zkoumal převahu jednotlivých stran. Následně v těchto sekcích zkoumal zastoupení obyvatelstva v různých pracovních sektorech (Krehbiel 1916: 419–422). Za pomoci analýzy dle kartografického přístupu došel k závěru, že části země s vyšším zaměřením na zemědělskou produkci mají tendenci volit Konzervativce, zatímco v průmyslových oblastech převažuje vliv Liberálů, případně Labouristické strany (Krehbiel 1916: 423–425; Woolstencroft 1980: 543). Autor tak dokazuje, že geografické přírodní podmínky vytvářejí sociální problémy, jež dále ovlivňují voličskou preferenci. Rozhodnutí voličů jsou rovněž ovlivněna historickou zkušeností. Například regiony Bedford, Cambridge a Norfolk byly převážně zemědělské, avšak tíhly k preferenci Liberálů. Důvodem byla okolnost, že malí zemědělci, jichž byla ve výše zmíněných regionech převaha, si pamatovali „enclosure acts²“ (Krehbiel 1916: 427), a proto na protest volili převážně Liberály (Krehbiel 1916: 427–432).

V 50. letech 20. století došlo vzhledem ke zvýšenému zájmu o behaviorální teorie k úpadku zaměření na volební geografii. Behavioralismus se opírá o empiricky sesbíraná individuální data. Vysvětluje voličskou preferenci za pomoci racionality a sebestřednosti jednotlivců (Shelley, Johnston a Taylor 1990: 1–2).

Následně v 50. a 60. letech došlo k pokrokům v rámci počítačové vědy a kvantitativní revoluci v sociálních vědách. Díky souhře výše zmíněných procesů začaly vznikat práce, jež hledaly korelace mezi výsledky voleb zanesenými do mapy a různými prostorovými přírodními fenomény (Kostelecký a Čermák 2003: 530).

Zájem o podobor volební geografie vzrostl současně s nárůstem zájmu o studium fenoménů z hlediska politické geografie, jež zaznamenala vyšší míru popularity zejména v 70. a 80. letech 20. století (Leib a Quinton 2011: 9). Mezi lety

² Tzv. Enclosure Acts (zákony o svěření určité ohraničené zemědělské půdy do rukou jednotlivce) začaly být oficiálně vydávány britským parlamentem v 17. století za účelem zvýšení zemědělské produkce. Mezi lety 1604 a 1914 bylo vydáno 5 200 takovýchto rozhodnutí (Parliament.uk 2017).

1960 a 1987 byla v rámci podoboru vytyčena čtyři hlavní centra zájmu badatelů. Vědci studovali především geografii volebního chování, a dále geografii interpersonálních informačních toků, jež ovlivňují volební chování. Někteří badatelé rovněž zkoumali geografii volebních systémů nebo geografii organizace a mobilizace politických stran (Agnew 1990: 15).

V 70. letech se rovněž postupně vyprofilovaly různé perspektivy, jež ovlivňovaly studie badatelů volební geografie (Agnew 1990: 16). Důvodem změny orientace podoboru byly zejména vzrůstající regionální rozdíly v preferenci voličů (Kostelecký a Čermák 2003: 530–531). Dle Agnewa se mezi lety 1965 a 1972 autoři soustředili především na fenomény modernizace a nacionalizace. Poté, v letech 1972 až 1974, byla upřena pozornost na koncept demografického blahobytu, dále, v letech 1974 až 1979, se badatelé zaměřovali na fenomén nerovného rozvoje, a nakonec, od roku 1979, byly mnohé studie ovlivněny tématem mikrosociologických vazeb v rámci společnosti (Agnew 1990: 16).

V roce 1988 se v Los Angeles uskutečnila konference zaměřená výhradně na volební geografii. Poznatky z konference byly následně v roce 1990 publikovány v knize *Developments in Electoral Geography* od autorů Rona Johnstona, Freda M. Shelley a Petera Taylora (Leib a Quinton 2011: 9). Kniha je souborem prací a příspěvků jednotlivých autorů. Zároveň nabádá badatele k zaměření se více i na prostředí zemí třetího světa (Shelley, Johnston a Taylor 1990: 9–10).

Mezi lety 1995 a 2002 došlo k dalšímu nárůstu zájmu o podobor volební geografie. Důvodem byly některé světové události, které podtrhly zájem badatelů z různých oborů o oblast voleb. V tom období se totiž analyzovaly první post-studenoválečné volby v zemích, které dříve náležely do sovětského bloku. Dále se konala soudní řízení Nejvyššího soudu USA ve věci neoprávněné manipulace s volebními obvody tím způsobem, že to znevýhodnilo menšiny (Leib a Quinton 2011: 10). Nakonec byly diskutovány prezidentské volby USA z roku 2000, v nichž v pořadí druhý kandidát, demokrat Albert Gore získal v součtu více hlasů než vítěz voleb, republikán George W. Bush (Leib a Quinton 2011: 10; Pomper 2001: 201). Od roku 2002 zájem o podobor volební geografie celosvětově statisticky upadá, nicméně v českém prostředí je oboru, například díky příspěvím děl Tomáše Kosteleckého stále věnována pozornost (Leib a Quinton 2011: 11; Kostelecký 2014). Důkazem přetrvávajícího zájmu o volební geografii v Ghaně je již výše

zmiňovaný příspěvek Ziblima Iddi (Iddi 2016: 63–81).

1.2. Základní pojmy v rámci volební geografie

Nyní se zaměříme na důležité pojmy, které se vztahují k podoboru volební geografie. Ve volební geografii hraje roli tzv. koncept štěpných linií (*cleavages*³), jehož průkopníky jsou Stein Rokkan a Seymour Martin Lipset. Autoři se ve svém díle zaměřují na vznik politických stran. Ty reflektují zájmy voličů, jež se profilyovaly na základě čtyř konfliktních linií: centrum vs. periferie, město vs. venkov, církve vs. stát a vlastník vs. dělník. Právě štěpné linie centrum vs. periferie a město vs. venkov jsou založeny na teritoriální bázi, a tudíž mohou být nástrojem pro výzkumy v oblasti volební geografie (Lipset a Rokkan 1967: 1–56). Rokkanova a Lipsetova teorie však ve většině případů není aplikovatelná na volby ve Spojených státech amerických, jež představují výjimku mezi Západními liberálními demokraciemi. V jejich prostředí v zásadě převažují sekcionální a teritoriální konflikty nad konflikty způsobenými štěpnými liniemi dle Rokkanovy a Lipsetovy teorie (Shelley, Johnston a Taylor 1990: 6–7).

Od 70. let začali někteří badatelé docházet k závěru, že teorie štěpných linií již není použitelná k vysvětlení reality v takovém rozsahu jako v době své formulace. Příčinou byl fenomén uvolnění vazeb (*dealignment*) v oblastech struktury společnosti a voličského chování. Toto rozvolnění vazeb bylo důsledkem modernizace a globalizačních proudů, které vedly k vyšší míře informovanosti voličů a k individualizaci politiky. Navíc se některé skupiny, jako například dělníci, začaly zmenšovat. Obyvatelé se nemuseli ve svém rozhodování spoléhat pouze na nařízení vyšších orgánů, například církve. Mnohé politické strany rovněž zahájily snahu přizpůsobit svůj program širšímu spektru obyvatelstva. Díky rozvinutí komunikačních technologií však do hry začal vstupovat i prvek, který paradoxně podpořil teorii štěpných linií, a tím je hromadný bojkot voleb iniciovaný pouze některým segmentem obyvatelstva, například nižší sociální třídou (Goldberg 2014: 1–3). Nyní se zaměříme na to, jaké podmínky je třeba splnit k tomu, abychom mohli k analýze použít nástroje volební geografie.

Pro správné porozumění a analýzu v oblasti volební geografie se musí

³ Tomáš Kostecký a Daniel Čermák ve svém článku překládají pojem *cleavages* jako „dělicí linie“ (Kostecký a Čermák 2003: 530).

badatel orientovat v hranicích jednotlivých volebních obvodů a v tom, zda nedošlo k jejich změnám. Dále musí mít přehled o volebním systému dané země a jeho případných proměnách. Pokud by se volební systém dané země změnil, pak by rovněž došlo ke změnám ve výsledcích voleb. To samé platí v případech, kdy je volební právo rozšířeno. Nakonec je třeba plně porozumět použité volební metodě (Prescott 1959: 301–302). V případě principu „first past the post“ totiž vítězný kandidát či strana může reprezentovat pouze minoritu obyvatel daného obvodu, jelikož ke svému vítězství nepotřebuje získat nadpoloviční většinu hlasů (Prescott 1959: 302; Wilkinson 2017).

Dalším důležitým konceptem je volební chování. Analýza volebního chování zkoumá vztahy mezi voličem a podporou jednotlivých politických stran, které se daných voleb účastní. Volební chování lze zkoumat buď na úrovni jedinců, nebo agregátně, tedy na úrovni vyššího celku. V rámci studií je výhodné zaměřit se na rozsáhlejší časové období, jelikož v krátkém časovém úseku zpravidla nemusí docházet ve volebním chování k výraznějším změnám. K preferenci určité politické strany nebo kandidáta voliče ovlivňují dlouhodobé faktory, jako je jejich ekonomické postavení, individuální žebříček hodnot nebo jejich pozice v rámci společnosti. Mezi krátkodobé faktory patří například to, jak na určitého voliče zapůsobila volební kampaň strany nebo jak ho ovlivnila média (Kubát 2002b: 301–302).

V ghanském prostředí je často v souvislosti s analýzou volebního chování diskutován fenomén „skirt and blouse“ hlasování. Pojem označuje situaci, kdy odevzdá konkrétní volič v prezidentských volbách hlas kandidátovi z určité strany, zatímco v parlamentních volbách z téhož období se rozhodne upřednostnit kandidáta z jiné politické strany (Amoah, Aning a Annan et al. 2016: 129). Fenomén je podle našeho názoru důkazem toho, že ghanští voliči nejsou silně orientováni na vlastní podporu právě jedné politické strany.

Klíčovým pojmem ve volební geografii je koncept volební podpory. K analýze volební podpory potřebujeme znát relativní zisky jednotlivých kandidátů z každé zkoumané teritoriální jednotky (nejčastěji je jí volební obvod). Obvody následně seřadíme podle výše zisků z nich. Dále sčítáme absolutní počty hlasů až do výše 50 % z celkového počtu hlasů, které daný kandidát v určitých volbách získal (Jehlička a Sýkora 1991: 84).

Rovněž je nezbytné orientovat se v základních pojmech oboru politické geografie. Například koncepty jako „jádrová oblast“ a „periferie“ se dají využít k analýze územní podpory dvou základních amerických politických stran před a po Velké hospodářské krizi – zatímco před krizí tvořili jádrovou oblast Republikáni; a Demokraté měli svou voličskou základnu umístěnou v geografické periferii, po Velké hospodářské krizi se situace otočila (Agnew 1990: 17).

Obecná znalost principů volební geografie může v některých krajních případech vést i k manipulaci a snaze o ovlivnění volebních výsledků. *Gerrymandering* je proces, při kterém jsou záměrně načrtnuty linie jednotlivých volebních obvodů tím způsobem, aby voliči protistrany získali většinu pouze v několika málo obvodech (Prescott 1959: 301). Jiným případem manipulace za pomoci nástrojů volební geografie je tzv. *malapportionment*, tedy případ, kdy velikost volebního obvodu neodpovídá přibližnému počtu jeho obyvatel, a tudíž dochází k disproporcím ve vztahu mezi jednotlivými obvody v závislosti na počtu obyvatel, kteří rozhodují o obsazení jednoho křesla v parlamentu (Samuels a Snyder 2001: 652).

1.3. Základní přístupy v rámci volební geografie

Nyní se budeme podrobněji věnovat nejdůležitějším přístupům v rámci podoboru volební geografie. R. P. Woolstencroft rozebírá podrobněji vliv geografie na volební chování. V rámci výše uvedeného tématu lze rozlišit tři různé přístupy. Prvním z nich je kartografický přístup, který ve své práci využívá právě již výše zmíněný Edward Krehbiel. Kartografický přístup se dále dělí na areálně-strukturální a areálně-ekologický přístup. Badatelé využívající kartografický přístup nejprve představí mapu s geograficky vyznačenými výsledky voleb. Tu následně komparují s mapami se zakreslenými socioekonomickými charakteristikami zkoumaných regionů, z čehož vyvozují vztah mezi zkoumanými proměnnými (Woolstencroft 1980: 540–546). Nevýhodou kartografického přístupu je, že mapa jednotlivých obvodů nevyznačuje rozdíly v hustotě místní populace. Rovněž může zahrnovat nepřesnosti vyplývající z toho, že nově zvolená vláda má možnost přijmout opatření, jež by mohly v konečném důsledku změnit vybudované obchodní toky, čímž by se studovaný kartografický profil nutně proměnil. Mapa také mylně zavádí k přesvědčení, že konkrétní politická strana má spojitost

s teritoriem, zatímco ve skutečnosti jsou přímé vazby pouze mezi danou politickou stranou a jednotlivci – jejími voliči (Prescott 1959: 302–303).

Dále vysvětlíme základní principy druhého z přístupů – přístupu „přátel a sousedů“ (Woolstencroft 1980: 547). S termínem přišel autor V. O. Key, který došel k závěru, že ve volbách často hrají roli i osobní faktory – například rezidence kandidáta, a tím i sympatie vyvolané u voličů díky shodnému místu bydliště či původu (Key 1949: 37–41 cit. dle Woolstencroft 1980: 547). Sousedský efekt se zakládá na principu sociální interakce, kdy jsme nejvíce ovlivněni lidmi v našem blízkém okolí, což se může projevit i na společné preferenci určitého kandidáta (MacAllister et al. 2011: 42). Agnew definuje sousedský efekt jako „dopady vzdálenosti na informační toky“ (Agnew 1990: 16).

Nakonec existuje tzv. nacionalizační přístup, který je vystavěn na rozdílech v pocíťované identitě mezi obyvatelstvem, jež mohou dospět až k vytvoření tzv. subnárodních hnutí. Tento poslední přístup se však potýká nedostatky, jelikož obsáhne pouze krátký časový úsek pár po sobě jdoucích voleb, a rovněž nezahrnuje podrobnější výzkum subnárodních hnutí z hlediska jejich reálného charakteru (Woolstencroft 1980: 552).

John Robert Victor Prescott shledává, že právě identita může napomoci při badatelově snaze o vymezení jednotlivých politických regionů a určení jejich koheze. Tzv. princip *raison d'être* například vysvětluje rozdělení Irska, kdy Severní Irsko zůstalo věrné Velké Británii, a tím vyjádřilo svůj *raison d'être* jako věrnost Britské koruně, zatímco zbytek Irska princip odmítl a osamostatnil se (Prescott 1959: 298–299).

Silnou roli v rámci identity jednotlivce hraje rovněž jeho vystavení určité ideologii. Z tohoto důvodu by badatelé v rámci volební geografie měli do svých prací zařadit přesah tvořený z relevantních historických a společenských souvislostí (Flint 2000: 146).

Tomáš Kostecký a Daniel Čermák představují přístupy, jež pomáhají vysvětlit příčiny regionálních proměn v politické orientaci voličů. Nejprve uvádějí tzv. kompoziční přístup. Ten zkoumá pozici ve struktuře, již zastává zkoumaný jedinec či populace v rámci určité teritoriální jednotky. U jednotlivce se sleduje jeho postavení v rámci struktury společenského systému a jeho příslušnost k určité

politické skupině. Při studiu obyvatelstva určitého regionu zkoumáme strukturu jeho populace (Kostecký a Čermák 2003: 529–530).

Druhým přístupem, který autoři uvádějí, je přístup kontextový, v rámci něhož je kladen důraz na prostorová specifika, zatímco zkoumání individuální ustupuje do pozadí. Tento přístup se náležitě věnuje studiu specifické kultury a historických událostí, jež se výrazně podílejí na formování voličských preferencí (Kostecký a Čermák 2003: 530).

1.4. Používané metody sběru dat

Co se týče metod, nejprve byly k analýze používány výhradně agregovaná data, jelikož byly jediné, které se v začátcích podoboru daly sehnat. Problémem však je jejich omezení pouze na určitá témata, což limituje počet proměnných, mezi kterými by si badatel mohl vybírat. Jejich relevanci také nelze vztáhnout různě úrovně analýzy, například z celostátního sběru na úroveň jednotlivce (Kostecký a Čermák 2003: 532).

Autoři R. J. Johnston, C. J. Pattie a L. C. Johnston zkoumají důležitost a relevanci analýzy za pomoci agregátních dat v podoboru volební geografie. Ve svém studiu se zaměřují na měnící se podporu Labouristické strany ve Velké Británii mezi lety 1983 a 1987. Autoři nejprve tvrdí, že zkoumání v rámci volební geografie zabývající se pouze kategorizací lidí například pomocí štěpných linií je nedostatečné, a že je třeba v komplexní realitě zkoumat i kontext, v němž se sociální pochody odehrávají. Z toho důvodu je ve studii třeba brát v úvahu individuální i agregovaná data. V ekologické analýze, tedy v analýze, jež pracuje s agregovanými daty, jsou závislou proměnnou procenta hlasů, jež určitá strana získala v konkrétním geografickém regionu. Nezávislými proměnnými jsou socioekonomické charakteristiky daného regionu (Johnston, Pattie a Johnston 1988: 307–309).

Později se do popředí dostala data sesbíraná za pomoci výběrových šetření. Jejich záběr je především koncentrován na jednotlivce, avšak data mohou být i použitelná ve snaze analyzovat celek (Kostecký a Čermák 2003: 532). Opačný přístup – tedy analýza jednotlivce za pomoci agregovaných dat – není dostatečně průkazná, a tudíž ztrácí širší vědeckou relevanci (Rumley a Johnston 1975: 342).

1.5. Shrnutí poznatků o volební geografii a vlastní teoretický rámec

Volební geografie studuje fenomén voleb z hlediska jejich prostorového rozložení. Většina uznávaných prací oboru se orientuje na nejvýznamnější anglosaské země. První dílo, které propojovalo poznatky geografie a voleb, se týkalo sekcionálního v Americe. Za průkopníka podoboru však dnes považujeme Edwarda Krehbiela, jenž zkoumal a porovnával parlamentní volby ve Velké Británii, konané mezi lety 1885 a 1910, za pomoci kartografického přístupu. Zájem o volební geografii utlumila behaviorální revoluce v 50. letech, avšak následně se popularita subdisciplíny opět začala projevovat, a to v souvislosti s pokroky počítačové vědy. V 70. a 80. letech pak volební geografie vzkvétala jako součást politické geografie, o jejíž studium byl v té době zvýšený zájem. Významným mezníkem ve vývoji subdisciplíny byla v roce 1988 konference v Los Angeles, jež byla zaměřená výhradně na volební geografii. Poznatky z ní byly knižně publikovány. Mezi lety 1995 a 2002 došlo k dalšímu nárůstu zájmu o podobor, a to v souvislosti s významnými světovými událostmi, jež se promítaly do oblasti voleb.

Důležitým pojmem užívaným v rámci podoboru volební geografie je koncept štěpných linií od autorů Steina Rokkana a Seymoura Martina Lipseta z 60. let 20. století. Autoři ve společnosti rozlišovali čtyři konfliktní linie, jež profilovaly zájmy voličů. V 70. letech se jako kritika štěpných linií objevuje fenomén uvolnění vazeb. Vlivem globalizačních proudů a individualizace politiky se politické strany začaly snažit oslovovat širší spektrum voličů.

Badatel využívající nástroje volební geografie by měl mít především přehled o hranicích volebních obvodů a jejich změnách, o volebním systému země a použité volební metodě. Rovněž by neměl opomenout historické a kulturní souvislosti daného prostředí. Měl by se také pokusit identifikovat, zda se v případě změn v hranicích volebních obvodů nejedná o gerrymandering, tedy pokus úmyslnou manipulaci ve snaze získávání potřebných mandátů.

V rámci volební geografie existuje několik přístupů. Kartografický přístup je založen na metodě vizuálního srovnávání map s výsledky voleb. Nevýhodou je, že v mapách není vyznačená hustota populace. Rovněž může dojít v průběhu funkčního období některé vlády ke změně obchodních toků, což kartografický přístup není schopen reflektovat. Oproti tomu přístup „přátel a sousedů“ je založen

na presumpci, že voliči jsou nejvíce ovlivněni svým okolím. Nacionalizační přístup nakonec zkoumá sdílenou identitu mezi některými skupinami obyvatelstva, což může vést až ke vzniku subnárodních hnutí. Další uváděné přístupy vysvětlují regionální proměny v politické orientaci voličů. Kompoziční přístup se zabývá postavením jednotlivce v rámci struktury společenského systému nebo strukturou populace v určitém regionu. Nakonec kontextový přístup zkoumá prostorová specifika, kulturu a historické události. Nezohledňuje již individuální charakteristiky konkrétního voliče.

V počátcích volební geografie se ve věci sběru dat vycházelo pouze z dat agregátních. Ta jsou však omezena pouze na některá témata a nedají se aplikovat na úroveň jednotlivce. Oproti tomu data z výběrových šetření jsou použitelná pro analýzu na úrovni jednotlivce i širšího celku.

V této práci se opřeme o poznatky z volební geografie vztažené ke geografii voličského chování. K analýze použijeme kartografický areálně-ekologický přístup, kdy budeme vizuálně porovnávat mapy se zanesenými výsledky volební a supervolební podpory. Za hlavní jednotku analýzy při vizuálním srovnávání volební podpory budou považovány ghanské volební obvody. Pomocí relativních zisků z jednotlivých volebních obvodů vypočítáme pro každého kandidáta zvlášť územní volební a supervolební podporu, kterou následně zaneseme do mapy. Výsledky poté porovnáme. Potřebná data získáme z databáze zveřejněné *Peace FM* (Peace FM Online 2018s). Dále rovněž ověříme, zda by se daná problematika dala také analyzovat pomocí přístupu „přátel a sousedů“, tudíž zda by rezidenční původ jednotlivých kandidátů mohl mít vliv na voličskou preferenci v daném regionu. Nakonec ověříme, zda v rámci rozhodování voličů nesehrála významnější roli etnická štěpná linie.

V předkládané diplomové práci budeme analyzovat výsledky voleb na vícero geografických úrovních, přednostně však na úrovni jednotlivých volebních obvodů. Poté pro porovnání, za pomoci výpočtu volební podpory na základě metody navržené Petrem Jehličkou a Luděkem Sýkorou, vneseme vzhled do podpory kandidátů na bázi obvodů. Díky výsledkům potom budeme moci určit, zda a jakou roli sehrál tzv. „sousedský efekt“. Metoda Jehličky a Sýkory není vhodná k použití na regionální úrovni z důvodu, že vyžaduje, aby byl ve všech zkoumaných celcích přibližně stejný počet obyvatel, což na regionální úrovni nelze

zaručit, jelikož regiony jsou zpravidla neměnnými celky (Jehlička a Sýkora 1991: 84). Následně zvolíme podobnou taktiku jako autoři Michal Pink a Kristýna Schneiderová při analýze voličské podpory Národní fronty ve Francii, kdy za pomoci analýzy na úrovni departmentů poté hovoří o výsledcích vztažených na celé regiony (Pink a Schneiderová 2015: 65–91). V předložených mapách vyznačíme i supervolební podporu, kterou lze vypočítat obdobným způsobem, jako se počítá podpora volební, avšak místo toho, aby byly absolutní počty hlasů sčítány do překročení hranice 50 %, jsou v tomto případě sčítány pouze do překročení 25% hranice (Pavel Šaradín 2006 cit. dle Pink a Vojtaj 2010: 76–77; Jehlička a Sýkora 1991: 84).

Dále za pomoci Pearsonova korelačního koeficientu zhodnotíme stabilitu vzorců voličské podpory pro oba kandidáty ve dvou po sobě následujících volbách (Maškarinec 2011: 25). Pro analýzu budeme vycházet z dat relativních zisků jednotlivých kandidátů na úrovni obvodů. Při interpretaci výsledků musíme brát v potaz fakt, že Pearsonův korelační koeficient neurčuje kauzalitu (Field 2000: 89).

Následně přejdeme k analýze demografických a socioekonomických faktorů, které by mohly mít na nerovnoměrné rozložení voličské podpory prezidentských kandidátů vliv. Potřebná data získáme ze sčítání lidu z roku 2010 (Ghana Statistical Service 2012b). Nejprve prověříme možné korelace volebních výsledků s proměnnými, a poté proměnných samotných mezi sebou za pomoci Pearsonova korelačního koeficientu. Dále přistoupíme k samotné regresní analýze.

Při analýze se zaměříme na faktory, jako je věk, podíl obyvatelstva žijícího ve městech, náboženství a vzdělání. U kritéria věku se zaměříme na podíl populace starší šedesáti let. Poté budeme zkoumat míru urbanizace v jednotlivých regionech. Dále budeme vycházet z podílu vysokoškolsky vzdělaných obyvatel jednotlivých regionů. Nakonec budeme zkoumat, zda měl na volební výsledky konkrétních kandidátů nějaký vliv podíl voličů hlásících se k určité náboženské víře. V práci nebudeme zkoumat vliv etnického rozložení obyvatelstva na výsledky voleb, a to vzhledem k nedostupnosti dat k dané proměnné na úrovni jednotlivých volebních obvodů.

2. KOMPARATIVNÍ ANALÝZA VÝSLEDKŮ PREZIDENTSKÝCH VOLEB V GHANĚ V ROCE 2012 A 2016 Z HLEDISKA GEOGRAFICKÉHO ROZMÍSTĚNÍ VOLEBNÍ PODPORY

V této části diplomové práce se zaměříme na komparativní analýzu dvou po sobě jdoucích nejčerstvějších ghanských prezidentských voleb. Analýze však musí předcházet teoretický informační rámec ohledně ghanského politického a volebního systému.

2.1. Charakteristiky ghanského politického systému

2.1.1 Historický vývoj prezidentského úřadu v Ghaně před rokem 1992

Za období kolonialismu byla Ghana (dříve Zlaté pobřeží) britskou kolonií (BBC 2018a). K jednomu z prvních opatření v cestě za nezávislostí země došlo v roce 1951 na základě vydané ústavy. Ta se vztahovala k doporučením, jež byla udělena britské vládě prostřednictvím šetření Cousseyovy komise. Komise navrhovala, aby byl ve Zlatém pobřeží zaveden hierarchický systém těles, jež budou reprezentativními orgány země na různých úrovních její správy, včetně zavedení lokálních vlád. Legislativní těleso, jež bylo ústavně zakotvené, nyní bylo tvořeno téměř výhradně Afričany. Výkonnou složku moci reprezentovala Exekutivní rada, která byla kolektivním tělesem. Guvernér Zlatého pobřeží pak podnikal kroky, jež byly v souladu s rozhodnutím rady. Pouze zřídka mohl guvernér dostat pravomoc k tomu, aby jednal dle svého vlastního uvážení (Bennion 1962: 41–45).

V roce 1952 byly k ústavě přidány některé dodatky a ve Zlatém pobřeží byla oficiálně zavedena instituce premiéra a jeho kabinetu. Premiér byl zároveň členem zákonodárního tělesa země (Bennion 1962: 47). Premiérem se stal Kwame Nkrumah (BBC 2018b).

Od října roku 1952 se diskutovalo o možné reformě ústavy za účelem příprav na získání nezávislosti. V roce 1954 vyšla nová ústava. Ve výkonné složce Zlatého pobřeží došlo zejména ke změně v Kabinetu – členem Kabinetu již nebyl guvernér kolonie a Kabinet se stal odpovědným Národnímu shromáždění (Bennion 1962: 47–48).

V rámci dalších příprav na nezávislost země se diskutovalo o tom, zda by

bylo vhodné zavést federativní či unitární uspořádání. Unitární uspořádání bylo zvoleno na základě úvah o vyšší složitosti a nákladnosti případného uspořádání federativního (Bennion 1962: 51–53). Unitarita předurčuje, že lokální vlády, byť mohou existovat, jsou formálně podřízeny rozhodování a vůli vlády centrální (Asare 2012: 34).

V červenci roku 1956 se ve Zlatém pobřeží konaly volby. S převahou je vyhrála Nkrumahova Lidová strana konventu (*Convention People's Party, CPP*) (Bennion 1962: 57–58; BBC 2018b). V únoru roku 1957 byl Spojeným královstvím odsouhlasen Zákon o ghanské nezávislosti (Bennion 1962: 60). Dne 6. března 1957 byla Zlatému pobřeží udělena nezávislost. Země byla oficiálně pojmenována „Ghana“. Stala se historicky první zemí subsaharské Afriky, jež se stala nezávislou. Vzhledem k mocenským sporům, co se týče vydání nové ústavy země, se Velká Británie rozhodla, že volby ohledně nové legislativy budou vedeny pod dohledem Commonwealthu (BBC 2018a).

V roce 1960 byla v plebiscitu odsouhlasena ghanská ústava. Zároveň s tím si lidé vybrali mezi kandidáty, kterými byli Dr. J. B. Danquah a Kwame Nkrumah svého prezidenta – Kwameho Nkrumaha (Electoral Commission – Ghana 2001a). Ústava zaváděla republikánské uspořádání země. Ghana se oficiálně stala republikou dne 1. července 1960. Prezident byl vedle Národního shromáždění považován za součást instituce Parlamentu. Při každém zahájení schůze Národního shromáždění pronášel prezident před jeho členy svůj projev (Bennion 1962: 3; 477; 481–482). Tato ústava se však ve faktu, že dávala exekutivě vysoké pravomoci, odlišovala od dalších ústav, jež nabízely systém brzd a protivah k tomu, aby jedna z mocenských složek nemohla převzít nadvládu nad jinými (Ninsin 2016: 1). Za období první republiky měla Ghana prezidentský systém vlády (Iddi 2016: 63).

Prezident Kwame Nkrumah posílil vlastní oficiální postavení rovněž kultem své osobnosti, kdy aktivně prosazoval myšlenky ohledně panafricanismu a podporoval další západoafrické země směrem vyhlášení nezávislosti (Addo 1999: 179–182). Nkrumah zastával ideologii vědeckého socialismu⁴ a jeho myšlenky se

⁴ Tzv. vědecký socialismus je konceptem, který byl zaveden Karlem Marxem a Friedrichem Engelsem. Vysvětluje, že vztahy mezi vrstvami lidí jsou předurčeny materialismem a ke změně stávajícího uspořádání může dojít pouze v případě, že si vykořisťovaná vrstva svého útluaku začne být vědoma (Webber 2016).

staly vzorem například pro guinejského prezidenta Sékou Touré (Owusu 2006: 132; Poe 2003: 164).

V roce 1966 byl Nkrumah svržen prostřednictvím státního převratu. Na jeho místo se jmenoval Joseph Ankrah (Onwumehili 1998: 47). Ankrah rozpustil parlament (La Pierre 2004: 30). Sám stál v čele vlády Národní osvobozené rady (National Liberation Council). Země se tak dostala pod vojenskou vládu. V roce 1969 Ankrah resignoval a byl v úřadu nahrazen Akwasi Afrifou (Onwumehili 1998: 47).

Dne 3. září 1969 byla v Ghaně nastolena druhá republika, ve které armáda znovu zavedla vícestranickou politiku. Premiérem byl zvolen Kofi Busia, jenž získal pravomoci ohledně sestavování vlády (Owusu-Ansah 2014: 79; Onwumehili 1998: 47; Gocking 2005: 156). Druhá republika přinesla parlamentní systém vlády (Iddi 2016: 63).

V roce 1972 došlo k dalšímu vojenskému převratu, který vedl Ignatius Acheampong. Při odpovědi na požadavky okolí, co se týče civilní vlády, nastolil v roce 1978 vládu unie. Ta měla být kompromisem mezi civilní a vojenskou vládou, protože měla zahrnovat členy vojenské a policejní složky, zároveň však měli být do vlády inkorporováni civilní členové (Onwumehili 1998: 47). Vláda by tak nebyla podporovaná pouze armádou, ale získala by i žádoucí podporu ze strany části civilního obyvatelstva (Biswal 1992: 147). K praktické realizaci dané myšlenky však již nestihlo dojít vzhledem k následným událostem, jež zmiňujeme níže (Onwumehili 1998: 47).

Acheampong byl svržen Fredem Akuaffem. Ten slíbil, že v roce 1979 uspořádá volby, a předá tak moc do rukou civilistů. Nakonec, ještě před uskutečněním svého plánu, byl svržen Jerry Rawlingsem. K plánovaným volbám však i přesto došlo a prezidentem byl zvolen Hilla Limann (Onwumehili 1998: 47–48). Za Limannovy vlády nastalo období třetí republiky a byl znovu zaveden prezidentský systém vlády (Gocking 2005: 185; Iddi 2016: 63). Limann byl v roce 1981 svržen opět Rawlingsem (Onwumehili 1998: 48). Rawlings jako nový prezident země nejprve zastával represivní taktiku, která zahrnovala zákaz činnosti politických stran. Teprve až v souvislosti s tlakem veřejnosti došlo k proměně soudobé situace (Freedom House 2017a). Právě za vlády Jerryho

Rawlinga byla v Ghaně zavedena instituce pluralitních voleb a Rawlings, který se záměrně odhlásil z armády, se stal v roce 1992 jejich vítězem (Onwumehili 1998: 48 srov. The Electoral Commission of Ghana 2013 srov. Freedom House 2017a).

Z výše uvedeného výčtu proměn na prezidentském postu za nedemokratické éry v Ghaně vyplývá, že postavení prezidenta bylo silně předurčeno tím, zda se zrovna jednalo o civilní, či vojenský režim, a že pokusy o zavedení civilní vlády před rokem 1992 byly spíše plané. Autoritářští prezidenti za dob vojenské vlády tak v rukou drželi moc, která byla limitována pouze vnějšími faktory, kterými byly například obavy z dalšího převratu nebo, jako v případě vlády Acheamponga, tlakem ze strany veřejnosti.

2.1.2. Proměny v postavení prezidenta v Ghaně po roce 1992

V roce 1992 došlo v Ghaně k zavedení vícestranického systému. Podnět vzešel z výsledků šetření Národní komise pro demokracii (National Commission for Democracy, NCD) v roce 1990, kdy se ukázalo, že většina Ghaňanů byla takovému řešení nakloněna (La Pierre 2004: 32). Ghana zavedla čtvrtou republiku s prezidentským systémem (Suntinger 1994: 220). Oproti tradici v jiných zemích s prezidentským uspořádáním však do Ústavy bylo zavedeno pravidlo, že většina ministrů musí být zároveň členy Parlamentu (Asare 2012: 34; Iddi 2016: 63; Kapitola 8 Ústavy Ghanské republiky 1992: čl. 78 § 1). Důvodem byla historická zkušenost s výhodami a nevýhodami jednotlivých uspořádání – za období třetí republiky totiž například návrh rozpočtu vydaný prezidentem nedokázal projít schvalovací procedurou v parlamentu. Přesto, že ghanský politický systém lze označit za hybridní, je zde podle našeho názoru zřejmá silná inklinace k prezidentskému uspořádání (Iddi 2016: 63). Například prezident je volen přímo lidem (Kapitola 8 Ústavy Ghanské republiky 1992: čl. 63 § 2; Kubát 2002a: 212). Ústava neudává prezidentovi možnost rozpustit parlament (Kapitola 8 Ústavy Ghanské republiky 1992; Kubát 2002a: 208). Uspořádání čistě prezidentského režimu však předpokládá striktní oddělení zákonodárné a výkonné moci, zatímco v Ghaně jsou obě složky propojeny právě již výše zmíněným pravidlem ohledně ministrů, z nichž většina současně musí zastávat post poslance (Kubát 2002a: 207; Iddi 2016: 63; Kapitola 8 Ústavy Ghanské republiky 1992: čl. 78 § 1).

Funkce a pravomoci prezidentského úřadu v Ghaně definuje nová Ústava

z roku 1992. Co se týče stanovené délky prezidentského úřadu, prezident je do funkce zvolen na čtyřleté funkční období. Je mu povoleno zastávat post prezidenta maximálně na dvě funkční období (Kapitola 8 Ústavy Ghanské republiky 1992: čl. 66 § 1; 2).

2.2. Základní charakteristiky ghanského volebního systému

2.2.1. Charakteristiky ghanských voleb z hlediska demokratičnosti

Na úvod části věnované ghanskému volebnímu systému je nejprve třeba zhodnotit míru demokracie v zemi, a to vzhledem k tomu, že analýza za pomoci nástrojů volební geografie je aplikovatelná pouze na demokratické prostředí (Romancov 2002: 419). Evaluováním kvality demokracie v zemi se ve své databázi zabývá organizace Freedom House. Pokud srovnáme reporty ohledně míry svobody a demokracie v Ghaně z let mezi 2012 a 2017, docházíme k závěru, že situace Ghany se na škále demokratičnosti nezměnila, a co se týče politických práv v zemi, Ghana byla hodnocena nejlepším možným stupněm (Freedom House 2017a, Freedom House 2017b, Freedom House 2017c, Freedom House 2017d, Freedom House 2017e, Freedom House 2017f).

Jedním ze základních pilířů demokracie je konání svobodných a poctivých voleb. Svobodnými volbami rozumíme volby, které jsou pořádány v pravidelných intervalech a zakládají se na principech všeobecného volebního práva a rovnosti. Zároveň s tím musí být tajné (Goodwin-Gill 2006: viii). Princip tajnosti zajišťuje voliči anonymitu jeho preference. Dále by volby měly být soutěživé, tzn. že se jich účastní minimálně dva kandidáti, kteří mají vytvořeny díky zaručení jejich základních svobod podmínky k modelování a vedení vlastní politické kampaně. Důležitým kritériem je rovněž definitivnost voleb, která určuje míru akceptace jejich výsledků jednotlivými zúčastněnými stranami (Kubát 2002b: 270; 275).

V ghanském prostředí je pravidelnost voleb garantována Ústavou (Kapitola 8 Ústavy Ghanské republiky 1992: čl. 63 § 2; čl. 66 § 2). Na konání ghanských voleb dohlíží Volební komise, jež je nezávislou institucí s pravomocemi mimo jiné vyhlášovat termíny voleb, registrovat voliče a politické strany a spravovat volební obvody (Electoral Commission Ghana 2018d). Všeobecné volební právo je zpochybněno incidenty s manipulací či změnou oficiálního data narození jedince,

díky čemuž může docházet k případům, kdy je voličský průkaz vydán jedinci, jehož skutečný věk nepřesáhl hranici osmnácti let, ačkoli Ústava explicitně udává minimální věk voliče osmnáct let, a nespecifikuje v tomto případě žádné výjimky (BBC 2017b; Kapitola 7 Ústavy Ghanské republiky 1992: čl. 42). Princip tajnosti voleb je rovněž zaručen Ústavou (Kapitola 7 Ústavy Ghanské republiky 1992: čl. 49 § 1). Report Pozorovatelské mise Evropské unie v Ghaně (EU EOM) ohledně ghanských prezidentských voleb z roku 2016 však zpochybňuje, že by v jednotlivých volebních místnostech byla zaručena stoprocentní diskrétnost ohledně hlasů jednotlivých voličů, nicméně se nejednalo o příliš závažný problém (EU EOM Ghana 2016: 5). Voleb se vždy účastní více kandidátů, než jeden (Kapitola 8 Ústavy Ghanské republiky 1992: čl. 63 § 4; 5).

Ústava udává regule, co se týče definitivnosti voleb – proti právoplatnosti výsledku prezidentských voleb může vznést námitku pouze občan Ghanské republiky, a to za pomoci petice předané Nejvyššímu soudu do časového limitu 21 dní od oficiálního vyhlášení výsledků voleb. Rozhodnutí poté vydá Nejvyšší soud (Kapitola 8 Ústavy Ghanské republiky 1992: čl. 64 § 1; 2; 3). Po uplynutí dané doby tudíž již není možné výsledek prezidentských voleb ústavně zpochybnit. Ke zpochybnění prezidentských voleb za pomoci petice došlo právě v námi zkoumaném roce 2012. Nejvyšší soud v tomto případě rozhodl ve prospěch právoplatnosti původního výsledku voleb. Poražený kandidát Nana Akufo-Addo rozhodnutí Nejvyššího soudu respektoval a vyzval k jeho respektování i své podporovatele (BBC 2013). Problémem ovšem byla časová náročnost celého problému, jelikož Nejvyšší soud vydal rozhodnutí až za osm měsíců od přijetí petice (EU EOM Ghana 2016: 39).

2.2.2 Typ ghanského volebního systému

Ghanský volební systém využívá v případě prezidentských voleb principu absolutní většiny odevzdaných hlasů (Kapitola 8 Ústavy Ghanské republiky 1992: čl. 63 § 4). Dvoukolová varianta většinového volebního systému, jež je rovněž nazývána jako volební systém absolutní většiny, je založena na principu zisku nadpoloviční většiny u vítězného kandidáta. Pokud žádný z kandidátů v prvním kole nadpoloviční většinu hlasů nezíská, pak se koná kolo druhé, a ve výjimečných případech může dojít i k uspořádání kola třetího. V některých zemích je rovněž

stanovena nejnižší požadovaná volební účast k tomu, aby byl výsledek právoplatně uznán (Kubát 2002b: 278–279). V Ghaně se v případě nedosažení uvedené hranice 50 % + 1 odevzdaný hlas po 21 dnech po kole prvním koná kolo druhé (Kapitola 8 Ústavy Ghanské republiky 1992: čl. 63 § 4; Adjei 2013: 12). Do druhého kola postupují pouze dva nejúspěšnější kandidáti (Kapitola 8 Ústavy Ghanské republiky 1992: čl. 63 § 5).

V případě parlamentních a lokálních voleb je v Ghaně užíván volební systém, který se nazývá First Past the Post (Electoral Commission – Ghana 2001b; Steering Committee on Local and Regional Democracy 1998: 36). „First Past the Post“, také označován jako volební systém prosté většiny, zajišťuje vítězství kandidátovi, jenž získal v prvním kole nejvyšší počet hlasů, byť nepřevýšil hranici zisku přes stanovený práh 50 % platných hlasů (Kubát 2002b: 277–278). Ani pro jeden typ voleb (parlamentní nebo prezidentské) není v Ghaně stanovena minimální hranice voličské účasti (Electoral Commission – Ghana 2001b). V následující části práce se zaměříme na specifika územního členění Ghany.

2.2.3. Charakteristiky ghanských regionů, volebních obvodů a přepočítání hlasů na mandáty

Ghanská politická mapa je rozdělena na deset regionů. Tři severně položené regiony – Severní, Horní východní (*Upper-East*) a Horní západní (*Upper-West*) jsou obecně považovány za severní část země, zatímco regiony Větší Akkra (*Greater Accra*), Západní, Centrální, region Volta, Východní, Ašanti a Brong-Ahafo nepsanými pravidly spadají pod jižní Ghanu (Iddi 2016: 65–66). Pro ilustraci přikládáme mapu s vyznačenými ghanskými regiony.

Obr. 1 – Ghanské regiony

Zdroj: Peace FM, vlastní zpracování⁵

⁵ Pro potřeby této práce jsme se rozhodli přeložit názvy regionů do českého jazyka. Názvy jednotlivých volebních obvodů jsme však ponechali v původním jazyce, v jakém jsou v Ghaně oficiálně uváděny.

Za základní územní jednotku analýzy v rámci předkládané diplomové práce budeme považovat volební obvody. Volební obvody jsou územními jednotkami, jejichž počet v Ghaně stanovuje instituce Volební komise, a to na základě údajů ze Sčítání lidu, které pravidelně provádí *Ghana Statistical Service* (Kapitola 7 Ústavy Ghanské republiky 1992: čl. 47 § 1, 5; Ghana Statistical Service 2018). Od roku 2012 existuje v Ghaně 275 volebních obvodů (Owusu-Ansah 2014: 115). Volební obvody jsou jednomandátové – v případě voleb do Parlamentu je voliči vybírán z každého obvodu jeden vítězný kandidát, který pak reprezentuje daný obvod na celostátní úrovni (Parliament of Ghana 2017). Počet obyvatel v jednotlivých volebních obvodech by neměl vykazovat závratnější odlišnosti – právě z tohoto důvodu byly ještě před volbami v roce 2012 přidány na mapu nové volební obvody, čímž se Volební komise rozhodla kompenzovat nálezy ohledně rozdílů v počtech obyvatel ze Sčítání lidu z roku 2010. Pozdní rozhodnutí Volební komise se obecně jevilo jako problematické, avšak nakonec bylo Nejvyšším soudem schváleno. K vytvoření nových volebních obvodů došlo až v říjnu 2012, tedy v relativní časové blízkosti nadcházejících voleb (Commonwealth Secretariat 2012: 8; Ghana Statistical Service 2012a).

Vzhledem k tomu, že jsou pro volbu prezidenta i poslanců užívány většinové volební systémy, není třeba aplikovat žádné speciální matematické vzorce pro přepočítání hlasů na mandáty. Jak již bylo uvedeno, pro výsledek volby je nutné sečíst počty hlasů, které získali jednotliví kandidáti. Poslanci se volí na základě jejich úspěšnosti v konkrétním volebním obvodu, za který kandidují, zatímco u volby prezidenta se vychází z celkového počtu hlasů v zemi, u nichž je pouze třeba určit, zda daný kandidát přesáhl práh padesátiprocentní hranice úspěšnosti, či nikoliv. Většinový volební systém, použitý v rámci voleb do Parlamentu, však v celostátním měřítku proporcčně neodpovídá podpoře jednotlivých stran. Obecně lze konstatovat, že výše zmíněný volební systém zintenzivňuje zisky velkých politických stran (Kubát 2002b: 286; 294–295).

V roce 1950 přišel francouzský badatel Maurice Duverger s tzv. Duvergerovými zákony, tedy tezemi ohledně vztahů mezi volebními a stranickými systémy (Novák 2015: 3–4). Duvergerovy zákony naznačují, že poměrný volební systém dává největší šanci ke vzniku více než dvou stabilních politických stran. Dvoukolový volební systém vede k podobnému výsledku s tím

rozdílem, že relevantní strany v systému jsou v tomto případě závislémi. Nakonec jednokolový většinový systém má tendenci vytvářet bipartistické uspořádání (Duverger 1981: 291 cit. dle Novák 2015: 15). Podle Michala Kubáta vede jednokolový většinový volební systém k bipartismu pouze na úrovni volebních obvodů. Pokud však mají jednotlivé strany stabilní podporu rozptýlenou ze zeměpisného hlediska rovnoměrně po teritoriu státu a mezi voliči se nevyskytují větší regionální rozdíly, pak se bipartismus projeví i na celostátní úrovni (Kubát 2002b: 298). V Ghaně dochází od zavedení čtvrté republiky pravidelně ke střídání vlád dvou největších politických stran NDC a NPP – ghanský stranický systém tedy lze označit za bipartismus (Dickovick 2013: 92). V následující části práce se zaměříme na profily nejvýznamnějších kandidátů prezidentských voleb v letech 2012 a 2016 – Johna Dramani Mahamy a Nana Akufo-Addo.

2.3. Nejvýznamnější kandidáti prezidentských voleb

Před samotným představením výsledků prezidentských voleb z let 2012 a 2016 nejprve představíme jejich nejvýznamnější kandidáty. Prvním z nich je John Dramani Mahama, rodák z města Bole v Severním regionu (The Electoral Commission of Ghana 2014). Mahama vstoupil v roce 1996 do politické strany NDC. V roce 1996, 2000 a 2004 byl zvolen jako člen ghanského parlamentu. V roce 1997 začal působit jako náměstek ministra pro komunikaci, a o rok později začal sám zastávat post ministra komunikace. Mezi lety 2004 a 2011 byl rovněž členem Panafrického parlamentu⁶. Od roku 2009, za vlády prezidenta John Atta Millse, působil Mahama ve funkci viceprezidenta země. Nakonec, dne 24 července 2012, bezprostředně po úmrtí Millse, začal John Dramani Mahama zastávat prezidentský post v Ghaně. Do voleb v roce 2012 tedy vstupoval jako již úřadující prezident země (Mahama 2017). Ve volbách zvítězil nad druhým Akufem-Addo (Office of the President, the Republic of Ghana 2017c). Co se týče náboženské orientace, Mahama vyznává křesťanskou víru a hlásí se k církvi „*Assemblies of God*“⁷ (Mahama 2017). Jeho víra by tedy měla spadat do tzv. pentekostální větve křesťanského vyznání (The General Council of the Assemblies of God 2018). Mahamova rodina je však složena z křesťanů i muslimů (Mahama 2017). Hned

⁶ Panafrický parlament je poradním orgánem Africké unie. Sídlo Panafrického parlamentu se nachází v Midrandu v Johannesburgu v Jihoafrické republice (Pan African Parliament 2014).

⁷ „*Assemblies of God*“ je obdobnou a přidruženou církví k Apoštolské církvi (Český rozhlas 2018).

několik neoficiálních zdrojů dokazuje, že k národní muslimské komunitě má John D. Mahama velmi vřelý a přátelský vztah (např. The Ghana Guardian News 2017; Abdulai 2014). John Dramani Mahama patří do etnické podskupiny Gonja (Pulse GH 2018b⁸). Podskupina Gonja spadá pod etnickou skupinu Guan (International Business Publications 2012: 78).

Nana Addo Dankwa Akufo-Addo byl kandidátem pocházejícím podle informací Volební komise z města Kyebi, jež se nachází ve Východním regionu (The Electoral Commission of Ghana 2014). Kancelář prezidenta však uvádí, že se Akufo-Addo narodil ve Swalabě, a vyrůstal v hlavním městě země – v Akkře. Jeho otcem byl Edward Akufo-Addo, prezident Ghany mezi lety 1970 a 1972. Původním povoláním byl Nana Akufo-Addo právník. Později se stal generálním tajemníkem Lidového hnutí za svobodu a spravedlnost (*People's Movement for Freedom and Justice*, PMFJ), s nimž se snažil ovlivnit veřejné mínění, aby v referendu v roce 1978 lidé hlasovali proti navrhovanému jednostranickému uspořádání politického systému Ghany. Aktivně se účastnil formování klubu zasvěcenému odkazu politiků J. B. Danquah a K. A. Busia. Z klubu se později vyvinuly regionální základny pro formování Nové vlastenecké strany. Na propagaci myšlenek strany založil noviny *The Statesman*. Na post prezidenta Akufo-Addo poprvé neúspěšně kandidoval v roce 2008, kdy byl po prvním kole průběžně první, avšak druhý kandidát John Atta Mills nakonec zvítězil. V roce 2012 ho ve volbách porazil výše zmíněný John Dramani Mahama. Dne 7. prosince 2016 byl Nana Akufo-Addo zvolen prezidentem Ghany (Office of the President, the Republic of Ghana 2017c). Akufo-Addo je křesťanem a hlásí se k církvi *Ridge* (Sackey 2017). Je tedy protestantem (Accra Ridge School 2017; Protestantism.co.uk 2018). Pochází z kmene Akyem, který spadá pod etnickou skupinu Ašanti (Cheeseman 2015: 179).

Podle Ziblima Iddi existuje v Ghaně nepsané pravidlo, které naznačuje tendenci voličů ze severních regionů přiklánět se k volbě prezidentského kandidáta, který sám (nebo jím vybraný adept na post viceprezidenta) má svůj původ právě v severní oblasti země, tedy v některém z následujících regionů: Severní, Horní východní (*Upper-East*) nebo Horní západní (*Upper-West*) (Iddi 2016: 64–66). Jak již bylo uvedeno, John Dramani Mahama pochází sám ze Severního regionu

⁸ Pro zjištění etnického původu Johna Dramani Mahamy se nám nepodařilo najít žádný jiný relevantní zdroj, který by danou informaci explicitně udával.

(The Electoral Commission of Ghana 2014). Jeho kandidát na viceprezidenta z roku 2012 a 2016 Kwesi Amissah-Arthur se narodil v Cape Coast v Centrálním regionu (Owusu-Ansah 2014: 41–42; NDC 2016). Nana Akufo-Addo pochází z Akkry nebo Východního regionu, tudíž nemá vlastní původ z některého ze severních regionů (Office of the President, the Republic of Ghana 2017c srov. The Electoral Commission of Ghana 2014), zatímco jím vybraný kandidát na viceprezidenta z roku 2012 a 2016, Mahamadu Bawumia, je z města Tamale v Severním regionu (Owusu-Ansah 2014: 66; Office of the President, the Republic of Ghana 2017d). Výše uvedené nepsané pravidlo se tedy potvrdilo.

2.4. Představení a programové vymezení jednotlivých politických stran, stranická loajalita

Národní demokratický kongres (NDC) byl původně stranou podporující bývalého prezidenta Jerryho Rawlingse. Jeho symbol dané strany je užíván deštník, který je znakem evokujícím myšlenku náčelníků jako tradičních autorit (National Democratic Congress 2014: 6; Naylor 2003: 31). Strana má sociálně-demokratický charakter a podle svých ustanovení vyznává egalitářské hodnoty a principy (National Democratic Congress 2014: 6). NDC se rétoricky distancuje od kapitalistických principů, které však podle názoru mnohých badatelů strana reálně praktikuje (Opoku 2018: 67–68; Nyavi 2017).

NDC, včetně jejích prezidentských kandidátů, pravidelně získává vysokou volební podporu v regionu Volta – ta se mezi lety 1996 a 2016 se pohybovala v případě parlamentních i prezidentských voleb v rozmezí mezi 82 až 95 % (Peace FM Online 2018k). Anja Osei se domnívá, že podpora NDC ze strany obyvatel regionu Volta má svůj původ v etnickém rozložení obyvatelstva (Osei 2012: 120). Region Volta je hlavním sídlem etnika Ewe (Biswal 1992: 9; 112). Jerry Rawlings, nejvýznamnější osobnost spojená s historií strany, byl z matčiny strany napůl Ewe a z otcovy strany měl britský původ. Osei tedy připisuje volební podporu NDC v regionu Volta právě tomu, že se voliči převážně z etnika Ewe mají tendenci skrze osobnost Rawlingse identifikovat. Zároveň však upozorňuje, že stranu v mnoha případech podporují i ostatní obyvatelé regionu Volta – tedy přistěhovalí Tožané či tamní příslušníci etnika Akan (Osei 2012: 120).

Nová vlastenecká strana (NPP) byla za vlády Rawlingse nejsilnější opoziční

stranou. NPP se vymezovala vůči NDC z důvodu jejího potlačování demonstrací odpůrců strany (Naylor 2003: 31). Podle ústavy NPP strana vyznává rovnost příležitostí a ideu volného trhu, čímž se zjevně hlásí k podpoře kapitalistických principů (New Patriotic Party 2009: 4). NPP se však rovněž obecně zasazuje o zvýšení zaměstnanosti a o rovnoměrné rozložení profitů z přírodního bohatství země (New Patriotic Party 2009: 4–5). Výše uvedené poslední principy mají podle našeho názoru spíše sociálně-demokratickou povahu. V práci ověříme tezi, zda prezidentský kandidát ze strany NPP má větší šanci oslovit voliče v obvodech s vyšším podílem vysokoškolsky vzdělaných jedinců. Tezi ověříme na základě výsledků regresní analýzy.

Rovněž při rozboru regionální podpory lze podle názoru Rachel Naylor vysledovat etnický podmíněný vzorec – tradičně získává NPP vysokou podporu v regionu Ašanti (Naylor 2003: 31; Ward 2017). Etnická podskupina Ašanti, po níž je daný region pojmenován, je součástí etnické skupiny Akan (Gehman 2005: 191). Mezi lety 1996 a 2016 získala strana v regionu podporu voličů v rozmezí přibližně 66 až 77 %, a to v prezidentském i parlamentním typu voleb (Peace FM Online 2018g). Rachel Naylor se rovněž domnívá, že další důležitou charakteristikou je zájem vzdělanějších voličů o podporu strany (Naylor 2003: 31).

Pokud porovnáme zaměření a obecné principy jednotlivých stran, pak se, stejně jako Darko Opoku nebo Prof. Agyemang-Duah, domníváme, že reálně mezi ideologickými principy obou stran není závažnější rozdíl (Opoku 2018: 67–68; Nyavi 2017). Domníváme se rovněž, že faktická nízká ideologická vzdálenost obou stran má za následek, že se někteří voliči v Ghaně rozhodnou dát hlas prezidentovi z jedné ze stran, zatímco ve volbách do Parlamentu upřednostní kandidáta strany druhé. Výše uvedený fenomén se v Ghaně nazývá „skirt and blouse“ a podle našeho názoru dokazuje, že voliči nejsou ustálení a svázání s preferencí jedné určité politické strany (Amoah, Aning a Annan et al. 2016 : 129). Zmíněný fenomén „skirt and blouse“ prozkoumáme v jedné z dalších kapitol.

2.5. Specifika ghanského prostředí a jejich souvislosti s organizací a průběhem voleb

Před samotnou analýzou jednotlivých vybraných voleb je třeba upozornit na některé kulturní odlišnosti, jež mají vliv na přípravu a průběh voleb či s volbami nějakým způsobem souvisí. Ghanské prostředí je oproti například tomu evropskému odlišné v existenci tradičních vládnoucích struktur, které jsou oficiálně zastupovány náčelníky, jejichž existence ve společnosti je garantována Ústavou (Kapitola 22 Ústavy Ghanské republiky 1992: čl. 270 § 1). Ačkoli by se náčelníci neměli aktivně účastnit politiky, tradičně mají na svou komunitu velký vliv, a jejich důležitost se projevuje ve volební kampani, kdy daný kandidát, pokud chce oficiálně navštívit danou teritoriální oblast, musí formálně dostat od náčelníka za danou oblast k návštěvě, za účelem kampaně, svolení (Kapitola 22 Ústavy Ghanské republiky 1992: čl. 276 § 1; BBC 2004; Ohene 2012).

V ojedinělých případech se může stát, že se náčelník pokusí ovlivnit svou komunitu a výsledek voleb tím, že se veřejně vyjádří a začne nabádat k podpoře či odmítnutí určitého kandidáta. Takový případ se stal například v oblasti Yapei, kde před volbami v roce 2016 prohlásil náčelník Yapei Wura Soale Alhassan, že John Dramani Mahama za doby svého prezidentského úřadu „zanedbal“ danou oblast a nepostaral se o to, aby její obyvatelé měli dostatečný přísun pitné vody (Tornyí 2016). Do hry zde však vstupuje fakt, že Mahama patří k etniku Gonja, které se v obvodě *Yapei / Kusawgu*⁹ ve většině vyskytuje (Pulse GH 2018b; Tornyí 2016). Výrok Yapei Wura Soale Alhassana nicméně výsledek voleb v obvodě *Yapei / Kusawgu* příliš neovlivnil, protože Mahama zde získal 64,49 % hlasů (Peace FM Online 2018l), zatímco o čtyři roky dříve, v roce 2012, mu voliči v obvodě dali 59,54 % hlasů (Peace FM Online 2018f).

Výše zmíněný příklad se dotýká i dalšího fenoménu, který se v Ghaně vyskytuje – etnických skupin. Jak již bylo uvedeno, mnozí autoři se domnívají, že příslušnost k určité etnické skupině má v několika případech souvislost s podporou dané politické strany, a tím ovlivňuje územní rozložení voličské podpory (Osei 2012: 120; Naylor 2003: 31). Etnické vzorce ve volební podpoře ve volbách 2012

⁹ Emmanuel Tornyí nazývá daný volební obvod „Yapei Kusawgu“, my jsme se však rozhodli v této diplomové práci pojmenovávat volební obvody dle Peace FM, kde je obvod uveden jako „Yapei / Kusawgu“ (Tornyí 2016; Peace FM Online 2018f).

a 2016 však nebudeme v předkládané diplomové práci empiricky ověřovat, a to vzhledem k nedostupnosti dat na úrovni jednotlivých volebních obvodů.

Dalším charakteristickým fenoménem, který je typický výhradně pro ghanské prostředí, je již zmíněné pomyslné teritoriální dělení na severní a jižní část země. Podle Ziblima Iddi má původ prezidentského kandidáta, či alespoň jeho adepta na post viceprezidenta, vliv na voličskou preferenci v severních regionech Ghany – voliči ze severu totiž mají tendenci volit tu dvojici kandidátů, z nichž alespoň jeden ze severní části země pochází (Iddi 2016: 64–66). Sám John Dramani Mahama má svůj původ severní části země (The Electoral Commission of Ghana 2014). Nana Akufo-Addo sice nepochází z výše zmíněné geografické oblasti, avšak jím vybraný kandidát je ze Severního regionu (Owusu-Ansah 2014: 66).

Nakonec je ghanské prostředí specifické tím, že v něm může docházet ke změnám v deklarovaných datech narození jedinců. Může se tak v konečném důsledku stát, že se voličské oprávnění dostane do rukou mladistvému občanovi, který ještě reálně na základě svého skutečného biologického věku nedosáhl požadované hranice osmnácti let (BBC 2017b). Tento problém podle našeho názoru brzdí účinky demokratického systému, jelikož tím nejsou respektována základní pravidla ohledně voličské způsobilosti, jež jsou deklarována Ústavou (Kapitola 7 Ústavy Ghanské republiky 1992: čl. 42). V následující části práce přejdeme k empirické a prostorové analýze samotných zkoumaných voleb.

2.6. Prezidentské volby z roku 2012

Volbám v roce 2012 předcházela jedna sporná událost, jež dočasně mezi voliči rozproudila pochybnosti o demokratičnosti voleb. V červnu roku 2012 se Volební komise rozhodla přidat na mapu čtyřicet pět nových volebních obvodů. Tento krok byl v říjnu téhož roku schválen Nejvyšším soudem, a po jeho odsouhlasení se o něm v zemi již tolik nediskutovalo (Commonwealth Secretariat 2012: 8).

Dne 7. prosince se v Ghaně konaly šesté prezidentské volby od roku 1992. Zúčastnilo se jich celkem osm kandidátů – John Dramani Mahama, Nana Addo Dankwa Akufo-Addo, Papa Kwesi Nduom, Henry Herbert Lartey, Ayariga Hassan, Michael Abu Sakara Foster, Akwasi Addai Odike a Jacob Osei Yeboah (Commonwealth Secretariat 2012: 7–8).

V daném roce proběhlo pouze jedno kolo prezidentských voleb, v rámci něhož kandidát John Dramani Mahama z NDC získal nadpoloviční většinu – 50,63 % hlasů, a stal se tak jejich vítězem. Na druhém místě skončil Nana Akufo-Addo (NPP) s 47,81 % odevzdaných hlasů. Ani jeden z ostatních kandidátů nezískal více než 0,58 % hlasů (Peace FM Online 2018o). Konečné výsledky prezidentských voleb z roku 2012 jsou prezentovány v následující tabulce. Relativní zisk jednotlivých kandidátů je odvíjen od počtu získaných hlasů a je námi zaokrouhlen na dvě desetinná místa.

Tab. 1 – Výsledky prezidentských voleb v Ghaně v roce 2012

Kandidát	Počet získaných hlasů	Relativní zisk
1. John Dramani Mahama	5573572	50,63%
2. Nana Akufo-Addo	5263286	47,81%
3. Paa Kwesi Nduom	64267	0,58%
4. Henry Herbert Lartey	38250	0,35%
5. Hassan Ayariga	24621	0,22%
6. Abu Sakara	20109	0,18%
7. Jacob Osei Yeboah	15156	0,14%
8. Kwasi Addai	8909	0,08%
Celkem	11008170	100,00%

Zdroj: Peace FM, vlastní zpracování

Co se týče regionálních výsledků, John Dramani Mahama zvítězil v regionech Brong-Ahafo, ve Středním regionu, Greater Accra, Severním regionu, Vyšším východním regionu, Vyšším západním regionu, v regionu Volta a v Západním regionu – tedy v osmi z celkového počtu deseti regionů. Nana Akufo-Addo získal nejvyšší podporu v regionu Ašanti a ve Východním regionu. V regionu Ašanti si Akufo-Addo připsal dokonce 70,9 % hlasů (Peace FM Online 2018o).

Tab. 2 – Výsledky dvou nejúspěšnějších kandidátů v regionech v roce 2012

Volby 2012	John D. Mahama		Nana Akufo-Addo	
Region	Počet hlasů	Relativní zisk	Počet hlasů	Relativní zisk
Ašanti	612616	28,35%	1531152	70,86%
Brong-Ahafo	511244	51,49%	469909	47,33%
Centrální	492374	52,12%	430135	45,53%
Horní východ	274019	66,43%	120814	29,29%
Horní západ	186134	65,54%	83098	29,26%
Severní	570602	58,23%	383263	39,11%
Větší Akkra	1125751	52,31%	1009787	46,92%
Volta	734641	85,47%	111149	12,93%
Východní	483998	42,03%	655462	56,91%
Západní	582193	54,42%	468517	43,80%

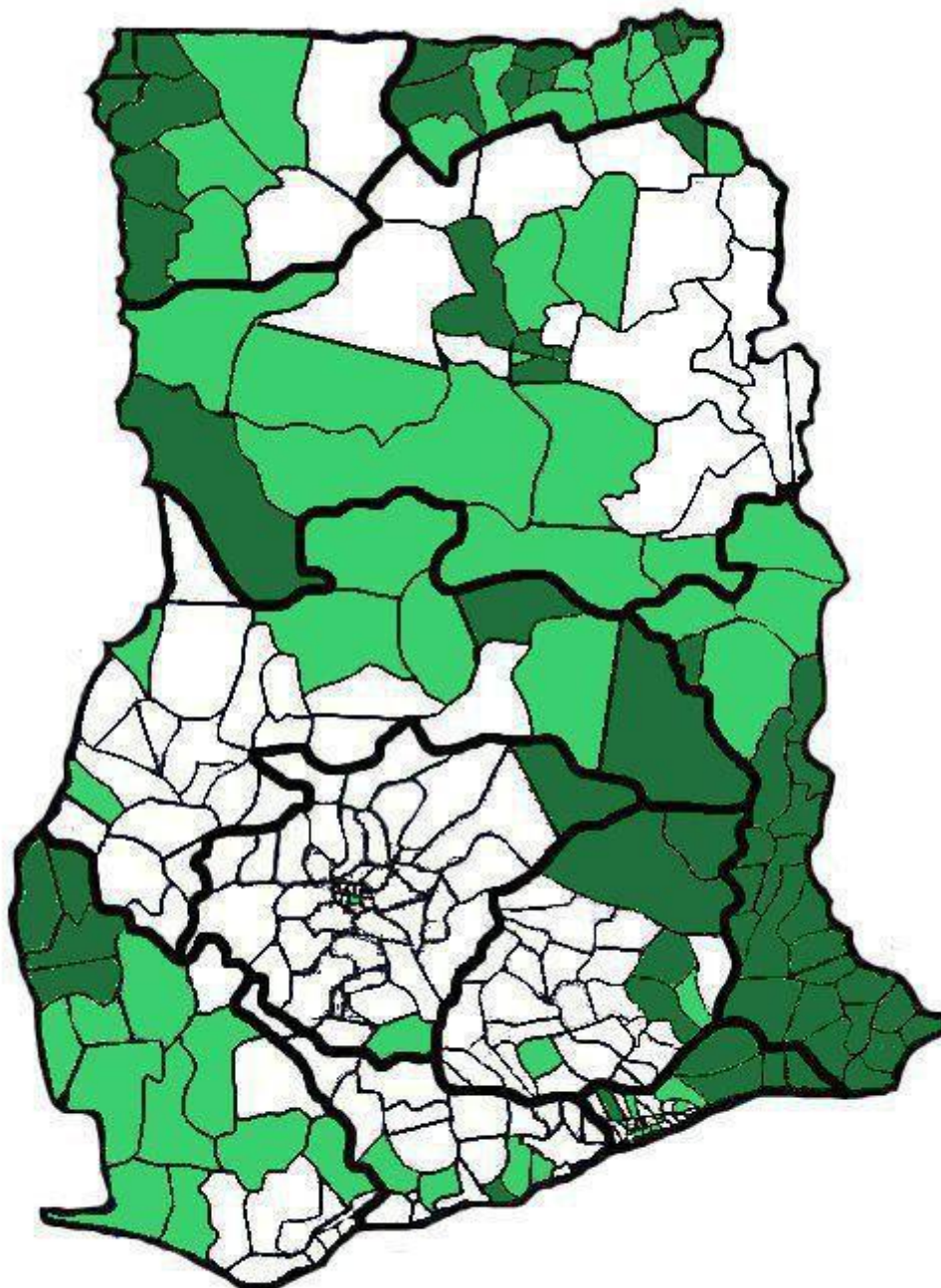
Zdroj: Peace FM, vlastní zpracování

Pro potřeby analýzy jsme do mapy zakreslili volební obvody, v nichž měli kandidáti John Dramani Mahama a Nana Akufo-Addo volební podporu. K výpočtu volební podpory jsme použili metodu navrhovanou v literatuře Petrem Jehličkou a Lud'kem Sýkorou. Nejprve jsme shromáždili a zaznamenali relativní zisky jednotlivých kandidátů z každého volebního obvodu. Obvody jsme neřadili a neanalyzovali podle jednotlivých regionů zvláště, jelikož nás tolik nezajímají jádra volební podpory kandidátů uvnitř jednotlivých regionů, ale jádra volební podpory celostátně. Za pomoci výše uvedeného postupu získáme přehled, v jakých regionech byla volební podpora nejvíce koncentrována. Obvody jsme následně za pomoci nástrojů softwarového programu *Microsoft Excel* seřadili podle výše zisků v nich. Pracovali jsme s daty pro každého kandidáta a každé období odděleně. Dále jsme sečetli absolutní počty hlasů až do výše 50 % z celkového počtu hlasů, které daný kandidát v určitých volbách získal (Jehlička a Sýkora 1991: 84). Obdobný způsob jsme použili i pro výpočet supervolební podpory – zde však byla rozhodující hranice 25 % součtu absolutního počtu získaných hlasů (Pavel Šaradín 2006 cit. dle Pink a Vojtaj 2010: 76–77).

Data byla sesbírána ze statistik jednotlivých volebních obvodů z *Peace FM* (Peace FM Online 2018s). Obrys mapy jsme získali úpravou obrázku z webové stránky *Peace FM*, která nabízí interaktivní mapu jednotlivých obvodů (Peace FM Online 2018n). Obrys jsme vypreparovali a vypočtené údaje graficky zakreslili

za pomoci softwarového programu *GIMP 2.6.11*. Oblasti s volební podporou kandidáta Johna Dramani Mahamy jsou v následující mapě zakresleny zelenou barvou a oblasti se supervolební podporou daného kandidáta jsou vyznačeny tmavě zeleně.

Obr. 2 – Obvody s volební a supervolební podporou J. D. Mahamy v roce 2012

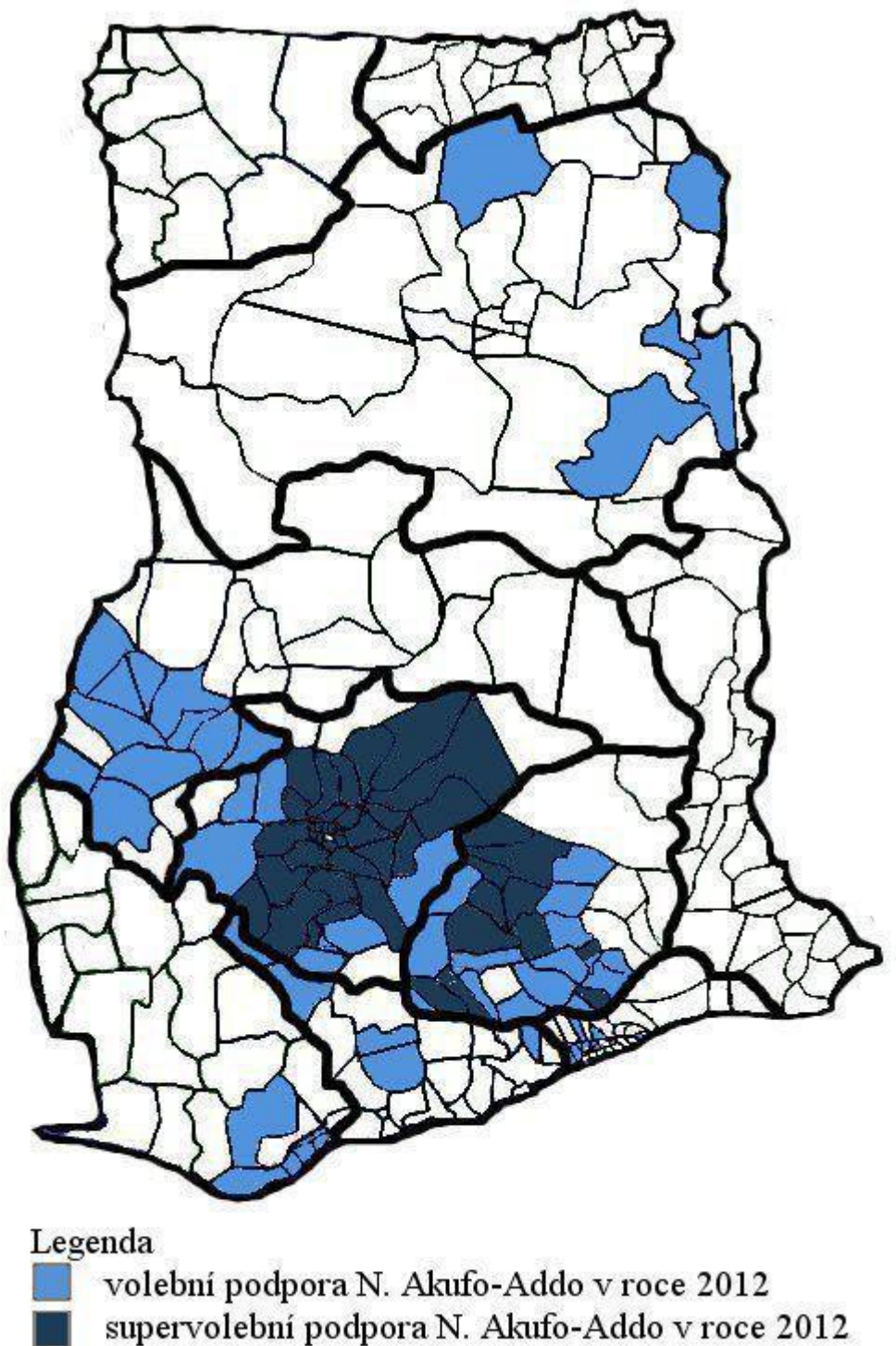
Legenda

- volební podpora J. D. Mahamy v roce 2012
- supervolební podpora J. D. Mahamy v roce 2012

Zdroj: Peace FM, vlastní výpočty a zakreslení

Jak si lze na první pohled povšimnout, volební podpora kandidáta Mahamy se v roce 2012 koncentrovala do oblastí spadajících zejména pod Vyšší východní region, Západní region, Region Volta, dále na pomezí mezi regiony Severním a Brong-Ahafo, a nakonec zasahovala i část Vyššího západního regionu (Peace FM Online 2018o). Nyní se zaměříme na volební podporu kandidáta Nana Akufo-Addo v roce 2012. Oblasti volební podpory daného kandidáta jsou na následující mapě vyznačeny světle modrou barvou, přičemž obvody se supervolební podporou jsou odlišeny tmavším odstínem modré.

Obr. 3 – Obvody s volební a supervolební podporou N. Akufo-Addo v roce 2012

Zdroj: Peace FM, vlastní výpočty a zakreslení

Jak si lze povšimnout, Nana Akufo-Addo oslovil dle volební podpory zakreslené v předchozí mapě nejvíce voliče v jižní části země. Volební podpora Akufo-Addo se nachází zejména ve dvou regionech – Ašanti a ve Východním regionu. Konzistentněji však zasahuje i do části regionu Brong-Ahafo.

2.7. Prezidentské volby z roku 2016

Dne 7. prosince 2016 se v Ghaně konaly další prezidentské volby (Osei cit. dle Electoral Commission Ghana 2016). Zúčastnilo se jich sedm kandidátů – Nana Akufo-Addo, John Dramani Mahama, Paa Kwesi Nduom, Ivor Kobina Greenstreet, Edward Mahama, Nana Konadu Agyeman-Rawlings a Jacob Osei Yeboah (Electoral Commission Ghana 2018c).

Z celkového počtu 15 712 499 registrovaných voličů volilo 69,25 % z nich. Započítáno bylo 10 713 734 platných hlasů. Kandidáta Nana Akufo-Addo se rozhodlo podpořit celkem 5 755 758 voličů, a získal tak 53,72 % hlasů. Druhý John Dramani Mahama oslovil pouze 4 771 188 voličů. Připsal si na konto 44,53% hlasů. Vzhledem k tomu, že v prvním kole získal Nana Akufo-Addo nadpoloviční počet hlasů, stal se vítězem prezidentských voleb v Ghaně v roce 2016 (Electoral Commission Ghana 2018c). S výše uvedenými empirickými hodnotami nebudeme dále operovat, jelikož pocházejí z jiného zdroje, než *Peace FM*.

Tab. 3 – Výsledky prezidentských voleb v Ghaně v roce 2016

Kandidát	Počet získaných hlasů	Relativní zisk
1. Nana Akufo-Addo	5697093	53,80%
2. John Dramani Mahama	4701162	44,40%
3. Paa Kwesi Nduom	113240	1,07%
4. Ivor Kobina Greenstreet	25076	0,24%
5. Edward Mahama	20910	0,20%
6. Nana Konadu A. Rawlings	16549	0,16%
7. Jacob Osei Yeboah	15192	0,14%
Celkem	10589222	100,00%

Zdroj: Peace FM, vlastní zpracování¹⁰

¹⁰ U výpočtu relativního zisku musíme počítat se vzniklými nepřesnostmi způsobenými zaokrouhlením na dvě desetinná místa.

Co se týče výsledků v jednotlivých regionech, Nana Akufo-Addo získal většinu v regionech Ašanti, Brong-Ahafo, Centrálním, Větší Akkře, Východním a Západním – tedy v šesti v deseti regionů. Oproti tomu John Dramani Mahama oslovil většinu voličů v regionech Horní východ, Horní západ, Severním regionu a v regionu Volta. Nejvyšší relativní zisk zaznamenal Nana Akufo-Addo v regionu Ašanti, kde oslovil 76,27 % registrovaných voličů, kteří se voleb účastnili (Peace FM Online. 2018c).

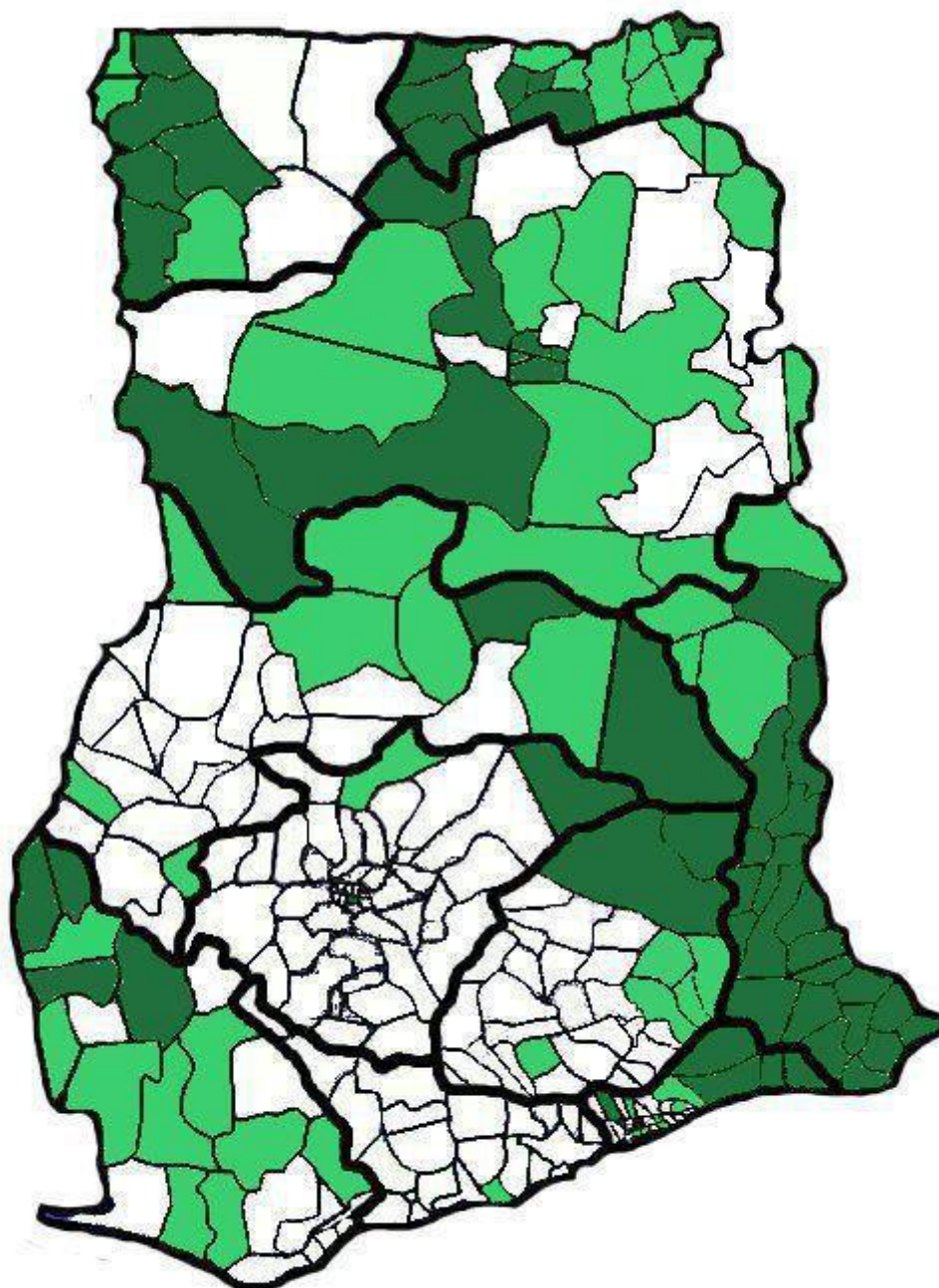
Tab. 4 – Výsledky dvou nejúspěšnějších kandidátů v regionech v roce 2016

Volby 2016	John D. Mahama		Nana Akufo-Addo	
Region	Počet hlasů	Relativní zisk	Počet hlasů	Relativní zisk
Ašanti	497235	23,02%	1647274	76,27%
Brong-Ahafo	421451	44,64%	510501	54,07%
Centrální	405262	43,43%	496668	53,22%
Horní východ	273193	59,22%	157607	34,17%
Horní západ	153338	58,06%	96762	36,64%
Severní	521850	55,35%	398384	42,25%
Větší Akkra	946048	46,69%	1062157	52,42%
Volta	629398	80,97%	135077	17,38%
Východní	397549	36,55%	678482	62,38%
Západní	455838	45,92%	514181	51,80%

Zdroj: Peace FM, vlastní zpracování

V následujících mapách jsou vyjádřeny volební a supervolební podpory obou nejúspěšnějších kandidátů. Volební podpora Johna Dramani Mahamy je vyznačena zeleně, zatímco pro ilustraci volební podpory Nana Akufo-Addo jsme použili modrou barvu.

Obr. 4 – Obvody s volební a supervolební podporou J. D. Mahamy v roce 2016

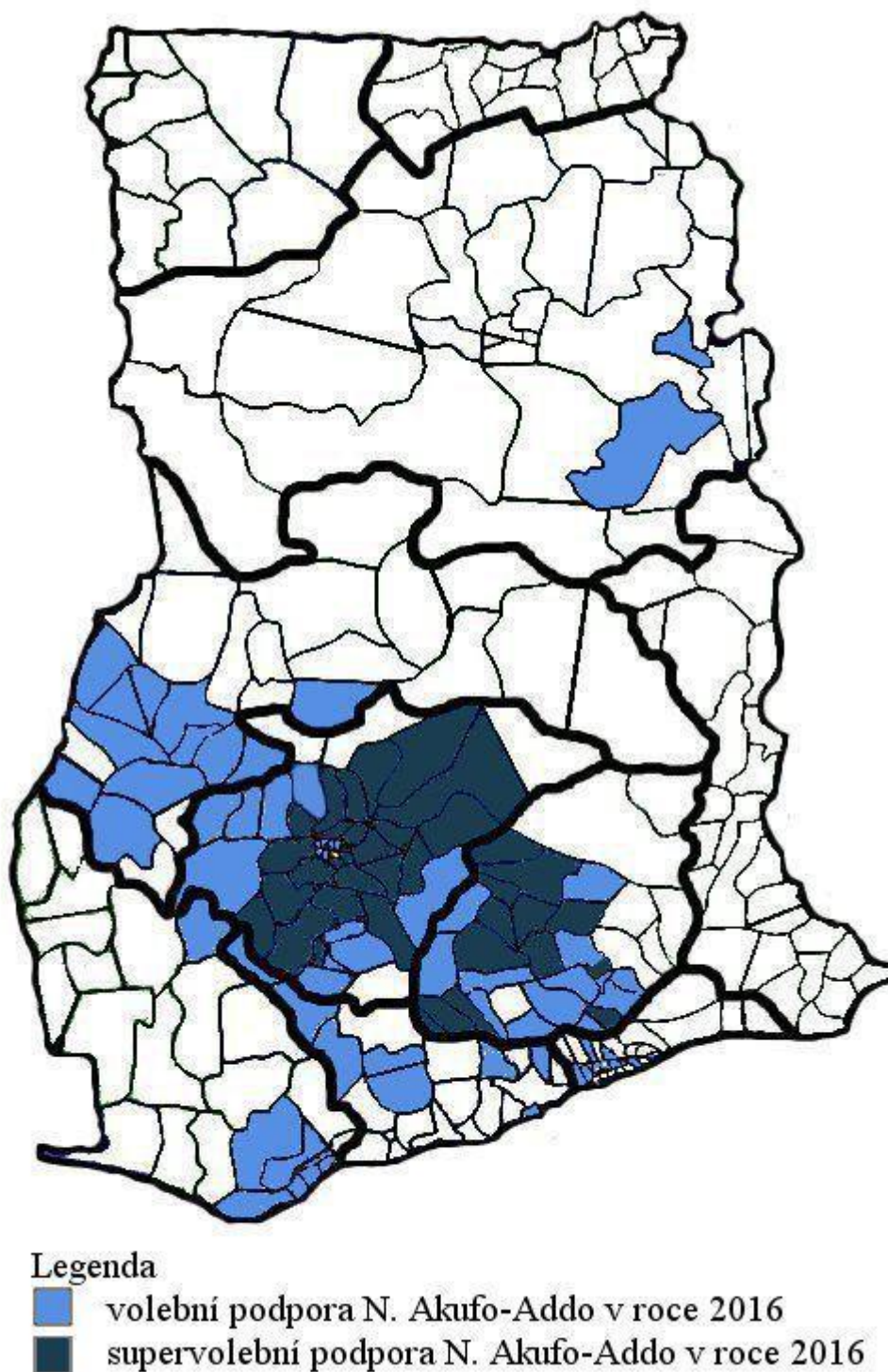

Legenda

- volební podpora J. D. Mahamy v roce 2016
- supervolební podpora J. D. Mahamy v roce 2016

Zdroj: Peace FM, vlastní výpočty a zakreslení

Obr. 5 – Obvody s volební a supervolební podporou N. Akufo-Addo v roce 2016

Zdroj: Peace FM, vlastní výpočty a zakreslení

I v roce 2016 došlo k některým dílčím problémům v souvislosti s pořádáním voleb. V obvodě *Jaman North* se kvůli neshodě zástupců politických stran volební místnosti v daný čas začátku konání voleb neotevřely. Po urovnání neshod bylo nakonec rozhodnuto, že se volby v daném obvodě budou, kvůli bezpečnému průběhu vzniklých přídatných administrativních záležitostí, konat až následující den, tedy druhý den po oficiálním konání voleb v ostatních obvodech. V části obvodu *Afram Plains North* se otevření volebních stanic v den voleb zpozdilo kvůli problémům souvisejícím s infrastrukturou. Na základě rozhodnutí Volební komise tak byla uzavírací doba volebních stanic v dotčené části obvodu prodloužena. Odvolit se zde však stihlo v oficiální den voleb (Eric Kofi Dzakpasu 2016 cit. dle Electoral Commission Ghana. 2018b).

2.8. Změny ve voličské preferenci, volební a supervolební podpoře kandidátů ve volbách mezi lety 2012 a 2016

Prezidentské volby v Ghaně v roce 2012 a 2016 nesly několik společných znaků. Prvním z nich byl fakt, že ani v jednom případě nebylo potřebné uspořádat druhé kolo voleb, jelikož vítězný kandidát dokázal získat nadpoloviční většinu hlasů již v kole prvním. Dalším shodným znakem byla přítomnost dvou stejných nejsilnějších kandidátů – Johna Dramani Mahamy a Nana Akufo-Addo. Volby se rovněž nelišily místem konání, a z časového hlediska je dělilo rozmezí pouhých čtyř let – dané volby po sobě bezprostředně následovaly. Lze tedy předpokládat, že změny ve volební preferenci jednotlivých kandidátů byly dílem dění, které proběhlo v daném mezidobí. Nyní podrobně analyzujeme změny ve voličské preferenci, volební a supervolební preferenci výše zmíněných kandidátů.

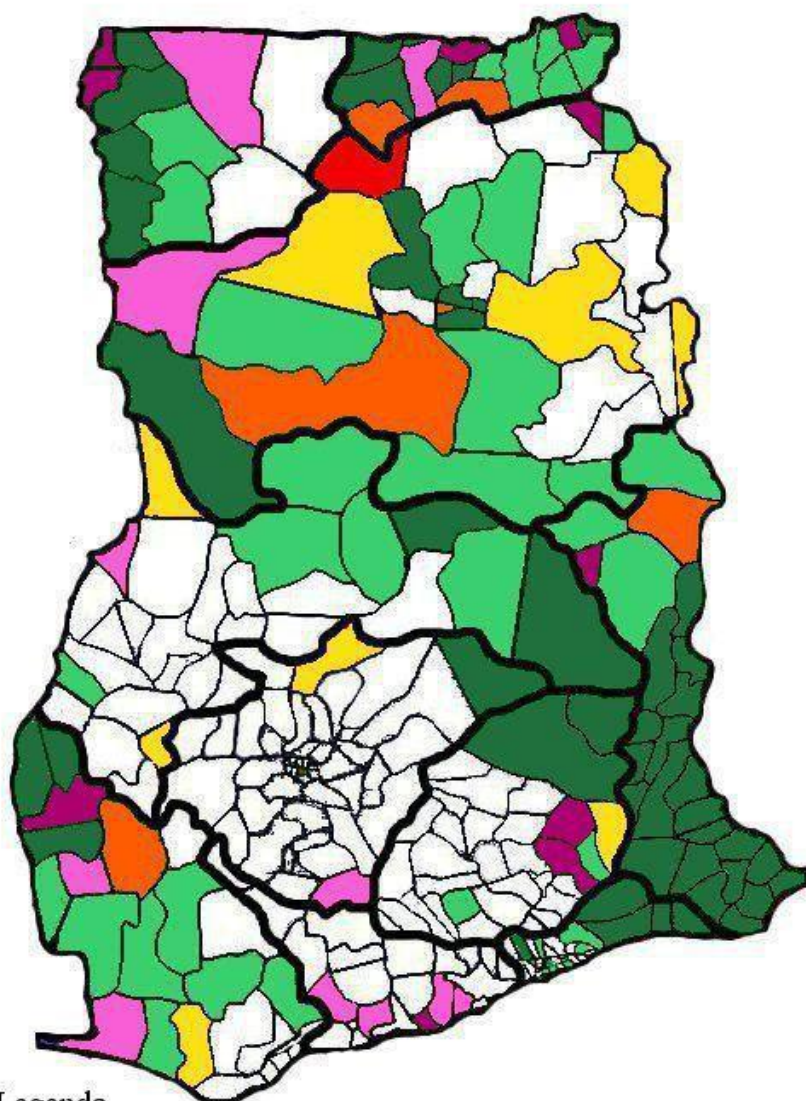
Pokud se zaměříme na změny v územním zisku převahy obou kandidátů v jednotlivých obvodech, pak lze konstatovat, že k takovéto změně došlo celkem ve 42 volebních obvodech, přičemž ve čtyřiceti z nich voliči v roce 2016 upřednostnili kandidáta Nana Akufo-Addo oproti Johnu Dramani Mahamovi, kterého preferovali v předchozích volbách. Pouze ve dvou volebních obvodech – *Chereponi* a *Yagaba Kubori* ze Severního regionu došlo ke změně ve prospěch kandidáta Johna Dramani Mahamy v roce 2016, a pouze v obvodu *Yagaba Kubori* ze dvou jmenovaných však došlo k výrazné změně – John Dramani Mahama zde získal v roce 2016 dokonce 83,08 % z celkového počtu odevzdaných hlasů (Peace

FM Online 2018t). V ostatních obvodech, kde došlo ke změně preferovaného kandidáta, nepřekročila preference nového vítěze 60 % (Peace FM Online 2018h).

Ke změně také došlo na regionální úrovni. V regionech Brong-Ahafo, Centrálním regionu, Větší Akkra a regionu Západním došlo k posunu voličské preference od kandidáta Johna Dramani Mahamy v roce 2012 k Nana Akufo-Addo v roce 2016. Ve výše uvedených regionech, ve kterých došlo ke změně, však převaha jednotlivých kandidátů v obou volbách nepřesáhla hranici 55 %, a tudíž zde nelze hovořit o převratné změně ve voličské preferenci (Peace FM Online 2018u).

V porovnání s předchozími volbami se územní podpora dvou nejúspěšnějších kandidátů nijak dramaticky nezměnila. U Nana Akufo-Addo se volební podpora začala více koncentrovat do jižní části země, zatímco ve dvou ze čtyř obvodů v severní části země, v nichž měl kandidát v předchozích volbách podporu, vymizela. V případě Johna Dramani Mahamy došlo k výraznějším změnám v prostorovém rozmístění volební podpory, v němž však nelze vysledovat žádný trend či pravidelnější seskupení. Pro porovnání nabízíme mapy se zakreslením obvodů, které přibýly jako území volební podpory nebo supervolební podpory kandidátů, a s obvody, v nichž jednotliví kandidáti volební či supervolební podporu ztratili. Mapa vztahující se k výsledkům Johna Dramani Mahamy je opět vybarvena zeleně a volební podpora Nana Akufo-Addo je do příslušné mapy zanesena modrou barvou.

Obr. 6 – Změny ve volební a v supervolební podpoře Johna Dramani Mahamy mezi lety 2012 a 2016

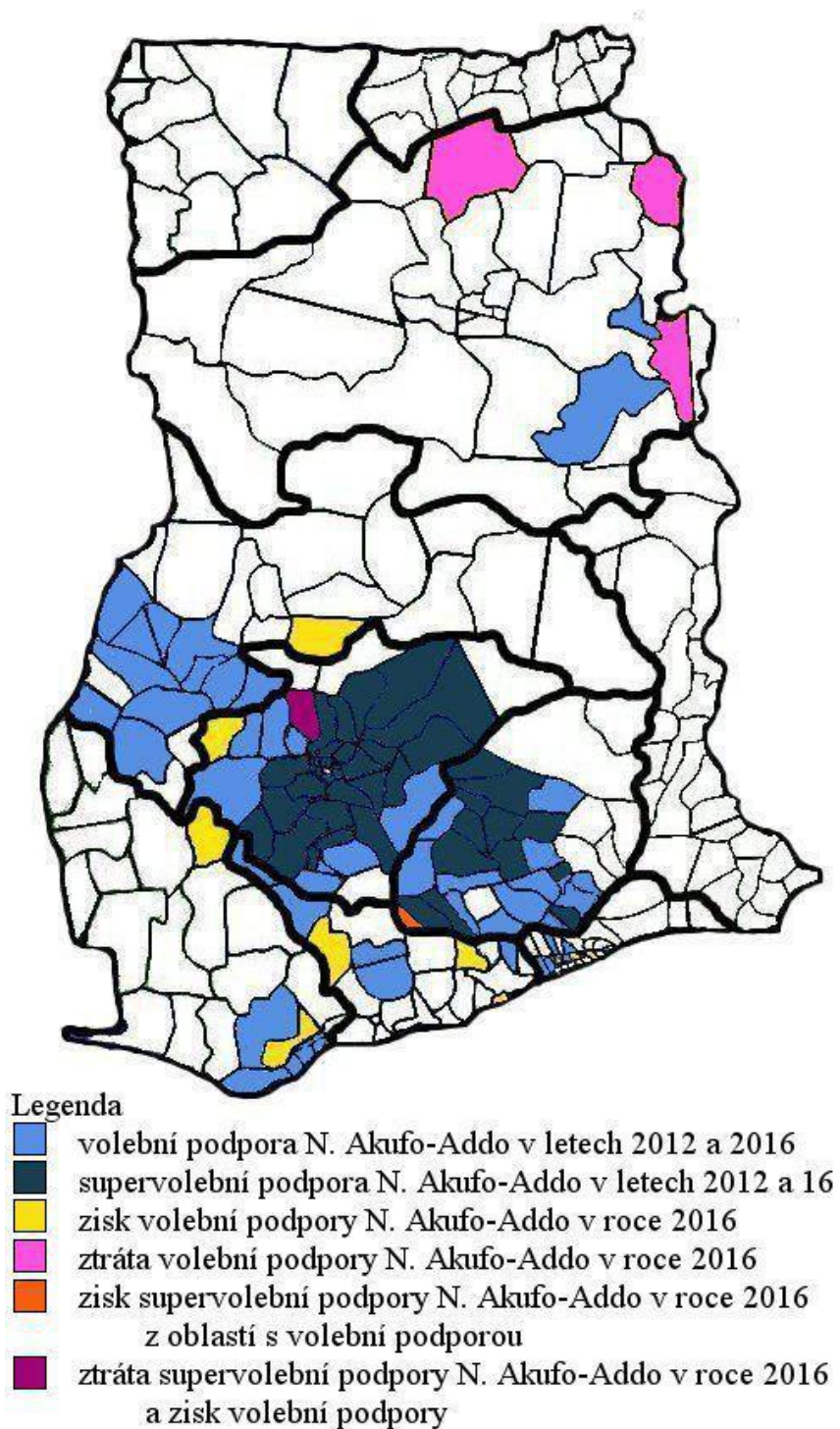

Legenda

- volební podpora J. D. Mahamy v letech 2012 a 2016
- supervolební podpora J. D. Mahamy v letech 2012 a 16
- zisk volební podpory J. D. Mahamy v roce 2016
- ztráta volební podpory J. D. Mahamy v roce 2016
- zisk supervolební podpory J. D. Mahamy v roce 2016 z oblastí s volební podporou
- ztráta supervolební podpory J. D. Mahamy v roce 2016 a zisk volební podpory
- zisk supervolební podpory J. D. Mahamy v roce 2016 z oblastí bez volební podpory

Zdroj: Peace FM, vlastní výpočty a zakreslení

Obr. 7 – Změny ve volební a v supervolební podpoře Nana Akufo-Addo mezi lety 2012 a 2016

Zdroj: Peace FM, vlastní výpočty a zakreslení

2.9. Stabilita voličské podpory

Nyní se budeme zabývat stabilitou voličské podpory ve studovaných volbách. Stabilitu voličské podpory lze vypočítat za pomoci Pearsonova korelačního koeficientu (Maškarinec 2011: 25). Pearsonův korelační koeficient je koeficientem, který složí k analýze toho, do jaké míry má vztah mezi dvěma proměnnými lineární charakter. Koeficient dosahuje výsledků obsažených v intervalu s krajními zahrnutými hodnotami +1 a -1 (Jaeger 1993: 64–71).

Nevýhodou Pearsonova korelačního koeficientu je fakt, že nedokáže zachytit vztah proměnných, který existuje, avšak nevykazuje lineární charakter, ale nabývá charakteru parabolického. Takový vztah lze zjistit za pomoci koeficientu eta (η) (Jaeger 1993: 71).

Pearsonův koeficient vypočítáme pomocí následujícího vzorce. O_i a O_j představují zkoumané proměnné, za něž dosadíme sesbíraná data. Znak μ označuje střední hodnotu použitých dat pro označenou proměnnou (Zhang 2006: 86).

Obr. 8 – Vzorec pro výpočet Pearsonova korelačního koeficientu

$$Pearson(O_i, O_j) = \frac{\sum_{d=1}^p (o_{id} - \mu_i)(o_{jd} - \mu_j)}{\sqrt{\sum_{d=1}^p (o_{id} - \mu_i)^2} \sqrt{\sum_{d=1}^p (o_{jd} - \mu_j)^2}}$$

Zdroj: Zhang 2006: 86

Jako datovou základnu pro výpočet jsme nashromáždili relativní zisky z jednotlivých ghanských volebních obvodů. Stabilitu voličské podpory jsme počítali pro každého kandidáta zvlášť. Výsledky výpočtů Pearsonova korelačního koeficientu jsme zanesli do následující tabulky:

Tab. 5 – Stabilita vzorců voličské podpory Johna Dramani Mahamy a Nana Akufo-Addo v letech 2012 a 2016

John D. Mahama	2012	2016	Nana Akufo-Addo	2012	2016
2012	1	0,9354	2012	1	0,9635
2016	0,9354	1	2016	0,9635	1

Zdroj: Peace FM, vlastní výpočty

Z výše uvedených hodnot lze vyčíst, že stabilita voličské podpory byla v případě obou kandidátů poměrně vysoká, protože výsledek uvedený v tabulce se blíží hodnotě 1, která zjevně značí silnou pozitivní korelaci. Vyšší míra vzorců voličské stability byla zjištěna v případě kandidáta Nana Akufo-Addo. Podle stupnice vyhodnocení korelačního koeficientu, kterou uvádí Christine French Beatty, se u všech uvedených výsledků jedná o velmi silnou korelaci (Beatty 2012: 813).

Tab. 6 – Interpretace výsledků korelačního koeficientu

Velmi silná pozitivní korelace	0,9 až 1,0
Silná pozitivní korelace	0,70 až 0,89
Střední pozitivní korelace	0,50 až 0,69
Slabá pozitivní korelace	0,26 až 0,49
Velmi malá až žádná pozitivní korelace	0,00 až 0,25
Velmi malá až žádná negativní korelace	-0,25 až 0,00
Slabá negativní korelace	-0,49 až -0,26
Střední negativní korelace	-0,69 až -0,50
Silná negativní korelace	-0,89 až -0,70
Velmi silná negativní korelace	-1,0 až -0,9

Zdroj: Beatty 2012: 813, upraveno, vlastní provedení

Ze závěru výše uvedených výpočtů vyplývá, že voličská podpora jednotlivých kandidátů v obou zkoumaných volbách vykazuje velmi podobné výsledky, co se týče jejího geografického rozložení. Za pomoci analýzy v následující části práce budeme zjišťovat vztahy mezi vybranými proměnnými.

2.10. Představení klíčových proměnných a zjišťování vztahů mezi nimi

Prvním vybraným kritériem je *věk*. Budeme zkoumat, nakolik souvisí výsledky jednotlivých kandidátů s prostorovým rozložením starší populace. Rozhodli jsme se vycházet z údajů ohledně věkových kategorií populace, z nichž odvodíme pro nás klíčový podíl populace starší šedesáti let. Tuto věkovou hranici jsme si zvolili, protože se domníváme, že pro ghanské prostředí by byla obvykle badateli uváděná hranice šedesáti pěti let příliš vysoká, a tudíž by výsledek neměl takovou vypovídající hodnotu (např. Vaňková 2013). Abychom dále podpořili náš argument, musíme uvést, že v Ghaně, ačkoli se o tomto tématu vedou značné debaty, je důchodový věk v době sestavování této práce pro úředníky stanoven

na šedesát let (Zákon 527. Kapitola 14 Dodatku k Ústavě Ghanské republiky 1996: čl. 199 § 1; BBC 2017b).

Dále nás bude zajímat kritérium *urbanizace*. Vypočítáme podíl obyvatel žijících ve městě, a ten budeme následně analyzovat s výsledky jednotlivých kandidátů ve volbách v roce 2012 a 2016. Zajímat nás bude, zda některý z kandidátů oslovil více městské obyvatelstvo, či zda měla štěpná linie město vs. venkov v případě voleb v roce 2012 a 2016 nějaký vliv. Domníváme se, že právě městské obyvatelstvo by mohlo ve volbách v roce 2016 vyjádřit nespokojenost s dopady stále probíhající energetické krize, a to z důvodu, že se zde vyskytuje více domácností a podniků, které jsou na dodávce elektrické energie závislé (Kpodo 2016).

Dalším kritériem, na které se zaměříme, bude *vzdělání*. V tomto případě se budeme snažit ověřit předpoklad, se kterým přišla Rachel Naylor, že vzdělanější voliči mají tendenci volit NPP (Naylor 2003: 31). Bude nás zajímat, zda se tento předpoklad může vztahovat i k prezidentským volbám, a to v konkrétním případě voleb v roce 2012 a 2016. Vycházet budeme z podílu středoškolsky vzdělaných jedinců v populaci regionů.

Jako poslední set proměnných budeme zkoumat *náboženství*. Vzhledem k tomu, že byli oba prezidentské kandidáti křesťany, se však domníváme, že by výše zmíněná proměnná neměla mít na rozhodování voličů, náležících k různým odlišným náboženským skupinám žádný vliv (Mahama 2017; Sackey 2017). Domníváme se, že kandidáti by mohli být ve větší míře podpořeni voliči náležící k jejich konkrétní církvi či obecnějšímu náboženskému směru. Proto se ve sběru dat zaměříme na protestantskou a pentekostální odnož křesťanství (Accra Ridge School 2017; Protestantism.co.uk 2018; The General Council of the Assemblies of God 2018).

Zajímavé by rovněž bylo zkoumat vybrané volby z hlediska kritéria etnického rozložení obyvatel. Potřebná data k výzkumu na úrovni jednotlivých volebních obvodů však nejsou ve většině reportů ze Sčítání lidu z roku 2010 dostupná (Ghana Statistical Service 2018). Rovněž se nám nepodařilo dohledat relevantní data k etnickému původu jednotlivých kandidátů do Parlamentu. Z výše uvedených důvodů proto v rámci předkládaní diplomové práce nebudeme etnické

hledisko zkoumat.

Než přejdeme k regresní analýze, je třeba zjistit, jak silnou kolinearitu mezi sebou vykazují jednotlivé proměnné. Tento krok musíme provést, abychom zjistili, zda vztah dvou proměnných není skrytě ovlivněn proměnnou třetí (Field 2000: 89). Jejich kolinearitu jsme změřili pomocí Pearsonova korelačního koeficientu. Jako výchozí datovou základnu jsme použili podíly zkoumaných socioekonomických charakteristik na úrovni jednotlivých volebních obvodů. Příslušná data jsme nasbírali z obvodních reportů Sčítání lidu z roku 2010, které nabízí instituce *Ghana Statistical Service* (Ghana Statistical Service 2018). Domníváme se, že dané socioekonomické charakteristiky, byť byl jejich sběr proveden již v roce 2010, mají dlouhodobý charakter. Vzhledem k tomu, že od roku 2010 došlo ke změnám ve tvaru a počtu volebních obvodů, byli jsme nuceni porovnávat interaktivní mapu současných volebních obvodů, dostupnou na stránkách *Peace FM*, se starší verzí, kterou nabízí server *City Population*, jenž ve své interpretaci vychází z dat vydaných již zmíněnou institucí *Ghana Statistical Service* (Peace FM Online 2018n; City Population 2018). Do výpočtů jsme na vybrané analytické úrovni nemohli vnést data týkající se příslušnosti k jednotlivým etnickým skupinám, a to vzhledem k jejich nedostupnosti v reportech ohledně Sčítání lidu z jednotlivých volebních obvodů. Výsledky analýzy výskytu kolinearit mezi jednotlivými proměnnými, zkoumané za pomoci Pearsonova korelačního koeficientu, jsme zanesli do následující tabulky. Statistická významnost korelační analýzy u jednotlivých výpočtů (hladina p) je v tabulce vyznačena pomocí symbolu *, a to následovně: $p < 0,01 = ***$; $p < 0,05 = **$; $p < 0,1 = *$.

Tab. 7 – Hodnoty Pearsonova koeficientu pro porovnání vztahů vybraných proměnných

	Městská pop.	Věk 60+	Protestant	Pentecostal	Muslim	SŠ vzd.
Městská p.	1	-0,039*	0,171**	0,226***	-0,065*	0,216**
Věk 60+	-0,039*	1	0,234***	-0,047*	-	-0,041*
Protestant	0,171**	0,234***	1	0,707***	-	0,222***
Pentecostal	0,226***	-0,047*	0,707***	1	-	0,198***
Muslim	-0,065*	0,233***	-0,640***	-0,673***	1	-0,126*
SŠ vzdělání	0,216**	-0,041*	0,222***	0,198***	-0,126*	1

Zdroj: Ghana Statistical Service, vlastní výpočty pomocí softwarového programu IBM SPSS

Porovnání dokazuje, že mezi jednotlivými proměnnými navzájem existuje pouze velmi malá korelace, a to dle vyhodnocení na základě autorky Christine French Beatty. Je tedy vyloučeno, že by se jednotlivé proměnné ovlivňovaly navzájem. Jednu z výjimek tvoří případ protestantské a pentekostální víry. Zde se jedná o silnou pozitivní korelaci. V případě muslimské víry ve vztahu k vírám protestantské a pentekostální, mají obě střední pozitivní korelace negativní směr. (Beatty 2012: 813). Všechny výše uvedené korelace silnějších hodnot jsou statisticky významné. Charakter vztahu protestantské a pentakostální víry se podle našeho názoru blíží vztahu lineárnímu díky podobnosti obou typů vyznání – v některých zdrojích je uvedena pentekostální víra jako jedna z odnoží protestantismu (Protestantism.co.uk 2018). Muslimská víra podle nás tvoří pomyslný „protiklad“ víry křesťanské. Na závěr lze uvést, že u podílu městské populace a vysokoškolsky vzdělaných jedinců se hodnota blíží mezní hranici, za níž by se jednalo již o slabou pozitivní korelaci (Beatty 2012: 813). Následně přistoupíme k regresní analýze.

2.11. Regresní analýza

Regresní analýza určuje vzájemné vztahy mezi jednotlivými proměnnými (Varju 2017: 96). Zatímco korelační analýza (kterou jsme provedli pomoci

Pearsonova korelačního koeficientu) ukazuje pouze, zda existuje vztah mezi jednotlivými proměnnými a do jaké míry je tento vztah lineární, regresní analýza rozlišuje nezávislou a závislou proměnnou a dokazuje vliv nezávislé proměnné na proměnnou závislou (Jaeger 1993: 64–71; Varju 2017: 96). Rovněž předurčuje, jaké hodnoty máme u závislé proměnné očekávat, pokud se nějakým způsobem změní hodnota proměnné nezávislé. Může tedy posloužit jako nástroj k predikci (Varju 2017: 96).

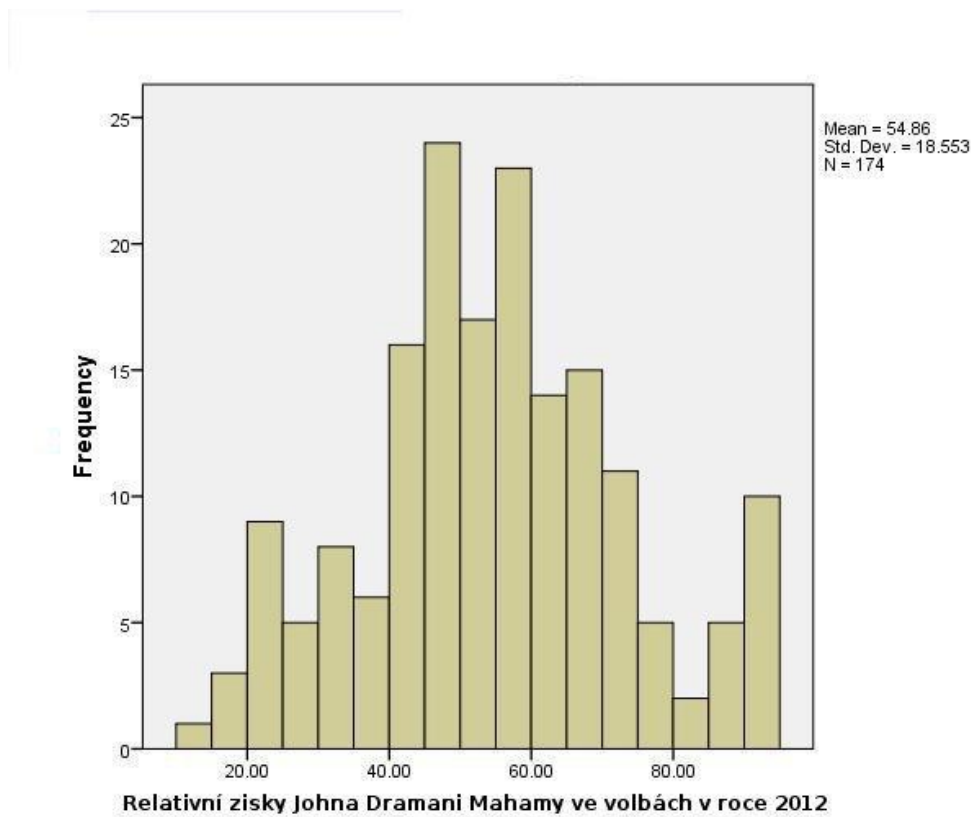
V našem případě představuje závislou proměnnou výsledek voleb – tedy volební podpora vybraného kandidáta. Jako nezávislé proměnné budou použity již zmíněné socioekonomické faktory – podíl obyvatelstva žijícího ve městech, podíl populace starší šedesáti let, podíl křesťanů ve společnosti a podíl vysokoškolsky vzdělaných jedinců. Použitá data, sesbíraná z oficiálních dokumentů *Ghana Statistical Service*, zobrazujících stav k roku 2010, se vztahují k jednotlivým volebním obvodům (Ghana Statistical Service 2018).

Abychom mohli použít regresní analýzu jako vhodný nástroj k predikci, je nutné ověřit, zda naše proměnné splňují několik podmínek. Nejprve musí být otestována normalita distribuce hodnot, dále je třeba určit homogenitu variace, a nakonec nezávislost jednotlivých proměnných mezi sebou (Quinn a Keough 2003: 110). Homogenitu variace bychom mohli testovat pomocí tzv. *Levenova testu*. Tento krok však není nezbytně nutný, jelikož budeme v analýze vycházet ze vzorků o stejném rovném položek (Parra-Frutos 2013: 1269; SPSS Tutorials 2018). Nezávislost proměnných jsme již ověřili v předchozí kapitole, a proto se nyní zaměříme na zbylé kritérium (test normality distribuce hodnot), a poté představíme výsledky korelační analýzy pro jednotlivé kandidáty a volby. Regresní analýzu jsme provedli za pomoci softwarového programu *IBM SPSS*.

2.11.1. Volby v roce 2012 a volební podpora Johna Dramani Mahamy

Než přejdeme k multilineární regresi, nejprve představíme histogram s výsledky testu normality distribuce hodnot volebních výsledků kandidáta Johna Dramani Mahamy v roce 2012. Histogram jsme získali při analýze hodnot ve výše zmíněném programu *IBM SPSS*.

Obr. 9 – Histogram normality distribuce hodnot volebních výsledků Johna Dramani Mahamy v roce 2012

Zdroj: Peace FM, zpracováno pomocí softwarového programu IBM SPSS

Jak si z výsledného histogramu lze povšimnout, hodnoty jsou vychýlené směrem k horním hodnotám osy x. Nicméně se domníváme, že v sociálních vědách, oproti vědám přírodním, k určitým výchylkám docházet může. K regresní analýze proto přejdeme.

Výsledky multilineární regrese v podobě koeficientů, nutných k jejímu vyhodnocení, jsme zanesli do následující tabulky. Při interpretaci výsledků se zaměříme nejprve na hodnotu Sig., jež dokladuje, zda dosahují jednotlivé faktory statistické významnosti. K tomu je třeba vědět, že určitý socioekonomický faktor je statisticky významný, pokud Sig. nepřekročí hodnotu 0,05 (Wiastuti 2016: 62). Dále budeme analyzovat standardizovaný koeficient Beta. Jeho absolutní hodnota nám určí sílu vybrané nezávislé proměnné ve vztahu k proměnné závislé (Baum 2006: 80).

Tab. 8 – Výsledky multilineární regrese při výzkumu faktorů ovlivňujících volební podporu Johna Dramani Mahamy v roce 2012

	Nestandardizovaný koef. b	Standardizovaný koef. Beta	Sig.
Městská populace	-3,738	-0,087	0,253
Věk 60+	369,988	0,369	0,000
Protestant	-55,579	-0,265	0,021
Pentecostal	19,789	0,132	0,285
Muslim	1,649	0,019	0,859
SŠ vzdělání	-7,513	-0,010	0,899

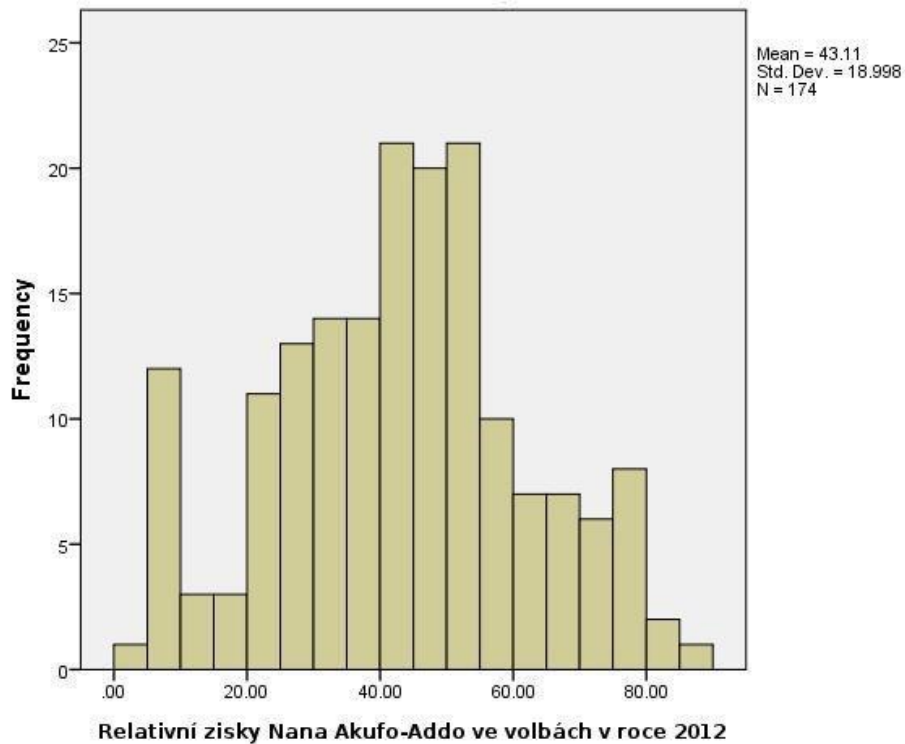
Zdroj: Ghana Statistical Service; Peace FM Online; City Population, vlastní zpracování

Jak naznačují výsledky standardizovaného koeficientu Beta, nejsilnější absolutní hodnotu nabývá u kategorie občanů starších šedesáti let. Proměnná je statisticky významná (Wiastuti 2016: 62). Volební výsledky Johna Dramani Mahamy jsou tedy z vybraných socioekonomických charakteristik nejsilněji pozitivně podmíněny právě podílem občanů starších šedesáti let. Další proměnnou, hrající roli v podmíněnosti volebních výsledků Johna Dramani Mahamy v roce 2012, jež je rovněž statisticky významná, je podíl protestantů, který má negativní vliv (Wiastuti 2016: 62). Na základě předkládaných výsledků bychom mohli předpovídat, že John Dramani Mahama získává vyšší podporu v obvodech, kde se nachází vyšší počet lidí v důchodovém věku a nižší počet protestantů.

2.11.2. Volby v roce 2012 a volební podpora Nana Akufo-Addo

Nejprve opět ověříme normalitu distribuce hodnot závisle proměnné:

Obr. 10 – Histogram normality distribuce hodnot volebních výsledků Nana Akufo-Addo v roce 2012

Zdroj: Peace FM, zpracováno pomocí softwarového programu IBM SPSS

Jak si lze povšimnout, v tomto i v tomto případě odpovídá normalita distribuce hodnot dílčím nepřesnostem, které jsou v sociálních vědách spíše běžné a akceptovatelné. S výsledky příslušné multilineární regrese nás seznamuje následující tabulka:

Tab. 9 – Výsledky multilineární regrese při výzkumu faktorů ovlivňujících volební podporu Nana Akufo-Addo v roce 2012

	Nestandardizovaný koef. b	Standardizovaný koef. Beta	Sig.
Městská populace	3,910	0,089	0,237
Věk 60+	-390,521	-0,380	0,000
Protestant	66,915	0,312	0,006
Pentecostal	-18,849	-0,122	0,313
Muslim	-0,578	-0,007	0,951
SŠ vzdělání	10,289	0,013	0,864

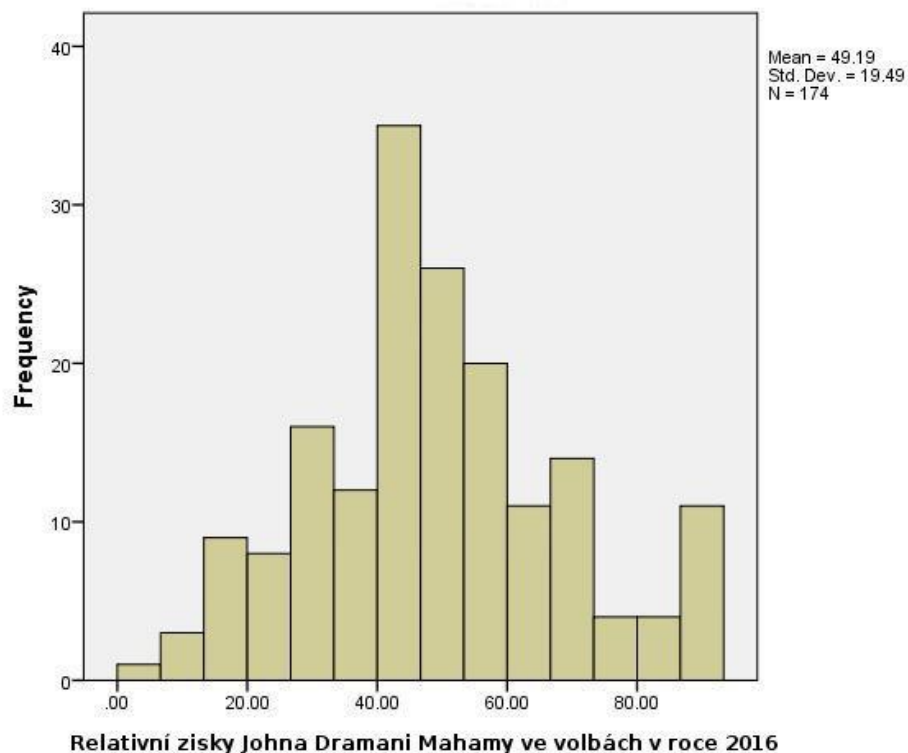
Zdroj: Ghana Statistical Service; Peace FM Online; City Population, vlastní zpracování

Na základě interpretace výsledků standardizovaného koeficientu Beta, za současného zhodnocení statistické významnosti Sig., docházíme k závěru, že volební podpora kandidáta Nana Akufo-Addo v roce 2012 je nejsilněji podmíněna v negativním smyslu faktorem výskytu populace starší šedesáti let a v pozitivním smyslu podílem protestantů. Lze tedy vytvořit předpověď, že Nana Akufo-Addo získává vyšší volební podporu v obvodech s nižším počtem občanů v důchodovém věku a vyšším počtem jedinců orientovaných směrem k protestantské víře.

2.11.3. Volby v roce 2016 a volební podpora Johna Dramani Mahamy

Před zahájením multilineární regrese je opět nutné představit normalitu distribuce hodnot. Normalita distribuce hodnot je ověřena za pomoci následujícího histogramu:

Obr. 11 – Histogram normality distribuce hodnot volebních výsledků Johna Dramani Mahamy v roce 2016

Zdroj: Peace FM, zpracováno pomocí softwarového programu IBM SPSS

Lze konstatovat, že oproti distribuci hodnot volebních výsledků Johna Dramani Mahamy z roku 2012, vykazují jeho zisky v roce 2016 vyšší stupeň normality. I přesto však výsledky zanesené v histogramu nemají charakter čisté paraboly, nicméně pro sociální vědy je výše uvedená distribuce hodnot akceptovatelná.

Nyní přecházíme k regresní analýze. Výsledky multilineární regrese uvádíme v následující tabulce:

Tab. 10 – Výsledky multilineární regrese při výzkumu faktorů ovlivňujících volební podporu Johna Dramani Mahamy v roce 2016

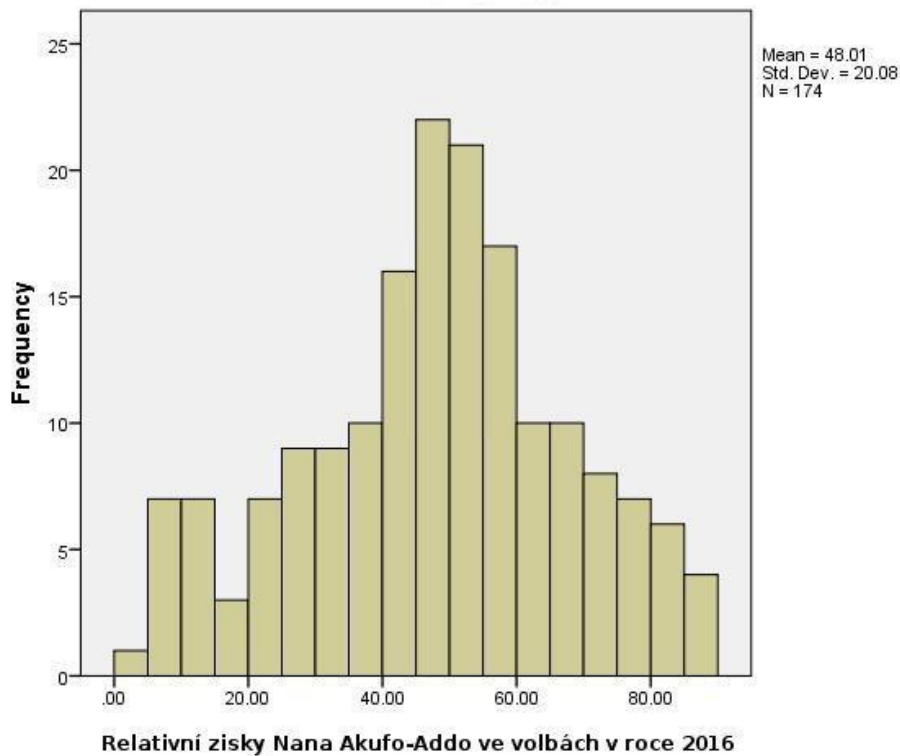
	Nestandardizovaný koef. b	Standardizovaný koef. Beta	Sig.
Městská populace	-5,235	-0,116	0,129
Věk 60+	369,135	0,350	0,000
Protestant	-39,541	-0,179	0,117
Pentecostal	22,104	0,140	0,257
Muslim	13,689	0,151	0,162
SŠ vzdělání	-26,529	-0,032	0,672

Zdroj: Ghana Statistical Service; Peace FM Online; City Population, vlastní zpracování

Výsledky za pomoci interpretace koeficientu Beta opět naznačují nejsilnější pozitivní podmíněnost volební podpory kandidáta Johna Dramani Mahamy faktory, týkající se podílu osob starších šedesáti let a protestantsky orientovaných věřících. V případě protestantů však vzhledem k vysoké hodnotě koeficientu Sig. nelze v konečném důsledku hovořit o tom, že by jejich podíl významně ovlivnil volební podporu Mahamy (Wiastuti 2016: 62). U proměnné podílu osob starších šedesáti let je podmíněnost pozitivní. Možná předpověď by tedy zněla, že John Dramani Mahama získává vyšší podporu v obvodech, kde je vyšší počet lidí v důchodovém věku.

2.11.4. Volby v roce 2016 a volební podpora Nana Akufo-Addo

Obr. 12 – Histogram normality distribuce hodnot volebních výsledků Nana Akufo-Addo v roce 2016

Zdroj: Peace FM, zpracováno pomocí softwarového programu IBM SPSS

Oproti předchozímu případu voleb v roce 2012 vykazuje histogram normality distribuce hodnot pro kandidáta Nana Akufo-Addo z roku 2016 lepší výsledky. Regresní model proto bude přesnější. Výstupy multilineární regrese pro případ volební podpory kandidáta Nana Akufo-Addo ve volbách roce 2016 jsou zaneseny do následující tabulky:

Tab. 11 – Výsledky multilineární regrese při výzkumu faktorů ovlivňujících volební podporu Nana Akufo-Addo v roce 2016

	Nestandardizovaný koef. b	Standardizovaný koef. Beta	Sig.
Městská pop.	5,252	0,113	0,129
Věk 60+	-404,332	-0,373	0,000
Protestant	62,284	0,274	0,014
Pentecostal	-15,184	-0,093	0,437
Muslim	-7,606	-0,081	0,438
SŠ vzdělání	36,060	0,042	0,566

Zdroj: Ghana Statistical Service; Peace FM Online; City Population, vlastní zpracování

Nejvyšší negativní statisticky signifikantní podmíněnost pozorujeme opět u faktoru podílu osob starších šedesáti let. Další proměnnou, mající vliv na podmíněnost volební podpory kandidáta Nana Akufo-Addo v roce 2016, je podíl protestantů. Předpověď by tedy mohla znovu znít, že Nana Akufo-Addo získává vyšší volební podporu v obvodech s nižším počtem občanů v důchodovém věku a vyšším počtem jedinců orientovaných směrem k protestantské víře, čímž potvrzujeme zjištění na základě multilineární analýzy z předchozích voleb z roku 2012.

2.11.5. Souhrn výsledků multilineárních regresních analýz

Celkové výsledky multilineárních regresních analýz zkoumaných voleb za použití dat zisku volební podpory dvou nejsilnějších kandidátů, jednoznačně určily jako rozhodující socioekonomické proměnné podíl osob starších šedesáti let a podíl protestantů. Síla koeficientu Beta se však v těchto případech pohybuje pouze v absolutních hodnotách v rozmezí 0,179 a 0,380, nelze tedy přesto hovořit o příliš silné podmíněnosti. Při analýze výsledků Johna Dramani Mahamy ve volbách v roce 2016 navíc nedosáhl faktor podílu protestantů statistické významnosti, a tudíž s jeho relevancí v tomto případě nelze počítat. Výše uvedené poznatky musíme brát v potaz při vydávání předpovědí.

Domníváme se, že proměnná podílu osob starších šedesáti let má význam vzhledem k obecnému rétorickému směřování politických stran, z nichž daní kandidáti pocházejí. Zatímco NDC (strana, kterou v prezidentských volbách reprezentuje John Dramani Mahama) deklaruje, že se hlásí spíše k sociálně-

demokratickým a egalitářským principům, NPP preferuje ve svých prohlášeních principy kapitalistické a směřování k volnotržnímu hospodářství (National Democratic Congress 2014: 6; New Patriotic Party 2009: 4). Jsme toho názoru, že právě ono rétorické směřování stran ovlivňuje starší voliče směrem k preferenci kandidáta NDC, jelikož ve svém věku již nejsou schopni čelit požadavkům kapitalistického systému, a tudíž upřednostňují sociálně-demokratické hodnoty.

V případě proměnné podílu protestantů jsme toho názoru, že preference protestantsky smýšlejících voličů směrem ke kandidátovi Nana Akufo-Addo má svůj původ ve faktu, že se protikandidát John Dramani Mahama otevřeně ztotožňuje s pentekostální odnoží křesťanské víry, a zároveň má velmi blízko k víře muslimské (Mahama 2017; The Ghana Guardian News 2017). Vzhledem k tomu, že je v Ghaně vyšší podíl¹¹ pentekostálních věřících, než protestantů, se domníváme, že se protestantští voliči mají tendenci skrze osobu Nana Akufo-Addo identifikovat, a vymezují se tím pomyslně vůči jiným náboženským skupinám či podskupinám.

Regresní analýza nám dále ukázala, že proměnné, týkající se urbanizace a pentekostální víry a vysokoškolské vzdělanosti voličů, mají dle výše uvedených modelů na podmíněnost podpory jednotlivých kandidátů pouze zanedbatelný vliv. Regresní modely tedy vyvracejí tezi o tom, že kandidát NPP bude získávat vyšší volební podporu v obvodech se vzdělanějším voličstvem.

2.12. Analýza projevů „sousedského efektu“ ve studovaných ghanských volbách

Nyní se zaměříme na to, jakým způsobem ovlivnili kandidáti voliče v místě svého bydliště (Key 1949: 37–41 cit. dle Woolstencroft 1980: 547). John Dramani Mahama pochází z města Bole v Severním regionu (The Electoral Commission of Ghana 2014). Město Bole je součástí volebního obvodu *Bole Bamboi* (Ghana Statistical Service 2014: 2). Platnost „sousedského efektu“ v tomto případě vyvodíme z relativních zisků obou kandidátů ve volbách v roce 2012 a 2016. Z převahy zisku Johna Dramani Mahamy v daném obvodu lze konstatovat, že „sousedský efekt“ se v tomto případě projevuje.

¹¹ Dle Sčítání lidu z roku 2010 se v Ghaně v celonárodním průměru vyskytuje 28,3 % pentekostálních věřících oproti 18,4 % protestantům (Ghana Statistical Service 2012b: 40).

Tab. 12 – Relativní zisky prezidentských kandidátů v obvodě Bole Bamboi v letech 2012 a 2016

Volby	John Dramani Mahama	Nana Akufo-Addo
2012	74,51%	23,24%
2016	76,95%	19,90%

Zdroj: Peace FM, vlastní zpracování

Nana Akufo-Addo pochází z oblasti Swalaba v Akkře (Office of the President, the Republic of Ghana 2017c). Volební komise však uvádí, že je Akufo-Addo z města Kyebi ve Východním regionu (The Electoral Commission of Ghana 2014). Nejprve představíme volební výsledky obou kandidátů ve volebních obvodech spadajících obecně pod aglomeraci hlavního města Akkry, přičemž modře jsou prezentovány volební obvody, v nichž získal Nana Akufo-Addo převahu.

Tab. 13 – Relativní zisky prezidentských kandidátů v obvodech spadajících pod aglomeraci hlavního města Akkry ve volbách 2012

Volební obvod	J. D. Mahama	Nana Akufo-Addo
Ablekuma Central	51,84%	47,47%
Ablekuma North	38,52%	60,73%
Ablekuma South	58,58%	40,52%
Ablekuma West	40,63%	58,69%
Adenta	53,33%	45,97%
Amasaman	60,67%	38,59%
Anyaa Sowutuon	63,49%	35,89%
Ashaiman	63,73%	35,72%
Ayawaso Central	49,56%	49,89%
Ayawaso East	65,21%	34,03%
Ayawaso North	63,97%	35,38%
Ayawaso West Wuogon	49,86%	49,05%
Bortianor Ngleshie Amanfrom	50,61%	48,61%
Dome/Kwabenya	37,52%	61,93%
Domeabra/Obom	81,55%	15,45%
Klottey Korle	52,31%	46,93%
Kpone Katamanso	59,69%	39,70%
Krowor	53,37%	46,00%
Ledzokuku	56,58%	42,83%
Madina	56,49%	42,91%
Odododiodioo	62,39%	37,04%
Okaikwei Central	41,46%	56,22%
Okaikwei North	48,66%	50,77%
Okaikwei South	42,93%	56,29%
Tema Central	36,92%	62,14%
Tema East	50,73%	48,43%
Tema West	48,50%	50,70%
Trobu	38,26%	61,06%
Weija	42,99%	56,15%

Zdroj: Peace FM, vlastní zpracování

Tab. 14 – Relativní zisky prezidentských kandidátů v obvodech spadajících pod aglomeraci hlavního města Akkry ve volbách 2016

Volební obvod	J. D. Mahama	Nana Akufo-Addo
Ablekuma Central	46,91%	52,38%
Ablekuma North	32,51%	66,76%
Ablekuma South	54,23%	44,91%
Ablekuma West	37,31%	61,85%
Adenta	47,74%	51,36%
Amasaman	53,13%	46,10%
Anyaa Sowutuon	30,24%	69,11%
Ashaiman	58,16%	41,16%
Ayawaso Central	44,52%	54,87%
Ayawaso East	60,14%	39,02%
Ayawaso North	59,49%	39,87%
Ayawaso West Wuogon	42,05%	56,45%
Bortianor Ngleshie Amanfrom	46,09%	52,84%
Dome/Kwabenya	32,18%	67,13%
Domeabra/Obom	78,45%	18,70%
Klottey Korle	48,01%	51,09%
Kpone Katamanso	53,88%	45,34%
Krowor	47,57%	51,62%
Ledzokuku	49,79%	49,29%
Madina	48,99%	50,16%
Odododiodio	58,00%	41,43%
Okaikwei Central	41,61%	57,20%
Okaikwei North	44,38%	55,08%
Okaikwei South	37,81%	61,35%
Tema Central	30,64%	68,42%
Tema East	44,39%	54,86%
Tema West	41,42%	57,57%
Trobu	32,55%	66,77%
Weija	37,51%	61,64%

Zdroj: Peace FM, vlastní zpracování

Z výše uvedených výsledků z celé Akkry je patrné, že se „sousedský efekt“ neprojevuje na úrovni větší městské aglomerace. Na základě informace o blízkosti místa zvaného Swalaba s místem Bukom Square, se nám (za pomoci porovnání výsledku vyhledávání v *Google Maps* s interaktivní mapou volebních obvodů od *Peace FM*) podařilo přibližně lokalizovat oblast Swalaba jako součást volebních obvodů Okaikwei South, Okaikwei Central a Okaikwei North (Association Media

Center Ghana 2016; Google Maps 2018; Peace FM Online 2018n). Srovnání výsledků obou kandidátů ve výše zmíněných volebních obvodech jsou uvedeny v následující tabulce:

Tab. 15 – Relativní zisky prezidentských kandidátů v obvodech Okaikwei North, Okaikwei Central a Okaikwei South

Volební obvod	Volby	John Dramani Mahama	Nana Akufo-Addo
Okaikwei Central	2012	41,46%	56,22%
	2016	41,61%	57,20%
Okaikwei North	2012	48,66%	50,77%
	2016	44,38%	55,08%
Okaikwei South	2012	42,93%	56,29%
	2016	37,81%	61,35%

Zdroj: Peace FM, vlastní zpracování

Z prezentovaných výsledků je již patrný jistý účinek „sousedského efektu“. Při porovnání s hodnotami, které v místě svého původu dosahuje protikandidát John Dramani Mahama, konstatujeme, že „sousedský efekt“ se v případě Nana Akufo-Addo projevuje slaběji. Nyní prověříme, zda se „sousedský efekt“ projevuje v místě bydliště kandidáta, které uvádí Volební komise (The Electoral Commission of Ghana 2014).

Město Kyebi (též Kibi) se dříve nacházelo ve volebním obvodu East Akim, který víceméně odpovídá současnému volebnímu obvodu s názvem *Upper West Akim* (Ghana Statistical Service 2013: 1; Peace FM Online 2018n; City Population 2018). Následující tabulka naznačuje, že v tomto případě se sousedský efekt neprojevil. Domníváme se, že buď byl údaj vydaný volební komisí ohledně původu kandidáta nesprávný, nebo nebyl dostatečně veřejnosti známý (The Electoral Commission of Ghana 2014).

Tab. 16 – Relativní zisky prezidentských kandidátů v obvodě Upper West Akim v letech 2012 a 2016

Volby	John Dramani Mahama	Nana Akufo-Addo
2012	56,91%	41,83%
2016	52,51%	46,59%

Zdroj: Peace FM, vlastní zpracování

Za jakousi dobu "sousedského efektu" bychom v Ghaně mohli považovat i identifikaci voličů s kandidátem na základě jeho etnické příslušnosti – voliči, kde má daná etnická skupina své pomyslné "jádro", by mohli cítit potřebu vyjádření sounáležitosti s vybraným kandidátem. Problémem při provádění daného výzkumu je však to, že vycházíme z agregátních dat, která nejsou vhodná k tomu, aby zkoumala úroveň jednotlivce. V případě Johna Dramani Mahamy lze znovu uvést příklad obvodu *Yapei / Kusawgu*, kde se voliči v roce 2016 rozhodli se většinou podpořit Johna Dramani Mahamu, a to i přes vyjádření náčelníka dané oblasti, které znevažovalo přínos Johna D. Mahamy jako prezidenta (Peace FM Online 2018l; Tornyi 2016). K další analýze na základě etnického rozložení obyvatelstva ovšem nemůžeme přejít, protože potřebná data nejsou na úrovni jednotlivých volebních obvodů ve většině případů dostupná, a rovněž nelze zjistit etnickou příslušnost všech kandidátů do Parlamentu. Nyní se zaměříme na fenomén „skirt and blouse“.

2.13. „Skirt and Blouse“ hlasování

Jak již bylo uvedeno, „skirt and blouse“ hlasování je fenomén, který v ghanském prostředí označuje situaci, kdy voliči upřednostňují kandidáta jedné strany v prezidentských volbách, zatímco se v parlamentních volbách se rozhodnou podpořit kandidáta strany opačné (Amoah, Aning a Annan et al. 2016 : 129). Výše zmíněný typ hlasování může často nabývat formu protestu vůči kandidátovi na poslance, kterého daná strana nominovala pro určitý volební obvod. Pro jiné voliče může naopak znamenat nesouhlas s prezidentským kandidátem dané strany (Africa Review 2012). Někdy může také volič podlehnout tlaku veřejného mínění a nepodpořit díky tomu kandidáta s obecně špatnou reputací, jako tomu bylo například v roce 2012 u parlamentního kandidáta Dr. Josepha Samuela Annana, který si v obvodě *Komenda / Edina Eguafu / Abirem* vybudoval špatnou reputaci tím, že ztratil oficiální důvěru své vlastní strany, tedy NDC, avšak sám z voleb

odmítl odstoupit (Kokutse 2012). Annan se nakonec v daném obvodu umístil až na třetím místě se ziskem 24,04 % hlasů, zatímco vítěz ze strany NPP Stephen Nana Ato Arthur z NPP obdržel 38,17 % hlasů (Peace FM Online 2018d).

V následující části práce zhodnotíme, nakolik se fenomén „skirt and blouse“ v obou zkoumaných volbách vyskytoval. Nejprve se zaměříme na data z voleb z roku 2012, poté zhodnotíme vliv fenoménu na volby z roku 2016. Výskyt daného fenoménu budeme analyzovat na úrovni volebních obvodů.

2.13.1. „Skirt and Blouse“ hlasování ve volbách v roce 2012

Abychom mohli zhodnotit, zda a do jaké míry došlo v případě voleb v roce 2012 k fenoménu „skirt and blouse“ hlasování, musíme se předně seznámit s výsledky hlasování parlamentního. Nejprve představíme obecné regionální výsledky. V přehledu se zaměříme pouze na hodnoty, vztahující se k volební úspěšnosti dvou nejsilnějších stran, tedy Národního demokratického kongresu (NDC) a Nové vlastenecké strany (NPP). Fenomén se by podle našeho předpokladu neměl ovlivňovat celkové výsledky v regionech, a to z toho důvodu, že za každý obvod je volen jiný kandidát do Parlamentu.

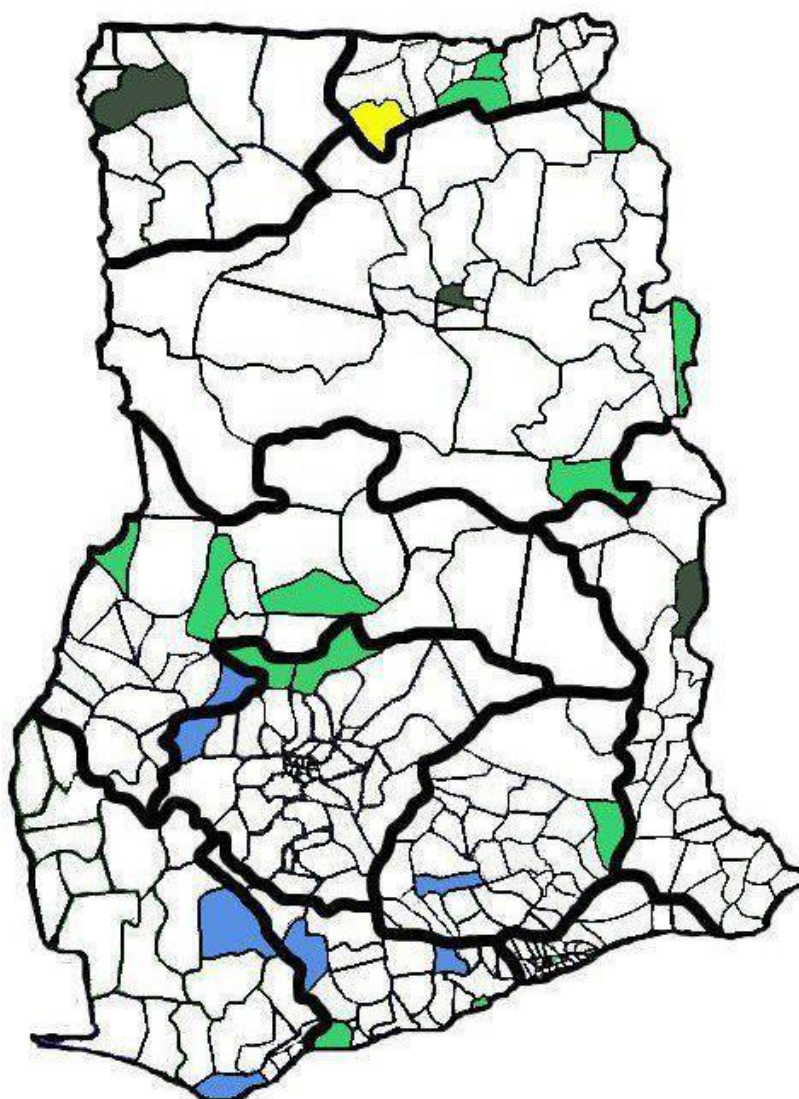
Tab. 17 – Výsledky dvou nejúspěšnějších stran v regionech v roce 2012

Volby 2012	NDC		NPP	
Region	Relativní zisk	Počet křesel	Relativní zisk	Počet křesel
Ašanti	8,51%	4	91,49%	43
Brong-Ahafo	55,17%	16	44,83%	13
Centrální	69,57%	16	30,43%	7
Horní východ	80,00%	12	13,33%	2
Horní západ	90,91%	10	9,09%	1
Severní	64,52%	20	32,26%	10
Větší Akkra	58,82%	20	41,18%	14
Volta	96,15%	25	3,85%	1
Východní	20,59%	7	76,47%	26
Západní	69,23%	18	30,77%	8

Zdroj: Peace FM, vlastní zpracování

Jak si z regionálních výsledků lze povšimnout, fenomén „skirt and blouse“ hlasování se podle našeho předpokladu nepromítl až na úroveň regionů, a proto je třeba ho zkoumat jedině na úrovni volebních obvodů. V roce 2012 došlo k fenoménu celkem ve dvaceti šesti volebních obvodech. Nejvíce se „skirt and blouse“ hlasování vyskytovalo v obvodech, které spadají pod regiony Brong-Ahafo, Centrální a Severní, kde k němu došlo celkem ve čtyřech volebních obvodech v každém ze jmenovaných regionů. Fenomén se však vyskytl minimálně v rozmezí jednoho až čtyř obvodů ve všech regionech Ghany (Peace FM Online 2018q). „Skirt and blouse“ obvody v roce 2012 jsme vyznačili do následující mapy:

Obr. 13 – Obvody s fenoménem „Skirt and Blouse“ v roce 2012

Legenda

- Preference Johna Mahamy v prezidentských volbách a NPP v parlamentních volbách
- Preference Nana Akufo-Addo a NDC
- Preference Johna Mahamy a PNC
- Preference Johna Mahamy a nezávislého parlamentního kandidáta

Zdroj: Peace FM, vlastní zpracování

Zajímavostí je, že ve čtyřech obvodech – *Builsa South, Jirapa, Tamale North* a *Akan* upřednostnili voliči v roce 2012 kandidáta z jiné politické strany, než NDC nebo NPP, případně kandidáta nezávislého. Při výběru do Parlamentu tudíž nedali přednost ani jednomu z kandidátů dvou největších stran (Peace FM Online 2018q). Například v obvodě *Builsa South* vyhrál v roce 2012 kandidát ze strany Národní konvence lidu (*People's National Convention, PNC*) Alhassan Azong (Peace FM Online 2018a; Electoral Commission Ghana 2018d). Jeho popularita podle našeho pramení z faktu, že již od roku 2009 pracoval jako ministr státu odpovědný za reformu veřejného sektoru, a to za prezidenta Johna Atta Millse z NDC, a tudíž neměl s Národním demokratickým kongresem napjaté vztahy (Pulse GH 2018a; Owusu-Ansah 2014: 16). Vítěz v obvodě *Jirapa*, nezávislý kandidát Paul Derigubaa, měl původně v úmyslu kandidovat za politickou stranu NDC, avšak nedostal nominaci, a proto se do voleb za daný obvod rozhodl vstoupit jako nezávislý (Peace FM Online 2018c; Peace FM Online 2012). Voliči ho upřednostnili před kandidátem Dr Francisem Bawaanou Dakurah, jenž vykonával post poslance od dubna 2009 jako náhrada za Edwarda Saliu, který v období své funkce zesnul (Ghana News Agency 2009a; Ghana News Agency 2009b). Podle názoru Piuse Doozie byli voliči nespokojeni s výkonem Dr Bawaana Dakurah v Parlamentu, a proto si zvolili Paula Derigubaa (Doozie 2016¹²). Ve volbách v roce 2016 však místo poslance za obvod znovu získal Dr Francisem Bawaana Dakurah, který zvítězil s převahou 59,29 % odevzdaných hlasů, zatímco druhý Derigubaa si připsal na konto pouhých 31,78 % hlasů (Peace FM Online 2018i). Přehled „skirt and blouse“ obvodů v daném roce jsme zapsali do následující tabulky:

¹² Zde se jedná pouze o názor jednotlivce. Nelze mu tudíž automaticky přikládat vysokou relevanci.

Tab. 18 – Fenomén „Skirt and Blouse“ v roce 2012

Volby 2012			
Region	Volební obvod	Preferovaný prezidentský kandidát	Strana preferovaného poslance
Ašanti	Ejura Sekyedumase	John Mahama (55,79%)	NPP (49,78%)
	Offinso North	John Mahama (49,57%)	NPP (50,36%)
	Ahafo Ano North	N. Akufo-Addo (50,66%)	NDC (50,37%)
Brong-Ahafo	Jaman North	John Mahama (57,46%)	NPP (50,34%)
	Nkoranza North	John Mahama (49,69%)	NPP (50,00%)
	Tano South	N. Akufo-Addo (51,62%)	NDC (51,49%)
	Wenchi	John Mahama (50,11%)	NPP (50,90%)
Centrální	Agona West	N. Akufo-Addo (49,83%)	NDC (53,29%)
	Effutu	John Mahama (49,26%)	NPP (53,68%)
	Hemang Lower Denkyira	N. Akufo-Addo (49,27%)	NDC (50,06%)
	Komenda / Edina Eguafu / Abirem	John Mahama (55,57%)	NPP (38,17%)
Horní východ	Talensi	John Mahama (63,35%)	NPP (41,46%)
	Nabdam	John Mahama (59,56%)	NPP (50,67%)
	Builsa South	John Mahama (59,13%)	PNC (46,96%)
Horní západ	Jirapa	John Mahama (78,25%)	nez. (48,39%)
Severní	Bunkpurugu	John Mahama (64,01%)	NPP (38,85%)
	Kpandai	John Mahama (58,43%)	NPP (42,48%)
	Tamale North	John Mahama (75,36%)	nez. (38,67%)
	Tatale Sanguli	John Mahama (49,02%)	NPP (33,10%)
Větší Akkra	Ayawaso West Wuogon	John Mahama (49,86%)	NPP (50,30%)
	Tema East	John Mahama (50,73%)	NPP (47,69%)
Volta	Akan	John Mahama (73,27%)	nez. (30,81%)
Východní	Akwatia	N. Akufo-Addo (51,61%)	NDC (50,44%)
	Asuogyaman	John Mahama (54,19%)	NPP (51,79%)
Západní	Ahanta West	N. Akufo-Addo (53,88%)	NDC (45,74%)
	Amenfi East	N. Akufo-Addo (49,55%)	NDC (59,42%)

Zdroj: Peace FM, vlastní zpracování¹³

¹³ PNC je zkratkou pro Národní konvenci lidu (*People's National Convention*) a zkratka „nez.“ označuje nezávislého kandidáta (Electoral Commission Ghana 2018d; Peace FM Online 2018q).

2.13.2. „Skirt and Blouse“ hlasování ve volbách v roce 2016

Nejprve, než přejdeme k územní analýze fenoménu „skirt and blouse“ ve volbách v roce 2016, opět představíme obecné výsledky parlamentních voleb. Za pomoci prezentovaných výsledků opět lze konstatovat, že fenomén „skirt and blouse“ se projevil pouze na úrovni volebních obvodů, a tudíž se týkal konkrétního vztahu mezi místními voliči a danými prezidentskými a parlamentními kandidáty.

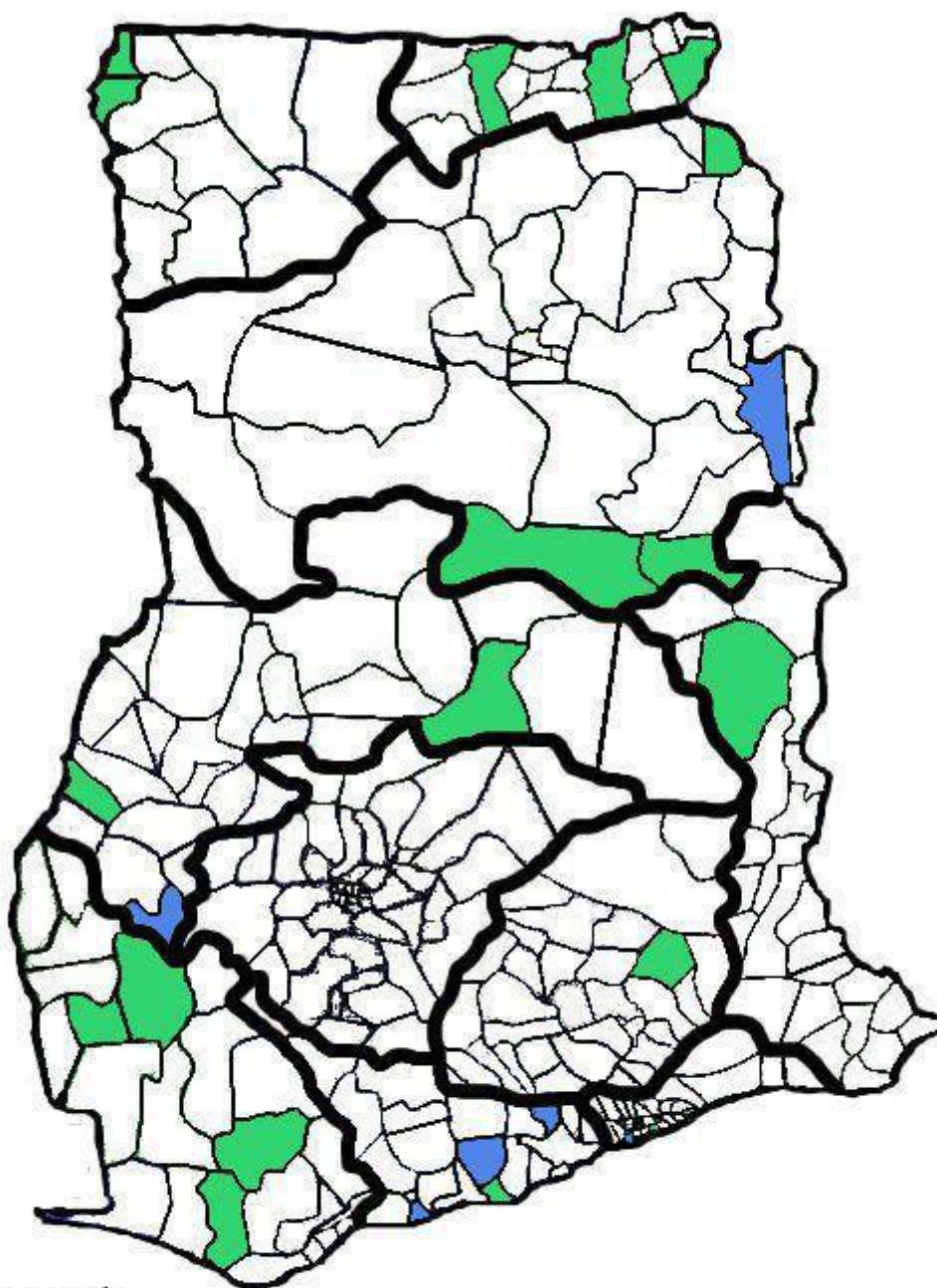
Tab. 19 – Výsledky dvou neúspěšnějších stran v regionech v roce 2016

Volby 2016	NDC		NPP	
Region	Relativní zisk	Počet křesel	Relativní zisk	Počet křesel
Ašanti	6,38%	3	93,62%	44
Brong-Ahafo	31,03%	9	68,97%	20
Centrální	17,39%	4	82,61%	19
Horní východ	80,00%	12	20,00%	3
Horní západ	54,55%	6	45,45%	5
Severní	58,06%	18	41,94%	13
Větší Akkra	38,24%	13	61,76%	21
Volta	96,15%	25	3,85%	1
Východní	18,18%	6	81,82%	27
Západní	38,46%	10	61,54%	16

Zdroj: Peace FM, vlastní zpracování

V roce 2016 došlo k fenoménu „skirt and blouse“ v případě čtyřiaadvaceti volebních obvodů. Tentokrát se fenomén neprojevil v regionu Ašanti. V ostatních regionech vždy nalezneme jeden až čtyři volební obvody, ve kterých k dané situaci došlo (Peace FM Online 2018r).

Obr. 14 – Obvody s fenoménem „Skirt and Blouse“ v roce 2016

Legenda

- Preference Johna Mahamy v prezidentských volbách
a NPP v parlamentních volbách
- Preference Nana Akufu-Addo v prezidentských volbách
a NDC v parlamentních volbách

Zdroj: Peace FM, vlastní zpracování

Tab. 20 – Fenomén „Skirt and Blouse“ v roce 2016

Volby 2016			
Region	Volební obvod	Preferovaný prezidentský kandidát	Strana preferovaného poslance
Brong-Ahafo	Asunafo South	N. Akufo-Addo (49,87%)	NDC (52,97%)
	Atebubu / Amanting	John Mahama (53,93%)	NPP (50,85%)
	Dorma West	John Mahama (52,49%)	NPP (50,88%)
Centrální	Agona East	N. Akufo-Addo (52,11%)	NDC (51,25%)
	Ajumako / Enyan / Essiam	N. Akufo-Addo (50,09%)	NDC (53,55%)
	Cape Coast South	N. Akufo-Addo (50,98%)	NDC (49,82%)
	Ekumfi	John Mahama (52,62%)	NPP (50,07%)
Horní východ	Nawrongo Central	John Mahama (48,44%)	NPP (52,72%)
	Zebilla (Bawku West)	John Mahama (55,96%)	NPP (49,29%)
	Tempane	John Mahama (50,73%)	NPP (45,42%)
Horní západ	Nandom	John Mahama (59,09%)	NPP (51,43%)
	Lawra	John Mahama (54,35%)	NPP (39,64%)
Severní	Bunkpurugu	John Mahama (51,94%)	NPP (49,07%)
	Kpandai	John Mahama (55,05%)	NPP (50,14%)
	Salaga South	John Mahama (58,69%)	NPP (39,85%)
	Zabzugu	N. Akufo-Addo (49,76%)	NDC (50,29%)
Větší Akkra	Dade Kotopon	John Mahama (52,59%)	NPP (50,58%)
	Klottey Korle	N. Akufo-Addo (51,09%)	NDC (50,29%)
Volta	Krachi East	John Mahama (57,19%)	NPP (49,74%)
Východní	Upper Manya Krobo	John Mahama (53,99%)	NPP (56,34%)
Západní	Evalue Ajomoro Gwira	John Mahama (50,00%)	NPP (52,26%)
	Prestea Huni Valley	John Mahama (49,81%)	NPP (51,86%)
	Sefwi Wiawso	John Mahama (49,76%)	NPP (54,29%)
	Sewfi Akontombra	John Mahama (96,89%)	NPP (42,98%)

Zdroj: Peace FM, vlastní zpracování

Jak je z obou přehledů vidět, fenomén „skirt and blouse“ se vyskytoval v případech voleb v letech 2012 a 2016, s výjimkou obvodů *Bunkpurugu* a *Kpandai* ze Severního regionu, v odlišných volebních obvodech (Peace FM Online 2018q; Peace FM Online 2018r). Za obvod *Bunkpurugu* byl v roce 2012 i v roce 2016 zvolen poslancem Solomon Namliit Boar (Peace FM Online 2018b; Peace FM Online 2018h). V obvodě *Kpandai* byl dvakrát po sobě v roce 2012 a 2016 vybrán

Matthew Nyindam (Peace FM Online 2018e; Peace FM Online 2018j). Fenomén je tedy způsoben krátkodobými faktory, vztahujícími se podle našeho názoru k reputaci určitých kandidátů na daném území. Rozhodně se tedy nejedná o jev, který by měl nějaký dlouhodobější plošný výskyt.

2.13.3. Analýza možných důsledků „Skirt and Blouse“ hlasování

Tzv. „skirt and blouse“ hlasování ve své podstatě přináší výkyvy v poměru preference voličů jednotlivých stran mezi prezidentskými a parlamentními kandidáty. V případě těsných volebních výsledků pak teoreticky může nastat situace, kdy si absolutní většina voličů zvolí prezidenta z jedné strany, avšak absolutní většina zvolených poslanců bude pocházet z jiné politické strany, než nový prezident (Africa Review 2012). Výše nastíněná situace by samozřejmě představovala překážku v tom, aby se prezidentovi země dařilo v Parlamentu prosazovat zákony (Kapitola 8 Ústavy Ghanské republiky 1992: čl. 75 § 2). K dané situaci však od roku 1996 do roku 2016 včetně posledních voleb nedošlo (Peace FM Online 2018m).

Domníváme se, že pokud by prezident neměl v Parlamentu většinu, pak by záleželo na politice jednotlivých stran a na tom, nakolik by poslanci svou příslušnost k dané straně zohledňovali. Myslíme si, že „pojistka“ v tom, že většina ministrů musí být zároveň členy Parlamentu, by v tomto případě situaci nepomohla zvrátit, a to vzhledem k omezenému počtu ministrů oproti celkovému počtu poslanců (Iddi 2016: 63; Kapitola 8 Ústavy Ghanské republiky 1992: čl. 78 § 1). Poslanců je v Ghaně celkem 275 (Parliament of Ghana 2017; Owusu-Ansah 2014: 115). Určení přesného počtu ministrů záleží na rozhodnutí jednotlivých prezidentů – Ústava však udává, že by Kabinet měl být složen nejméně z deseti ministrů. Rovněž by neměl překročit počet devatenácti ministrů (Kapitola 8 Ústavy Ghanské republiky 1992: čl. 76 § 1).

2.14. Předvolební sliby kandidátů na prezidenta v roce 2012 a průběh prezidentského období Johna Dramani Mahamy

Nyní se zaměříme na nejvýznamnější předvolební sliby v rámci kampaní obou nejsilnějších kandidátů v roce 2012. Před volbami John Dramani Mahama sliboval, že v zemi pomůže vyřešit probíhající energetickou krizi. Ghana totiž čelila problému s častými výpadky elektrické energie¹⁴. Mahama se v předvolební kampani zavázal, že bude problém po svém zvolení aktivně řešit (Kpodo 2016). Problém s výpadky elektrické energie, kterým byla země sužována již dříve, se prohloubil v roce 2012, kdy došlo k neúmyslnému poničení Západoafrického plynovodu jednou z proplouvajících lodí v jeho blízkosti. Přísun energie z Nigérie do Ghany byl tedy omezen, a Ghana si nezvládala vyrobit dostatečné množství vlastní elektrické energie, aby byly zcela pokryty její územní požadavky. Aby nedošlo k přepětí sítě a výpadku v celostátním rozsahu, se Ghanská elektrická společnost rozhodla v době vysoké poptávky dočasně vypínat přívod elektrické energie vždy lokálně pro určitá území (Osei 2016). Tím byla zjevně prohloubena občanská nespokojenost a nutnost problém aktivně řešit.

Nana Akufo-Addo v roce 2012 prohlásil, že pokud bude zvolen prezidentem země, zavede v Ghaně bezplatné středoškolské vzdělání (Arthur 2016b). Myšlenka bezplatného vzdělání je zanesena již v Ústavě. Ta stanovuje, že zatímco základní vzdělání by v Ghaně mělo být povinné a poskytované zdarma, vzdělání na rovině návazného středoškolského stupně by se mělo k zavedení bezplatného vzdělání postupně směřovat (Kapitola 5 Ústavy Ghanské republiky 1992: čl. 25 § 1).

Jak již bylo uvedeno, John Dramani Mahama se stal prezidentem Ghany dne 24. července 2012, po úmrtí úřadujícího John Atta Millse (Mahama 2017). V následných prezidentských volbách v roce 2012 získal v prvním kole 50,63 % hlasů, čímž se oficiálně stal jejich vítězem. Druhý Nana Akufo-Addo si připsal 47,81 % hlasů (Peace FM Online 2018o). Následně nastíníme, jak vypadal průběh volebního období nově zvoleného prezidenta.

Ghana se za vlády prezidenta Mahamy potýkala s některými tíživými vnějšími okolnostmi. V souvislosti s poklesem ceny ropy okolo roku 2014 se v zemi

¹⁴ Výpadkům elektrické energie se v Ghaně lidově přezdívá „dumsor“, v jazyce Twi slovo „dum“ znamená „vypnutí“ a „sor“ označuje „zapnutí“ (Arthur 2016a).

objevila ekonomická krize (The Economist 2016; Ward 2017). HDP Ghany, které dosáhlo za rok 2013 vrcholu 47,805 miliard USD, poté začalo výrazně klesat, a to až na hodnotu 37,543 miliard USD za rok 2015 (The World Bank 2018a).

Ghanská ekonomika byla dále zatížena tím, že stát musel řešit opoždění dokončení projektu *Ghana gas*. Problémem bylo to, že Čínská rozvojová banka nezaplatila včas slibovanou částku ze svého fondu. Země tak byla zatížena neočekávanými výdaji na dodávku energetických surovin, které by pokryly její spotřebu (Kpodo 2014). Tento problém sice nebyl přímo chybou prezidenta nebo vlády, ale zjevně nepříznivě ovlivnil už i tak napjatou situaci ohledně klesající ekonomiky země.

Pro ilustraci se krátce zaměříme na pokles měny *cedi* vůči české koruně. Zatímco v prosinci 2012 se ghanské měny *cedi* v porovnání vůči koruně pohyboval na hodnotě okolo 10,22 Kč za 1 ghanský *cedi*, na konci roku 2016 hodnota ghanského *cedi* klesla na pouhých 6,12 Kč (Kurzy.cz 2018). Z hlediska kurzu ghanské měny *cedi* vůči americkému dolaru (USD) se pak hodnota naměřená dne 8. prosince 2012 rovnala 1.88880 *cedi* za 1 USD, zatímco dne 10. prosince 2016 stál 1 USD 4,21000 *cedi*, hodnota *cedi* vůči dolaru tak poklesla na více než dvojnásobek (XE 2018).

Co se týče samotného prezidenta Johna Dramani Mahamy, lidé mu začali vyčítat, že nedokázal vyřešit problémy s výpadky elektrického proudu, k nimž v zemi i nadále často docházelo (Kpodo 2016). Výpadky elektřiny totiž mají rovněž znatelný negativní vliv na ekonomickou situaci země. Problémy s elektrickým proudem však vyžadují výstavbu nových elektráren, tudíž je lze vyřešit pouze v dlouhodobém časovém horizontu (Osei 2016). Podle našeho názoru proto bylo ze strany Mahamy spíše chybou postavit na výše uvedeném pilíři vlastní předvolební kampaň. Na druhou stranu zde však hrálo roli hlavně to, kolik si bude John Dramani Mahama jako kandidát schopen na svou stranu získat voličů, než samotná udržitelnost jeho slibů.

Další stížnosti na Mahamu se týkaly odhalení několika korupčních skandálů, do jejichž řešení se prezident odmítal aktivně zapojit (Arthur 2016a; Kaledzi 2013). Rétoricky však tehdejší prezident Mahama hovořil o tom, že zavede řešení, které se bude skládat ze systematických kroků (Arthur 2016a). V další části

práce se zaměříme na předvolební sliby dvou nejúspěšnějších kandidátů před prezidentskými volbami v roce 2016.

2.15. Předvolební sliby prezidentských kandidátů v roce 2016

Další prezidentské volby se měly konat dne 7. prosince 2016 (Osei cit. dle Electoral Commission Ghana 2016). John Dramani Mahama v předvolební kampani sliboval vytvořit pro ghanské občany více pracovních příležitostí (Arthur 2016a). Dále se slibem zavázal k vybudování nových infrastrukturních projektů (Africa Research Bulletin 2017).

Jednou z dalších vizí prezidenta Mahamy před volbami v roce 2016 bylo zavedení společnosti, v níž by se platilo pomocí elektronických převodů, namísto používání fyzicky hmatatelných peněz (Arthur 2016a). Podobný předmět se o trochu konkrétněji řeší i v Indii (Ministry of Electronics and Information Technology 2018). Podle našeho názoru by to znamenalo vyšší kontrolu nad daty a případně by mohlo i docházet ke zneužití principů ochrany osobních údajů. Přitom nezávislá Komise pro ochranu osobních údajů byla v Ghaně zavedena až v roce 2012 na základě Zákona 834 o ochraně osobních údajů (Data Protection Commission 2018). Domníváme se, že zavedení vysoké míry elektronických plateb by bylo neuváženým krokem zejména vzhledem k nízké tradici země ve znalostech ohledně již zmíněných principů ochrany osobních údajů občanů.

Akufo-Addo stále chtěl usilovat o zavedení bezplatného středoškolského vzdělání (Arthur 2016b). Výše zmíněný úmysl byl napsán i v Manifestu strany NPP v roce 2016. Bezplatné vzdělání mělo být aplikováno i na školy odborné, zemědělské a technické stejného stupně (New Patriotic Party 2016: 107).

Nana Akufo-Addo se dále v kampani roce 2016 zavázal k otevření více továren. Dále uváděl, že v každé vesnici plánuje vybudovat přehradu s vodou na zásobování pro zemědělskou produkci (Arthur 2016b). Manifest NPP sliboval vyřešení krize s dodávkou elektrické energie (New Patriotic Party 2016: 26). Podle Nana Akufo-Addo přinesla právě energetická krize, kterou John Dramani Mahama nedokázal v průběhu svého vládnoucího období vyřešit, zemi ztráty nejen po stránce finanční, ale i co se týče zaměstnanosti (Office of the President, the Republic of Ghana 2017b). Data sesbíraná Světovou bankou ukazují, že od roku 2012 do roku 2017 opravdu nezaměstnanost v Ghaně vzrostla. Zatímco v roce 2012

představovala 4,1 % pracovní síly, za rok 2016 hodnota narostla na 5,5%, a v roce 2017 představovala již 5,8% pracovní síly (The World Bank 2018b). Otevření nových továren by pak mohlo napomoci k tomu, aby se nezaměstnanost opět snížila (Office of the President, the Republic of Ghana 2017b). Podle našeho názoru vykazovaly obě dvě kampaně podobnost v tom, že se zaměřovaly převážně na ekonomické aspekty situace země.

2.16. Shrnutí výsledků analýzy a zodpovězení výzkumných otázek

Nyní shrneme poznatky plynoucí z našeho výzkumu. V praktické analýze jsme se v rámci předkládané diplomové práce nejprve zaměřili na vymezení územních celků s volební a supervolební podporou jednotlivých kandidátů. Jako jednotku analýzy jsme si stanovili volební obvody. Území s volební podporou jsme vymezili na základě metody Luďka Sýkory a Petra Jehličky (Jehlička a Sýkora 1991: 84). Teritoriální jednotky se supervolební podporou jsme určili za pomoci postupu prezentovaného Pavlem Šaradínem (Pavel Šaradín 2006 cit. dle Pink a Vojtaj 2010: 76–77).

Výsledky analýzy volební a supervolební podpory Johna Dramani Mahamy a Nana Akufo-Addo v roce 2012 a 2016 prokázaly, že volební podpora Johna Dramani Mahamy byla v obou volbách koncentrována především do oblastí spadajících zejména pod Vyšší východní region, Západní region a Region Volta. Také zasahovala mezi regiony Severní a Brong-Ahafo. Rovněž se týkala části Vyššího západního regionu.

Volební podpora Nana Akufo-Addo se koncentrovala především v regionu Ašanti a ve Východním regionu. Rovněž markantněji zasahovala i na území regionu Brong-Ahafo. Co se týče variací ve volební a supervolební podpoře, k více případům změny v porovnání výsledků voleb z roku 2012 a 2016 došlo ve volební a supervolební podpoře Johna Dramani Mahamy. Změny však byly spíše náhodné v tom smyslu, že z nich nelze vypožorovat nějaký konzistentnější prostorový celek či vzorec.

Naše další část práce směřovala k regresní analýze, jež nám měla pomoci vysledovat, jakými nezávislými proměnnými byly volební výsledky jednotlivých kandidátů ovlivněny. V analýze jsme vycházeli z agregátních dat týkajících se určitých dlouhodobějších socioekonomických charakteristik. Data jsme sesbírali

z oficiálních statistik ze Sčítání lidu 2010 (Ghana Statistical Service 2018). Zaměřili jsme se na proměnné, jako je urbanizace (podíl obyvatelstva žijícího ve městech), věk (podíl obyvatelstva staršího šedesáti let), náboženství (podíl protestantů, podíl lidí vyznávajících pentekostální víru a podíl muslimů) a vzdělání (podíl středoškolsky vzdělaných jedinců v obvodě). Vzhledem k nedostupnosti dat ohledně etnického složení obyvatelstva na úrovni jednotlivých volebních obvodů jsme nemohli do regresní analýzy zahrnout nezávislé proměnné týkající se právě etnických charakteristik.

Nejprve jsme za pomoci Pearsonova korelačního koeficientu vyhodnotili stabilitu voličské podpory kandidátů v jednotlivých volbách. Poté jsme se zaměřili na analýzu toho, zda nedochází mezi jednotlivými proměnnými k multikolinearitě. Tento krok jsme rovněž provedli za pomoci Pearsonova korelačního koeficientu.

Po ověření nezávislosti jednotlivých proměnných jsme mohli přistoupit k multilineární regresní analýze, která je jako metoda určená k stanovování predikcí. Samotné analýze však musel předcházet krok ověření normality distribuce hodnot zkoumané závislé proměnné.

Regresní analýza prokázala střední vliv proměnných podílu osob starších šedesáti let a protestantů na úspěšnost jednotlivých kandidátů ve volbách. S ohledem na nepřesnosti multilineární regresní analýzy a s ohledem na nerovnoměrnou distribuci hodnot lze vyslovit predikci John Dramani Mahama získává vyšší podporu v obvodech, kde je vyšší počet lidí v důchodovém věku a nižší počet protestantů. Nana Akufo-Addo oproti tomu má teoretickou šanci oslovit více voličů v obvodech s vyšším podílem protestantů a nižším podílem lidí starších šedesáti let.

Poté jsme analyzovali platnost „sousedského efektu“. Jev se silněji manifestoval v případě kandidáta Johna Dramani Mahamy. Nakonec jsme se zaměřili na analýzu fenoménu „skirt and blouse“, který označuje situaci, kdy se voliči rozhodnou v daných volbách upřednostnit prezidentského kandidáta ze strany jedné a parlamentního kandidáta pocházejícího z konkurenční politické strany (Amoah, Aning a Annan et al. 2016: 129). Došli jsme k závěru, že ačkoli by daný fenomén mohl v konečném důsledku vést k tomu, že by prezident nezískal v Parlamentu většinu, a tím pádem by se mu nedařilo úspěšně prosazovat zákony,

k takové situaci v Ghaně zatím nedošlo. Fenomén „skirt and blouse“ se vyskytuje spíše náhodně v různých volebních obvodech a nevykazuje pro konkrétní volební obvody či územní celky trvalejší charakter.

2.17. Dosavadní vývoj politické situace za vlády prezidenta Nana Akufo-Addo v Ghaně

Nana Akufo-Addo vstoupil do prezidentského úřadu po své inauguraci dne 7. ledna 2017 (BBC 2017a). Hned na úvod své vlády učinil rozhodnutí, která byla kritizována. Prvním z nich byl výběr inauguračního proslovu, který se po rétorické stránce podobal inauguračním projevům bývalých prezidentů Spojených států amerických, a to konkrétně Billa Clintona a George W. Bushe. V proslovu převzal a pouze lehce pozměnil některé pasáže z projevů bývalých prezidentů USA a použil je, aniž by explicitně uvedl jejich zdroj. Dopustil se tak plagiariismu (Al Jazeera 2017).

Jak Nana Akufo-Addo slíbil, prosadil se po svém zvolení o zavedení bezplatného středoškolského vzdělání¹⁵. To bylo v Ghaně aplikováno od 12. září 2017 (Office of the President, the Republic of Ghana 2017a). Nebyl však vydán oficiální zákon, který by změnu zaváděl, avšak z principu je výhledově stanoven v Ústavě (Office of the President, the Republic of Ghana 2017a; Kapitola 5 Ústavy Ghanské republiky 1992: čl. 25 § 1). Kolektiv autorů z Institutu pro správu přírodních zdrojů uvádí, že program by měl být údajně financován ze zdrojů, které pocházejí z výdělků země z prodeje ropy¹⁶ (Fusheini, Adam, Kuyole a kol. 2017: 1). Zanedlouho se však vyskytly i první kritické názory ohledně nedostatečnosti služeb v rámci bezplatného středoškolského vzdělání (Ferdinand 2017).

Vzhledem k tomu, že zvláště myšlenka bezplatného středoškolského vzdělání přinesla dílčí problémy, a tím nesplnila všechna očekávání, se domníváme,

¹⁵ Bezplatné středoškolské vzdělání je v Ghaně zavedeno na stupni SHS (*Senior High School*) (Office of the President, the Republic of Ghana 2017a). Tento stupeň je tříletý a navazuje na Junior High School (JHS), který je rovněž tříletý. Prvním stupněm ghanského vzdělávacího systému je pak Primary School (základní škola), jejíž standardní délka navševování je stanovena na 6 let (Education USA b.r.). Do základního vzdělání se v Ghaně počítá i vzdělání předškolní (Fusheini, Adam, Kuyole a kol. 2017: 1).

¹⁶ Autoři uvádějí, že tento úmysl byl oficiálně uveden ve Výkazu rozpočtu a ekonomické politiky za rok 2017 (Fusheini, Adam, Kuyole a kol. 2017: 1). Oficiální dokument Výkazu již však na internetu není oficiálně dostupný ani archivovaný (Ministry of Finance. Government of Ghana 2017).

že popularita prezidenta Nana Akufo-Addo bude postupně upadat. Zajímavé bude sledovat, zda se příštích prezidentských voleb v roce 2020 za NDC znovu zúčastní a bude stranou vybrán bývalý prezident John Dramani Mahama, a pokud ano, zda mu pak voliči poskytnou vyšší podporu, než v posledních konaných volbách v roce 2016 (Ferdinand 2017; Taylor 2017).

ZÁVĚR

Předkládaná diplomová práce se zabývala komparativní analýzou výsledků prezidentských voleb v Ghaně v roce 2012 a 2016 z hlediska geografického rozmístění volební podpory. Zaměřili jsme se územní analýzou výsledků pouze dvou nejúspěšnějších prezidentských kandidátů, kteří se obou voleb účastnili – Johna Dramani Mahamy a Nana Akufo-Addo.

Nejprve jsme teoreticky představili základní poznatky volební geografie. Volební geografie je podoborem politické geografie a zaměřuje se na prostorové rozložení aspektů voleb. Ke své studii využívá empiricky sesbíraná kvantitativní data. Některé její metody rovněž vyžadují kartografické zanesení analyzovaných dat.

Výrazné množství prací v rámci podoboru volební geografie je orientováno na anglosaské prostředí. Volební geografie však má poměrně silné zastoupení i v prostředí českém. Rovněž existuje několik prací, které se zabývají volební geografii v Ghaně.

Jedním z nejznámějších pojmů v rámci volební geografie je koncept štěpných linií, který by v 60. letech 20. století teoreticky představen autory Steinem Rokkanem a Seymourem Martinem Lipsetem. Jejich teorie se však z dnešního pohledu jeví jako zastaralá, a to vzhledem k fenoménům spojeným s globalizací, které s sebou přináší tzv. uvolnění vazeb mezi voliči a politickými stranami. Koncept uvolnění vazeb se objevil jako kritika Rokkanovy a Lipsetovy teorie již v 70. letech 20. století.

K tomu, abychom se mohli věnovat analýze v rámci volební geografie, musíme disponovat určitými rozšiřujícími znalostmi studovaného prostředí. Nejprve je nutností se obeznámit s velikostí a hranicemi jednotlivých volebních obvodů v analyzované zemi. Dále bychom se měli informovat, zda v počtu a hranicích volebních obvodů došlo ve studovaném období ke změnám. Rovněž musíme znát specifika volebního systému dané země a metody přepočtu hlasů na mandáty. Také je důležité obeznámit se se základními charakteristikami politického systému studovaného prostředí a jeho vlivu na volební proces. Nakonec bychom se měli snažit poznat základní historické a kulturní souvislosti dané země.

Volební geografie zahrnuje několik přístupů. Tzv. kartografický přístup

vizuálně srovnává mapy s výsledky voleb. Nevýhodou přístupu však je, že do své studie nedokáže zahrnout údaje o hustotě populace, čímž může docházet ke zkreslení výsledků. Rovněž není schopen reflektovat náhlou změnu obchodních toků. Přístup „přátel a sousedů“ je založen na principu ovlivnitelnosti voličů svým okolím. Nacionalizační přístup zkoumá formování skupin obyvatelstva se sdílenou identitou a vznik subnárodních hnutí. Kompoziční přístup se zaměřuje na postavení jednotlivce ve společnosti. Nakonec kontextový přístup zkoumá prostorová, kulturní a historická specifika na úrovni celku.

Agregovaná data, z nichž jsme při sestavování předkládané práce čerpali, nelze použít k analýze a predikci na úrovni individuální. Jiné práce, které používají například data z dotazníkových šetření, vycházejících ze zkoumání volebního chování jednotlivců, oproti tomu mohou přijít se závěry aplikovatelnými i na úroveň celku.

V předkládané diplomové práci jsme vycházeli z agregátních dat sesbíraných na úrovni jednotlivých volebních obvodů. K regresní analýze jsme použili socioekonomická data ze Sčítání lidu z roku 2010. Data se vždy vztahovala k jednotlivým volebním obvodům. Vzhledem k tomu, že od roku 2010 došlo k některým podstatným změnám v názvech, tvaru a počtu volebních obvodů, museli jsme vždy porovnávat novodobou mapu vyznačující tvar a hranice ghanských volebních obvodů s její starší verzí. Pomocí tímto způsobem provedeného srovnání jsme zajistili, aby data ohledně výsledků prezidentských voleb z let 2012 a 2016 co nejvíce prostorově korespondovala se sběrem jednotlivých socioekonomických charakteristik v rámci Sčítání lidu v roce 2010.

V rámci analýzy v praktické části práce jsme nejprve vymezili jednotlivé volební obvody, kde získali daní kandidáti ve volbách volební podporu (dle metod výpočtu Ludka Sýkory a Petra Jehličky) a supervolební podporu (dle Pavla Šaradína) (Jehlička a Sýkora 1991: 84; Pavel Šaradín 2006 cit. dle Pink a Vojtaj 2010: 76–77). Došli jsme k závěru, že volební podpora Johna Dramani Mahamy byla převážně koncentrována do oblastí v rámci Vyššího východního regionu, Západního regionu a regionu Volta. Částečně se nacházela i mezi regiony Severním a Brong-Ahafo. Oproti tomu volební podpora Nana Akufo-Addo výrazněji zasáhla oblasti v rámci regionu Ašanti a Východního regionu. Také se mírně koncentrovala v některých oblastech regionu Brong-Ahafo.

V další části práce jsme zkoumali stabilitu volební podpory jednotlivých kandidátů ve studovaných po sobě následujících volbách. Na základě výpočtu za použití Pearsonova korelačního koeficientu jsme došli k závěru, že stabilita volební podpory vykazovala v obou případech vysoké hodnoty.

Dále jsme prováděli analýzu za pomoci socioekonomických nezávislých proměnných. Zaměřili jsme se na proměnné urbanizace, věku, náboženství a vzdělání. Dané proměnné jsme sesbírali z oficiálních statistik Sčítání lidu z roku 2010, a to na úrovni jednotlivých volebních obvodů. Domníváme se, že dané socioekonomické charakteristiky mají dlouhodobější charakter, a tudíž je můžeme v případě naší analýzy považovat za proměnné nezávislé. Nejprve jsme za pomoci Pearsonova korelačního koeficientu zjistili, že mezi danými proměnnými nedochází k multikolinearitě. Dále jsme zkoumali normalitu distribuce hodnot závisle proměnné u každých voleb a kandidáta, což bylo jednou z podmínek přístupu k multilineární regresní analýze. Normalita distribucí hodnot pro volby 2012 u obou kandidátů se ukázala býti vychýlenou, avšak u voleb v roce 2016 již v obou případech při zanesení do histogramu vykazovala více symetrický parabolický charakter.

Multilineární regresní analýza je určena k stanovování predikcí. Výsledky regresních analýz ukázaly podmíněnost volební podpory obou kandidátů dvěma faktory, a to podílem občanů starších šedesáti let a podílem počtu protestantů. V rámci odpovědi na námi vytyčenou výzkumnou otázku lze stanovit slabou predikci, že John Dramani Mahama získává vyšší podporu v obvodech, kde je vyšší podíl lidí starších šedesáti let a nižší podíl protestantů. Podmíněnost voličské podpory Nana Akufo-Addo je oproti tomu pozitivně determinována podílem protestantů a negativně podílem lidí starších šedesáti let. Nana Akufo-Addo by měl tedy získat vyšší podporu v obvodech s nižším podílem lidí v důchodovém věku a vyšším podílem protestantů.

Domníváme se, že starší voliči mají tendenci preferovat Johna Dramani Mahamu, jakožto představitele strany NDC, a to vzhledem k tomu, že se NDC pomyslně rétoricky distancuje od NPP tím, že deklaruje preferenci sociálně-demokratických hodnot. Oproti tomu NPP se ve svých prohlášeních přiklání ke kapitalistickým principům. Starší občané mají tendenci preferovat přísliby sociálně-demokratického charakteru státu, jelikož již nejsou schopni do takové

míry plnit požadavky kapitalistického systému.

Co se týče faktoru podílu protestantů, zde se domníváme, že občané, hlásící se k protestantské víře mají tendenci volit Nana Akufo-Addo vzhledem k faktu, že cítí potřebu se vymezit vůči jiným náboženským skupinám či podskupinám. Jak již bylo uvedeno, John Dramani Mahama je zastáncem pentekostální víry, ale velmi silnou inklinaci cítí a projevuje i směrem k víře muslimské. Vzhledem k tomu, že pentekostální odnož křesťanské víry má v Ghaně silnější zastoupení, než víra protestantská, se domníváme, že preference Nana Akufo-Addo ze strany protestantů je jakousi snahou o sebeidentifikaci prostřednictvím daného kandidáta a o vymezení vůči ostatním náboženským skupinám či odnožím.

Zajímavým faktem je, že regresní analýza odhalila, že na podmíněnost volební podpory nemá relevantní vliv nezávislá proměnná urbanizace. Tím se totiž vyvrací naše domněnka ohledně toho, že v roce 2016 budou voliči z města upřednostňovat spíše kandidáta Nana Akufo-Addo, a to vzhledem k faktu, že John Dramani Mahama nedokázal zastavit a zvrátit energetickou krizi.

Poté jsme se pozastavili nad tématem „sousedského efektu“. Došli jsme k závěru, že „sousedský efekt“ se silněji projevuje v případě Johna Dramani Mahamy, a má pouze úzce lokálně omezenou platnost. Nakonec jsme se zaměřili na fenomén „skirt and blouse“, který označuje situaci, kdy v rámci určitého volebního obvodu upřednostní voliči prezidentského kandidáta z jedné strany a parlamentního kandidáta ze strany jiné. V předkládané diplomové práci jsme dokázali, že fenomén je na úrovni jednotlivých volebních obvodů pouze dočasný a podmíněný aktuální situací, a tudíž není možné jeho výskyt predikovat, ani v něm hledat pravidelné vzorce. Závěrem usuzujeme, že podobor volební geografie skýtá vhodné nástroje k analýze ghanského prostředí.

Zajímavým tématem k dalšímu výzkumu bude analýza nadcházejících voleb, které se v Ghaně budou konat v roce 2020. Byť to z dnešního pohledu není jisté, může v nich dojít i k situaci, že se daných voleb zúčastní opět titíž dva nejvýznamější kandidáti, jejichž volební výsledky z let 2012 a 2016 jsme předkládané diplomové práci analyzovali. Rovněž bude zajímavé sledovat vývoj popularity současného ghanského prezidenta Nana Akufo-Addo.

PRAMENY A LITERATURA

Prameny

Tištěné

Kapitola 5 Ústavy Ghanské republiky, 1992, *Ústava Ghanské republiky*.

Kapitola 7 Ústavy Ghanské republiky, 1992, *Ústava Ghanské republiky*.

Kapitola 8 Ústavy Ghanské republiky, 1992, *Ústava Ghanské republiky*.

Kapitola 22 Ústavy Ghanské republiky, 1992, *Ústava Ghanské republiky*.

Zákon 527. Kapitola 14 Dodatku k Ústavě Ghanské republiky 1996, *Dodatek k Ústavě Ghanské republiky*.

Internetové zdroje

Abdulai, Alhaji A. 2014. „Mahama And Muslims To Pray In Kumasi.“ *News Ghana*. 27.7.2014. Dostupné na: <https://www.newsghana.com.gh/mahama-pray-muslims-kumasi/> (5.4.2018).

Accra Ridge School. 2017. *About us*. Dostupné na: <https://web.archive.org/web/20170714090355/http://www.accraridgechurch.com:80/about-us> (26.3.2018).

Africa Research Bulletin. 2017. „GHANA: Presidential Election.“ *Africa Research Bulletin* 53, č. 12. Dostupné na: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1467-825X.2017.07406.x/full> (7.2.2018).

Africa Review. 2012. *'Skirt and Blouse' politics stalk Ghana presidential election*. Dostupné na: <http://www.africareview.com/news/Ghana-presidential-election-intrigues/979180-1606128-g8ui0u/index.html> (11.3.2018).

Al Jazeera. 2017. *Ghana: Nana Akufo-Addo caught up in plagiarism row*. 9.1.2017. Dostupné na: <https://www.aljazeera.com/news/2017/01/ghana-nana-akufo-addo-caught-plagiarism-row-170108165213500.html> (17.3.2018).

Arthur, Adelaine. 2016a. „Ghana election: Can 'Mr Power Cut' John Mahama win a second term?“ *BBC*. 6.12.2016. Dostupné na: <http://www.bbc.com/news/world-africa-18980639> (5.1.2018).

Arthur, Adelaine. 2016b. „Ghana election: Third time lucky for Nana Akufo-Addo.“ *BBC*. 9.12.2016. Dostupné na: <http://www.bbc.com/news/world-africa-37977008> (5.1.2018).

Association Media Center Ghana. 2016. „Nana Rocks Odododiodio.“ *Multinews Online*. 10.11.2016. Dostupné na: <http://www.multinewsonline.com/newspolitics/2016/11/nana-rocks-odododiodio/> (7.4.2018).

BBC. 2004. *Should traditional rulers be in government?* 13.2.2004. Dostupné na: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/3473501.stm> (13.3.2018).

BBC. 2013. *Ghana Supreme Court upholds John Mahama's win*. Dostupné na: <http://www.bbc.com/news/world-africa-23878458> (23.2.2018).

BBC. 2017a. *Ghana: Nana Akufo-Addo is sworn in as president*. 7.1.2017. Dostupné na: <http://www.bbc.com/news/world-africa-38539751> (26.3.2018).

BBC. 2017b. *Letter from Africa: Why age is just a number in Ghana*. 14.5.2017. Dostupné na: <http://www.bbc.com/news/world-africa-39859738> (25.3.2018).

BBC. 2018a. *On this day. 1956: Gold Coast to get independence*. Dostupné na: http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/may/11/newsid_2524000/2524453.stm (14.1.2018).

BBC. 2018b. *World Service. Kwame Nkrumah Vision of Africa*. Dostupné na: http://www.bbc.co.uk/worldservice/people/highlights/000914_nkrumah.shtml (14.1.2018).

City Population. 2018. *GHANA: Administrative Division*. Dostupné na: <https://www.citypopulation.de/php/ghana-admin.php>, (25.3.2018).

Commonwealth Secretariat. 2018. *Ghana: Constitution and Politics*. Dostupné na: <http://thecommonwealth.org/our-member-countries/ghana/constitution-politics>

(17.1.2018).

Český rozhlas. 2018. *Apoštolská církev. Historie*. Dostupné na: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/cirkve/_zprava/213138 (13.3.2018).

Data Protection Commission. 2018. *About Us. Message from the Executive Director*. Dostupné na: <https://dataprotection.org.gh/> (17.2.2018).

Doozie, Pius. 2016. „The Chase for the Jirapa Constituency Seat.“ *Modern Ghana*. 17.5.2016. Dostupné na: <https://www.modernghana.com/news/692553/the-chase-for-the-jirapa-constituenc.html> (19.3.2018).

Education USA. b.r. *THE EDUCATIONAL SYSTEM OF GHANA*. Dostupné na: <https://photos.state.gov/libraries/ghana/231771/PDFs/educational-system-of-ghana-2015.pdf> (27.3.2018), 1–2.

Electoral Commission – Ghana. 2001a. *ELECTIONS IN GHANA*. Dostupné na: <https://web.archive.org/web/20010608042958/http://www.ec.gov.gh:80/elections-in-ghana.htm> (20.1.2018).

Electoral Commission – Ghana. 2001b. *ELECTORAL SYSTEM*. Dostupné na: <https://web.archive.org/web/20010803100542/http://www.ec.gov.gh:80/electoral-system.htm> (21.1.2018).

Electoral Commission Ghana. 2016. *Brief Remarks By Mrs. Charlotte Osei, At The Launch Of The 2016 Guide To Candidates And Their Agents - Presidential And Parliamentary Elections*. Dostupné na: <http://www.ec.gov.gh/medias/press-release/116-brief-remarks-by-mrs-charlotte-osei-at-the-launch-of-the-2016-guide-to-candidates-and-their-agents-presidential-and-parliamentary-elections.html> (19.3.2018).

Electoral Commission Ghana. 2018a. *Election Results*. Dostupné na: <http://www.ec.gov.gh/resources/downloads/election-results.html> (14.1.2018).

Electoral Commission Ghana. 2018b. *Election Update Closure Of Polls*. Dostupné na: <http://www.ec.gov.gh/medias/news/126-election-update-closure-of-polls.html> (17.3.2018).

Electoral Commission Ghana. 2018c. *National Results*. Dostupné na: <http://www.thumbsapp.com.gh/> (14.1.2018).

Electoral Commission Ghana. 2018d. *Registered Political Parties*. Dostupné na: <http://www.ec.gov.gh/political-parties.html> (12.3.2018).

EU EOM Ghana. 2016. *Presidential and Parliamentary Elections 2016. Final Report*. Dostupné na: https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/final_report_-_eu_eom_ghana_2016.pdf (23.2.2018), 1–40.

Ferdinand, Ellis. 2017. „Ghana is Struggling with Free SHS – Vice Prez Bawumia.“ *EducationGhana Limited*. 5.10.2017. Dostupné na: <http://educationghana.net/ghana-is-struggling-with-free-shs-vice-prez-bawumia/> (28.3.2018).

Freedom House. 2017a. *Ghana. 2012. Freedom in the World 2012*. Dostupné na: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2012/ghana> (22.2.2018).

Freedom House. 2017b. *Ghana. 2013. Freedom in the World 2013*. Dostupné na: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2013/ghana> (22.2.2018).

Freedom House. 2017c. *Ghana. 2014. Freedom in the World 2014*. Dostupné na: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2014/ghana> (22.2.2018).

Freedom House. 2017d. *Ghana. 2015. Freedom in the World 2015*. Dostupné na: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2015/ghana> (22.2.2018).

Freedom House. 2017e. *Ghana. 2016. Freedom in the World 2016*. Dostupné na: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2016/ghana> (22.2.2018).

Freedom House. 2017f. *Ghana. 2017. Freedom in the World 2017*. Dostupné na: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2017/ghana> (22.2.2018).

Fusheini, Adams, Adam, Aisha, Kuyole, Emmanuel a kol. 2017. „Funding Ghana's 'Free' Senior High School with Oil Revenue: Sober Reflection Required.“ *Natural Resource Governance Institute*. Briefing. March 2017. Dostupné na: https://resourcegovernance.org/sites/default/files/documents/funding_ghanas_free

_senior_high_school_with_oil_revenue_0.pdf (15.3.2018), 1–5.

Ghana News Agency. 2009a. „Dakurah elected as MP for Jirapa.“ *GhanaWeb*. 8.4.2009. Dostupné na: <https://www.ghanaweb.com/GhanaHomePage/NewsArchive/artikel.php?ID=160279> (19.3.2018).

Ghana News Agency. 2009b. „Edward Salia is dead.“ *GhanaWeb*. 16.2.2009. Dostupné na: <https://www.ghanaweb.com/GhanaHomePage/NewsArchive/Edward-Salia-is-dead-157774> (19.3.2018).

Ghana Statistical Service. 2012a. *2010 POPULATION & HOUSING CENSUS. FINAL RESULTS*. Dostupné na: http://www.statsghana.gov.gh/docfiles/2010phc/2010_POPULATION_AND_HOUSING_CENSUS_FINAL_RESULTS.pdf (10.3.2018).

Ghana Statistical Service. 2012b. *2010 POPULATION & HOUSING CENSUS SUMMARY REPORT OF FINAL RESULTS*. Dostupné na: http://www.statsghana.gov.gh/docfiles/2010phc/Census2010_Summary_report_of_final_results.pdf (3.3.2018).

Ghana Statistical Service. 2013. *2010 POPULATION & HOUSING CENSUS. DISTRICT ANALYTICAL REPORT. EAST AKIM MUNICIPAL*. Dostupné na: http://www.statsghana.gov.gh/docfiles/2010_District_Report/Eastern/EAST%20AKIM.pdf (6.4.2018), i–71.

Ghana Statistical Service. 2014. *2010 POPULATION & HOUSING CENSUS. DISTRICT ANALYTICAL REPORT. BOLE DISTRICT*. Dostupné na: http://www.statsghana.gov.gh/docfiles/2010_District_Report/Northern/Bole.pdf (28.3.2018), i–65.

Ghana Statistical Service. 2018. Dostupné na: <http://www.statsghana.gov.gh/> (25.3.2018).

Google Maps. 2018. Dostupné na: <https://www.google.com/maps/> (7.4.2018).

Kaledzi, Isaac. 2013. „Ghana's President Mahama targets corruption and high salaries.“ *Deutsche Welle*. 21.11.2013. Dostupné na: <http://www.dw.com/en/ghanas-president-mahama-targets-corruption-and-high-salaries/a-17243937>.

Kokutse, Francis. 2012. „'Skirt and Blouse' politics stalk Ghana presidential election.“ *Africa Review*. 29.10.2012. Dostupné na: <http://www.africareview.com/news/Ghana-presidential-election-intrigues/979180-1606128-g8ui0u/index.html> (25.3.2018).

Kpodo, Kwasi. 2014. „UPDATE 2-Delayed Ghana gas project to start production end-2014 -president“ *Reuters*. 2.9.2014. Dostupné na: <https://www.reuters.com/article/ghana-gas/update-2-delayed-ghana-gas-project-to-start-production-end-2014-president-idUSL5N0R33BE20140902> (3.2.2018).

Kpodo, Kwasi. 2016. „Ghana minister resigns over handling of power crisis“ *Reuters*. 1.1.2016. Dostupné na: <https://af.reuters.com/article/africaTech/idAFKBN0UF1V720160101> (3.2.2018).

Kurzy.cz. 2018. *Ghanský nový cedi graf GHS / CZK denní hodnoty, 10 let, ke stažení SVG, PNG*. Dostupné na: <https://www.kurzy.cz/grafy/kurzy-men/ghs-czk-png-svg-yb10> (26.3.2018).

Mahama, John. 2017. *Biography*. Dostupné na: <https://www.johnmahama.org/biography> (29.1.2018).

Ministry of Electronics and Information Technology. 2018. „Cashless India“ *Government of India*. Dostupné na: <http://cashlessindia.gov.in/> (17.2.2018).

Ministry of Finance. Government of Ghana 2017. *2017 Budget Statement and Economic Policy*. 2.3.2017. Dostupné na: <https://www.mofep.gov.gh/news/2017-03-02/2017-budget-statement-and-economic-Policy> (27.3.2018).

National Democratic Congress. 2014. *Constitution of the National Democratic Congress (NDC)*. Dostupné na: <http://www.ndc.org.gh/index.php/the-party/the-constitution> (18.3.2018), 1–73.

NDC. 2016. *VP Amissah- Arthur: NDC victory will benefit all*. 9.9.2016. Dostupné na: <http://www.ndc.org.gh/index.php/96-constituency/280-vp-amissah-arthur-ndc-victory-will-benefit-all>.

New Patriotic Party. 2009. *Constitution of the New Patriotic Party*. Dostupné na: <http://www.newpatrioticparty.org/index.php/the-party/who-we-are/constitution> (18.3.2018), 1–65.

New Patriotic Party. 2016. *Manifesto for Election 2016*. Dostupné na: <http://www.newpatrioticparty.org/index.php/2016-election/manifesto> (15.3.2018), 1–177.

Nyavi, Gertrude A. 2017. „No ideological difference between NDC, NPP — Prof. Agyemang-Duah.“ *Graphic Online*. 21.4.2017. Dostupné na: <https://www.graphic.com.gh/news/politics/no-ideological-difference-between-ndc-npp-prof-agyemang-duah.html> (9.3.2018).

Office of the President, the Republic of Ghana. 2017a. *Free SHS Will Be Sustained By Commitment To Develop Ghana, Not Laws – Vice President Bawumia*. Dostupné na: <http://presidency.gov.gh/index.php/2017/12/03/free-shs-will-be-sustained-by-commitment-to-develop-ghana-not-laws-vice-president-bawumia/> (27.3.2018).

Office of the President, the Republic of Ghana. 2017b. *“Government at Implementation Stage of Industrialisation Programme” – President Akufo-Addo*. Dostupné na: <http://presidency.gov.gh/index.php/2017/08/14/government-at-implementation-stage-of-industrialisation-programme-president-akufo-addo/> (26.3.2018).

Office of the President, the Republic of Ghana. 2017c. *The President. Nana Addo Dankwa Akufo-Addo*. Dostupné na: <http://presidency.gov.gh/index.php/governance/the-president/> (3.2.2018).

Office of the President, the Republic of Ghana. 2017d. *The Vice President. DR. MAHAMUDU BAWUMIA*. Dostupné na: <http://presidency.gov.gh/index.php/governance/the-vice-president/> (5.3.2018).

Ohene, Elizabeth. 2012. „African viewpoint: Election campaigns, Ghana-style.“ *BBC*. 22.11.2012. Dostupné na: <http://www.bbc.com/news/world-africa-20244460> (12.3.2018).

Osei, Kwaku O. 2016. „The End for Ghana’s ‘Power-Cut’ President.“ *The New York Times*. 26.12.2016. Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2016/12/26/opinion/the-end-for-ghanas-power-cut-president.html> (26.3.2018).

Pan African Parliament. 2014. *About the Pan African Parliament*. 25.2.2014. Dostupné na: <http://www.panafricanparliament.org/> (6.2.2018).

Parliament of Ghana. 2017. *Overview*. Dostupné na: <https://www.parliament.gh/mps> (23.2.2018).

Parliament.uk. 2017. *Enclosing the land*. Dostupné na: <http://www.parliament.uk/about/living-heritage/transformingsociety/towncountry/landscape/overview/enclosingland/> (12.1.2018).

Peace FM Online. 2012. *Big Shots Suffer Casualties In Parliament*. 9.12.2012. Dostupné na: <http://www.peacefmonline.com/pages/politics/politics/201212/149335.php> (19.3.2018).

Peace FM Online. 2018a. *Election 2012: Builsa South Constituency*. Dostupné na: <http://ghanaelections.peacefmonline.com/pages/2012/uppereast/169/> (19.3.2018).

Peace FM Online. 2018b. *Election 2012: Bunkpurugu Constituency*. Dostupné na: <http://ghanaelections.peacefmonline.com/pages/2012/northern/140/> (13.3.2018).

Peace FM Online. 2018c. *Election 2012: Jirapa Constituency*. Dostupné na: <http://ghanaelections.peacefmonline.com/pages/2012/upperwest/177/> (19.3.2018).

Peace FM Online. 2018d. *Election 2012: Komenda / Edina Eguafu / Abirem Constituency*. Dostupné na: <http://ghanaelections.peacefmonline.com/pages/2012/northern/145/> (25.3.2018).

Peace FM Online. 2018e. *Election 2012: Kpandai Constituency*. Dostupné na: <http://ghanaelections.peacefmonline.com/pages/2012/northern/145/> (13.3.2018).

Peace FM Online. 2018f. *Election 2012: Yapei / Kusawgu Constituency*. Dostupné na: <http://ghanaelections.peacefmonline.com/pages/2012/northern/161/> (13.3.2018).

Peace FM Online. 2018g. *Election 2016: Ashanti Region*. Dostupné na: <http://ghanaelections.peacefmonline.com/pages/2016/ashanti/> (16.3.2018).

Peace FM Online. 2018h. *Election 2016: Bunkpurugu Constituency*. Dostupné na: <http://ghanaelections.peacefmonline.com/pages/2016/northern/140/> (13.3.2018).

Peace FM Online. 2018i. *Election 2016: Jirapa Constituency*. Dostupné na: <http://ghanaelections.peacefmonline.com/pages/2016/upperwest/177/> (19.3.2018).

Peace FM Online. 2018j. *Election 2016: Kpandai Constituency*. Dostupné na: <http://ghanaelections.peacefmonline.com/pages/2016/northern/145/> (13.3.2018).

Peace FM Online. 2018k. *Election 2016: Volta Region*. Dostupné na: <http://ghanaelections.peacefmonline.com/pages/2016/volta/> (16.3.2018).

Peace FM Online. 2018l. *Election 2016: Yapei / Kusawgu Constituency*. Dostupné na: <http://ghanaelections.peacefmonline.com/pages/2016/northern/161/> (13.3.2018).

Peace FM Online. 2018m. *Ghana Elections*. Dostupné na: <http://ghanaelections.peacefmonline.com/> (25.3.2018).

Peace FM Online. 2018n. *President: 2016 Elections Interactive Map*. Dostupné na: <http://ghanaelections.peacefmonline.com/pages/2016/president/map/> (9.2.2018).

Peace FM Online. 2018o. *President: Election 2012*. Dostupné na: <http://ghanaelections.peacefmonline.com/pages/2012/president/> (9.2.2018).

Peace FM Online. 2018p. *President: Election 2016*. Dostupné na: <http://ghanaelections.peacefmonline.com/pages/2016/president/> (9.2.2018).

Peace FM Online. 2018q. *President. Parliament. Election Results. Election 2012*. Dostupné na: <http://ghanaelections.peacefmonline.com/pages/2012/> (12.3.2018).

Peace FM Online. 2018r. *President. Parliament. Election Results. Election 2016*. Dostupné na: <http://ghanaelections.peacefmonline.com/pages/2016/> (12.3.2018).

Peace FM Online. 2018s. *President: Results Matrix. Constituency Election Results*. Dostupné na: <http://ghanaelections.peacefmonline.com/pages/dashboard/president/matrix/constituency/> (10.2.2018).

Peace FM Online. 2018t. *President: Swing Constituencies*. Dostupné na: <http://ghanaelections.peacefmonline.com/pages/2016/president/swing/> (6.3.2018).

Peace FM Online. 2018u. *Swing Regions*. Dostupné na: <http://ghanaelections.peacefmonline.com/pages/2016/swingregions/> (6.3.2018).

Protestantism.co.uk. 2018. *Introduction to Protestantism. Denominations*. Dostupné na: <http://protestantism.co.uk/denominations> (26.3.2018).

Pulse GH. 2018a. *Alhassan Azong. Biography, About Alhassan Azong*. Dostupné na: <http://www.pulse.com.gh/bio/alhassan-azong-id5396669.html> (19.3.2018).

Pulse GH. 2018b. *John Mahama. Biography, About John Mahama*. Dostupné na: <http://www.pulse.com.gh/bio/john-mahama-id5091133.html> (12.3.2018).

Sackey, Ken. 2017. „President Akufo-Addo rallies prayers of Ghanaians for success“ *Ghana News Agency*. 16.1.2018. Dostupné na: <http://www.ghananewsagency.org/politics/president-akufo-addo-rallies-prayers-of-ghanaians-for-success-112296> (13.3.2018).

SPSS Tutorials. 2018. *How to Run Levene's Test in SPSS?* Dostupné na: <https://www.spss-tutorials.com/levenes-test-in-spss/> (28.8.2018).

Taylor, Mildred E. 2017. „NDC regional chairmen beg Mahama to lead party in 2020 election.“ *Pulse GH*. 10.11.2017. Dostupné na: <http://www.pulse.com.gh/news/politics/election-2020-ndc-regional-chairmen-beg->

mahama-to-lead-party-in-2020-election-id7579504.html (26.3.2018).

The General Council of the Assemblies of God. 2018. *About the AG. The Assemblies of God*. Dostupné na: <https://ag.org/About/About-the-AG> (26.3.2018).

The Economist. 2016. *A vote against economic mismanagement. Ghana's opposition wins the presidential election*. 11.12.2016. Dostupné na: <https://www.economist.com/news/middle-east-and-africa/21711641-west-african-countrys-democracy-far-perfect-it-still> (15.3.2018).

The Electoral Commission of Ghana. 2013. *Electoral Reform. Electoral Reform Undertaken or Taking Place in Ghana's Electoral System*. Dostupné na: <https://web.archive.org/web/20130603042452/http://www.ec.gov.gh/page.php?page=375§ion=42&typ=1> (1.2.2018).

The Electoral Commission of Ghana. 2014. *Profile of 2012 Presidential Candidates*. Dostupné na: <https://web.archive.org/web/20140720013913/http://www.ec.gov.gh/page.php?page=506§ion=49&typ=1> (2.2.2018).

The Ghana Guardian News. 2017. *John Mahama donates a car to the office of the National Chief Imam*. Dostupné na: <http://ghanaguardian.com/john-mahama-donates-car-office-national-chief-imam> (5.4.2018).

The World Bank. 2018a. *GDP (current US\$). Ghana*. Dostupné na: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=GH> (15.3.2018).

The World Bank. 2018b. *Unemployment, total (% of total labor force) (modeled ILO estimate)*. Dostupné na: <https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.ZS?locations=GH> (26.3.2018).

Tornyí, Emmanuel. 2016. Election 2016. „Mahama has neglected us; We are thirsty" - Gonja chief.“ *Pulse GH*. 3.9.2016. Dostupné na: <http://www.pulse.com.gh/news/politics/election-2016-mahama-has-neglected-us->

we-are-thirsty-gonja-chief-id5451506.html (13.3.2018).

Vaňková, Václava. 2013. „Senioři v číslech.“ *STATISTIKA&MY* 05/2013. Český statistický úřad. Dostupné na: <http://www.statistikaamy.cz/2015/03/seniori-v-cislech/> (15.3.2018).

Ward, Andrew. 2017. „Oil price crash a blessing in disguise for Ghana.“ *The Financial Times*. 22.9.2018. Dostupné na: <https://www.ft.com/content/07f8d90e-9184-11e7-83ab-f4624cccbabe>.

Webber, Esther. 2016. „Labour and the left: A guide to names“ *BBC*. 29.9.2016. Dostupné na: <http://www.bbc.com/news/uk-politics-37470750> (21.1.2018).

Wilkinson, Michael. 2017. „What is the 'First Past The Post' voting system?“ *The Telegraph*. 9.6.2017. Dostupné na: <http://www.telegraph.co.uk/news/0/first-past-post-voting-system/> (21.1.2018).

XE. 2018. *XE Currency Charts: USD to GHS*. Dostupné na: <http://www.xe.com/currencycharts/?from=USD&to=GHS&view=10Y> (26.3.2018).

Literatura

Addo, Ebenezer O. 1999. *Kwame Nkrumah: A Case Study of Religion and Politics in Ghana*. Lanham, Maryland: University Press of America.

Adjei, Joseph K. 2013. „A Comparative Analysis of Ghana's First-Past-the-Post (FPTP) Electoral System and the Proportional Representation (PR) System.“ *Journal of Global Initiatives: Policy, Pedagogy, Perspective* 8, č. 1, 9–23.

Agnew, John A. 1990. „From political methodology to geographical social theory? A critical review of electoral geography, 1960-87.“ In: *Developments in Electoral Geography*. Eds. Ron J. Johnston, Fred M. Shelley a Peter J. Taylor, Peter J. London: Routledge, 15–21.

Amoah, Michael, Aning, Kwesi a Annan, Nancy et al. 2016. *A Decade of Ghana: Politics, Economy and Society 2014-2013*. Leiden a Boston: BRILL.

Asare, Bossman E. 2012. „Unitarism and presidentialism: Political institutions and corruption in public management in Ghana.“ *Journal of public administration and policy research* 4, č. 2, 32–41.

Baum, Christopher F. 2006. *An Introduction to Modern Econometrics Using Stata*. College Station, Texas: Stata Press.

Beatty, Christine F. 2012. „Chapter 20. Community Oral Health Planning and Practice.“ In: *Mosby's Comprehensive Review of Dental Hygiene*. Seventh Edition. Ed. Michele Leonardi Darby. St. Louis, Missouri: ELSEVIER MOSBY, 761–841.

Bennion, Francis. 1962. *Bennion's Constitutional Law of Ghana*. London: Butterworths.

Biswal, Tapan P. 1992. *Ghana. Political and Constitutional Developments*. New Delhi: Northern Book Centre.

Commonwealth Secretariat. 2012. *Report of the Commonwealth Observer Group. Ghana Presidential and Parliamentary Elections*. London: Commonwealth Observer Group.

Dickovick, J. Tyler. 2003. *The World Today Series. 2013 Africa*. 48th Edition. Lanham, Maryland: Stryker-Post Publications.

Field, Andy. 2000. *Discovering Statistics Using SPSS for Windows. Advanced Techniques for the Beginner*. London, Thousand Oaks a New Delhi: SAGE.

Flint, Colin. 2000. „Electoral geography and the social construction of space: The example of the Nazi party in Baden, 1924-1932.“ *GeoJournal* 51, 145–156.

Gehman, Richard J. 2005. *African Traditional Religion in Biblical Perspective*. Sixth Revised Edition. Nairobi; Kampala; Dar es Salaam: East African Educational Publishers.

Gocking, Roger S. 2005. *The History of Ghana*. Westport, Connecticut a London: Greenwood Press.

Goldberg, Andreas C. 2014. „The evolution of cleavage voting – Structural, behavioural or political dealignment?“ *3rd European Conference on Comparative Electoral Research 25-27 April 2014, Thessaloniki, Greece*, 1–28.

Goodwin-Gill, Guy S. 2006. *Free and Fair Elections*. New expanded edition. Geneva: Inter-Parliamentary Union. Dostupné na: <http://archive.ipu.org/PDF/publications/Free&Fair06-e.pdf> (22.2.2018).

Cheeseman, Nic. 2015. *Democracy in Africa. Successes, Failures, and the Struggle for Political Reform*. Cambridge: Cambridge University Press.

Iddi, Ziblim. 2016. „The Regional Balance of Presidential Tickets in Ghanaian Elections: Analysis of the 2008 General Elections.“ In: *Issues in Ghana's Electoral Politics*. Ed. Kwame A. Ninsin. Dakar: CODESRIA, 63–81.

International Business Publications. 2012. *Ghana. Country Study Guide*. Fourth Edition. Washington D.C.: International Business Publications.

Jaeger, Richard M. 1993. *Statistics. A Spectator Sport*. Second Edition. Newbury Park, London a New Delhi: SAGE.

Jehlička, Petr a Sýkora, Luděk. 1991. „Stabilita regionální podpory tradičních politických stran v Českých zemích (1920–1990).“ *Sborník české geografické společnosti* 96, č. 2, 81–95.

Johnston, R. J., Pattie, C. J. a Johnston, L. C. 1988. „The Role of Ecological Analysis in Electoral Geography: The Changing Pattern of Labour Voting in Great Britain 1983-1987.“ *Geografiska Annaler. Series B, Human Geography* 70, n. 3, 307–324.

Kostecký, Tomáš. 2014. *Koho volí Vaši sousedé?: prostorové vzorce volebního chování na území Česka od roku 1920 do roku 2006, jejich změny a možné příčiny*. Praha : SLON; Sociologický ústav AV ČR.

Kostecký, Tomáš a Čermák, Daniel. 2003. „Výběrová šetření a analýza agregátních dat – diskuse na téma použitelnosti různých přístupů v komparativních analýzách politického chování.“ *Sociologický časopis* 39, č. 4, 529–550.

- Krehbiel, Edward. 1916. „Geographic Influences in British Elections.“ *Geographical Review* 2, č. 6, 419–432.
- Kubát, M. 2002a. „Kapitola 8. Politické režimy – formy vlády.“ In: *Úvod do studia politické vědy*. 1. vyd. Eds. Ladislav Cabada, Michal Kubát a kol. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 200–218.
- Kubát, M. 2002b. „Kapitola 11. Volby a volební systémy.“ In: *Úvod do studia politické vědy*. 1. vyd. Eds. Ladislav Cabada, Michal Kubát a kol. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 268–323.
- La Pierre, Yvette. 2004. *Ghana in Pictures*. Minneapolis, Minnesota: Lerner Publishing.
- Leib, Jonathan a Quinton, Nicholas. 2011. „Chapter 2. On the Shores of the „Moribund Backwater“?: Trends in Electoral Geography Research Since 1990“ In: *Revitalizing Electoral Geography* Eds. Warf, Barney Warf a Jonathan Leib. London: Routledge, 9–27.
- Lipset, Seymour M. a Rokkan, Stein. 1967. „Cleavage Structures, Party Systems, and Voter Alignments.“ In: *Party Systems and Voter Alignments: Cross-National Perspective*. Ed. Seymour Martin Lipset. New York: Free Press, 1–64.
- MacAllister et al. 2011. „Class Dealignment and the Neighbourhood Effect: Miller Revisited.“ *British Journal of Political Science* 31, 41–59.
- Maškarinec, Pavel. 2011. „Volební podpora ČS(D)SD (KDU)-ČSL, KSČ(M) A ODS v prostoru dnešního Libereckého kraje v letech 1920–1935 a 1996–2010: Kontinuita či diskontinuita voličských vzorců?“ *European Electoral Studies* 6, č. 1, 22–43.
- Naylor, Rachel. 2003. *Ghana*. 2. vyd. Oxford a Accra: Oxfam, GB a EPP Books Services.
- Ninsin, Kwame A. 2016. „Introduction: Understanding Ghana's Electoral Politics.“ In: *Issues in Ghana's Electoral Politics*. Ed. Kwame A. Ninsin. Dakar: CODESRIA, 1–12.

Novák, Miroslav. 2015. „Takzvané „sociologické zákony“ Maurice Duvergera: jejich postupné formulování a jejich metodologické aspekty.“ *Sociologický časopis / Czech Sociological Review* 51, č. 1, 3–39.

Onwumechili, Chuka. 1998. *African Democratization and Military Coups*. Westport, Connecticut a London: Praeger.

Opoku, Darko. 2018. „Government-Business Relations and Business Environment in Ghana.“ In: *Challenges to African Entrepreneurship in the 21st Century*. Eds. Darko Opoku a Eve Sandberg. Cham: Palgrave Macmillan, 39–78.

Osei, Anja. 2012. *Party-Voter Linkage in Africa. Ghana and Senegal in Comparative Perspective*. Wiesbaden: Springer.

Osei-Kwame, Peter a Taylor, Peter J. 1984. „A Politics of Failure: The Political Geography of Ghanaian Elections, 1954-1979.“ *Annals of the Association of American Geographers* 74, č. 4, 574–589.

Owusu, Robert Yaw. 2006. *Kwame Nkrumah's Liberation Thought: A Paradigm for Religious Advocacy in contemporary Ghana*. Asmara: Africa World Press.

Owusu-Ansah, David. 2014. *Historical Dictionary of Ghana*. Fourth Edition. Lanham; Boulder; New York; Toronto a Plymouth, UK: Rowman & Littlefield.

Parra-Frutos, I. 2013. „Testing homogeneity of variances with unequal sample sizes.“ *Comput Stat* 28, b. č., 1269–1297.

Pink, Michal a Schneiderová, Kristýna. 2015. „Současná Národní fronta a voličská podpora.“ *Rexter* 2015, č. 02, 64–106.

Pink, Michal a Vojtaj, Jaromír. 2010. „Ústup krajní pravice na Slovensku - postupná marginalizace SNS?“ *Rexter* 2010, č. 02, 75–90.

Prescott, J. R. V. 1959. „The Function and Methods of Electoral Geography.“ *Annals of the Association of American Geographers* 49, č. 3 (část 1), 296–304.

Poe, D. Zizwe. 2003. *Kwame Nkrumah's contribution to Pan-Africanism: an*

Afrocentric analysis. New York: Routledge.

Pomper, Gerald M. 2001. „The 2000 Presidential Election: Why Gore Lost.“ *Political Science Quarterly* 116, n. 2, 201–223.

Quinn, Gerry P. a Keough, Michael J. 2003. *Experimental Design and Data Analysis for Biologists*. Second Edition. Cambridge: Cambridge University Press.

Romancov, M. 2002. „Kapitola 15. Politická geografie.“ In: *Úvod do studia politické vědy*. 1. vyd. Eds. Ladislav Cabada, Michal Kubát a kol. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 388–420.

Rumley, Dennis a Johnston, R. J. 1975. „Whither Electoral Geography?“ *Annals of the Association of American Geographers* 65, č. 2, 342–345.

Samuels, David a Snyder, Richard. 2001. „The Value of a Vote: Malapportionment in Comparative Perspective.“ *British Journal of Political Science* 31, 651–671.

Shelley, Fred M., Johnston, R. J. a Taylor, Peter J. 1990. „Developments in Electoral Geography.“ In: *Developments in Electoral Geography*. Eds. Ron Johnston, Fred M. Shelley a Peter J. Taylor. London: Routledge, 1–11.

Steering Committee on Local and Regional Democracy. 1998. *Electoral Systems and Voting Procedures at Local Level*. Strasbourg: CDLR.

Suntinger, Walter. 1994. „Ghana.“ In: *Human Rights in Developing Countries. Yearbook 1994*. Eds. Peter Baehr a Hilde Hey. Denver, Boston a Oslo: Kluwer Law and Taxation Publishers a Nordic Human Rights Publications, 203–250.

Turner, Frederick J. 1908. „Is Sectionalism in America Dying Away?“ *American Journal of Sociology* 12, n. 5, 661–675.

Varju, Katarína. 2017. „Analýza dat.“ In: *Marketingový výzkum. Postupy, metody, trendy*. 1. vyd. Ed. Radek Tahal. Praha: Grada, 75–100.

Wiastuti. 2016. „Corporate Social Responsibility (CSR) towards employee loyalty in hotel industry: A case study in Harris Hotel Tebet, Jakarta.“ In: *Heritage, Culture*

and Society. Research agenda and best practices in the hospitality and tourism industry. Eds. Salleh Mohd Radzi a Mohd Hafiz Mohd Hanafiah. London: Taylor & Francis Group, 59–64.

Woolstencroft, R. P. 1980. „Electoral Geography: Retrospect and Prospect.“ *International Political Science Review / Revue internationale de science politique* 1, č. 4 Politics and Geography, 540–560.

Zhang, Aidong. 2006. *Advanced Analysis of Gene Expression Microarray Data.* New Jersey, London, Singapore, Beijing, Shanghai, Hong Kong, Taipei, Chennai: World Scientific.